

The word 'JOB' is rendered in a stylized, rounded font. The 'J' and 'O' are light blue with a dark blue outline, while the 'B' is solid dark blue. The background features various geometric patterns: a grid of white dashed lines in the top left, a grid of white dots in the top right, and a grid of white dots in the bottom right. There are also several light blue plus signs scattered across the page.

MONITOR

2026

1. VOORWOORD

Beste lezer,

Tijdens dit studiejaar (2025-2026) is het grootste studentenonderzoek van Nederland weer afgenomen: de JOB-monitor. In totaal hebben 192.977 mbo-studenten de JOB-monitor ingevuld. Heel fijn dat zoveel de moeite hebben genomen om hun mening te geven. Namens heel JOBmbo (hierna: JOB) willen we alle studenten die de monitor hebben ingevuld ontzettend bedanken. Tevens willen we ook alle studentenraden, docenten, kwaliteitszorgmedewerkers en bestuurders bedanken voor hun input voorafgaand aan en inzet tijdens de afname. Zonder jullie inzet was de JOB-monitor nooit zo'n groot succes geworden!

Vanaf nu wordt de JOB-monitor jaarlijks afgenomen. Dat geeft ons de mogelijkheid om de stem van studenten nog beter te laten horen. Doordat de monitor jaarlijks is, kunnen we studenten namelijk vaker naar hun mening vragen en altijd recente cijfers meenemen in gesprekken. Ook kunnen we sneller handelen wanneer er een positieve of negatieve trend zichtbaar is, en actuele thema's sneller aan studenten voorleggen. We hebben studenten onder andere gevraagd naar hun ervaringen in de klas, op hun stage, of ze genoeg kunnen meepraten binnen de school en naar eventuele zorgen over hun financiële positie. Dit zijn onderwerpen die direct invloed hebben op het leven van studenten. Achter elk antwoord staat een student met een eigen verhaal en juist dat maakt de JOB-monitor zo waardevol.

De resultaten uit de JOB-monitor vormen aanleiding voor bestuurders, teamleiders, docenten en studentenraden om het gesprek aan te gaan binnen hun school over wat goed gaat, maar ook over wat beter kan en wat beter moet. Zo kunnen ze aan de slag om de onderwijskwaliteit te verbeteren, op basis van de input die studenten hebben gegeven.

Wij als JOB gaan zelf natuurlijk ook aan de slag met de resultaten. Als belangenbehartiger van mbo-studenten gebruiken we de resultaten in gesprekken met onder andere de MBO Raad en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Deze landelijke partijen gaan zelf ook met de resultaten aan de slag. Via de JOB-monitor weten zij wat er volgens de studenten echt beter moet, en waar we ons dus samen voor moeten inzetten. Zo zorgen wij er als JOB voor dat de stem van studenten niet alleen binnen de school wordt gehoord, maar ook landelijk.

Met deze rapportage hopen we niet alleen inzicht te geven, maar ook aan te zetten tot actie. Want alleen door samen te werken en naar studenten te luisteren, maken we het mbo elke dag een stukje beter.

Namens het JOB-bestuur, veel leesplezier toegewenst!

Gian Sakoetoe
Vicevoorzitter & portefeuillehouder JOB-monitor

INHOUDSOPGAVE



1	Voorwoord	2	15	Geldzaken	78
2	Inleiding	6	16	Studentenhuisvesting	82
3	Opvallende resultaten	14	17	Digitalisering	88
4	Resultaten uitgelicht naar regio, sector en type instelling	18	18	Doorstroom	94
THEMA UITKOMSTEN					
5	Lessen	26	19	Reisafstand opleiding	100
6	Onderwijs en begeleiding	30	20	Examens	104
7	Bpv bol	36	21	Onderwijstijd en -kwaliteit	108
8	Bpv bbl	46	22	Welzijn	112
9	Medezeggenschap	52	23	Llo-studenten	118
10	Werkagenda/stagepact	54	24	Algemene tevredenheid	126
11	Studeren met een ondersteuningsbehoefte	58	BIJLAGEN		
MODULE UITKOMSTEN					
12	Sociale veiligheid	66	A	Extra informatie	134
13	Positie mbo-studenten	70	B	Respons en achtergrondkenmerken	136
14	Studentparticipatie	74	C	Indeling in clusters	138
			D	Vragenlijst	140
			E	Gebruikte afkortingen	150

2. INLEIDING

De JOB-monitor is voor de veertiende keer uitgevoerd in het studiejaar 2025-2026. Sinds 2000 wordt de studenttevredenheid van mbo-studenten tweejaarlijks gemeten via de JOB-monitor, vanaf 2026 vindt dit onderzoek jaarlijks plaats. De JOB-monitor is een kwantitatief vragenlijstonderzoek naar de mening van mbo-studenten over zaken die direct en indirect het onderwijs raken. De JOB-monitor wordt georganiseerd door JOBmbo, de Jongerenorganisatie Beroepsonderwijs (hierna: JOB), de landelijke belangenorganisatie voor mbo-studenten. Wij komen op voor mbo'ers door hen te vertegenwoordigen in de politiek en media, hen van informatie te voorzien en door verschillende activiteiten voor hen te organiseren. We zijn een vereniging met een bestuur van vijf enthousiaste mbo-studenten. De studentenraden van mbo-instellingen zijn onze leden.

Via de JOB-monitor zorgen we dat mbo-studenten hun stem kunnen laten horen en de resultaten nemen we mee in het werk dat we doen. Zo zorgen we ervoor dat de mening van de studenten zelf altijd voorop staat. De resultaten van de JOB-monitor worden door studentenraden, onderwijsinstellingen, de MBO Raad, het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en de Inspectie van het Onderwijs (IvO) gebruikt om de huidige stand van zaken te monitoren én om plannen te maken voor de verbetering van het mbo. De resultaten van de JOB-monitor worden ook gekoppeld aan afspraken die zijn gemaakt in de Werkagenda mbo 2023-2027 en het Stagepact mbo 2023-2027. Zo wordt gemeten of de verbeteringen die plaatsvinden in het mbo, ook daadwerkelijk zo door de studenten worden ervaren.

Doorontwikkeling

In de afgelopen jaren is regelmatig aandacht besteed aan de doorontwikkeling van de JOB-monitor. In 2018 vond een evaluatie plaats door bureau Koos en Ideate. Deze evaluaties leidden tot een nieuwe, verkorte vragenlijst die in 2020 voor het eerst is afgenomen. Voor de editie van 2024 ontstond de behoefte om ook actuele onderwerpen via de JOB-monitor te meten; er werden modules aan de standaardvragenlijst toegevoegd. De resultaten van deze modules waren bruikbaar voor landelijke partijen, maar minder voor de onderwijsinstellingen zelf vanwege het gebrek aan de mogelijkheid om uitsplitsingen te maken tot andere niveaus dan het instellingsniveau. Vanuit de blijvende behoefte om zowel standaardthema's als actuele thema's te meten via de JOB-monitor, is deze ontwikkeling na de editie van 2024 verder onderzocht.

Dat heeft geleid tot een nieuwe opzet van de JOB-monitor, die vanaf studiejaar 2025-2026 jaarlijks wordt afgenomen. In deze opzet is enerzijds ruimte voor monitoring van standaardonderwerpen via de (twee)jaarlijkse thema's, anderzijds is er ruimte voor het meten van actuele thema's via de modules. De thema's van de modules worden jaarlijks opnieuw vastgesteld, juist om in te kunnen spelen op actualiteiten. Voor de modules geldt dat er maximaal drie door de instelling worden gekozen (twee door het bestuur, één door de studentenraad) en er per student één van de overige modules random wordt toegewezen. Voor alle modules hebben we op deze manier een landelijk beeld. Voor llo-studenten (leven lang ontwikkelen) geldt een uitzondering: zij krijgen één module gericht op hun situatie als llo-student. Vragen voor volledig nieuwe modules of nieuwe vragen binnen een bestaande module worden geformuleerd op basis van input van betrokkenen uit de sector (JOB, de MBO Raad, OCW en medewerkers van scholen). Deze worden vervolgens zowel kwalitatief als kwantitatief getest onder studenten, waarna deze definitief worden toegevoegd.

Onderzoeksofzet

Het doel van de JOB-monitor is:

- Het periodiek ophalen van het studentenperspectief op zaken die direct en indirect het onderwijs raken.
- Het stimuleren van het gebruik van de resultaten door

instellingen en studentenraden voor kwaliteitsverbetering, benchmarking en het realiseren van ambities uit landelijke afspraken (zoals de Werkagenda en het Stagepact).

- Het leveren van betrouwbare data voor landelijke monitoring en beleidsontwikkeling binnen het mbo.
- Het aantoonbaar verbeteren van de studieloopbaan van mbo-studenten op basis van de resultaten van de JOB-monitor.

De JOB-monitor bestaat vanaf deze editie dus uit jaarlijkse thema's, tweejaarlijkse thema's, modules en eigen instellingsvragen. De jaarlijkse thema's zijn de indicatoren die van belang zijn voor het monitoren van de landelijke afspraken, zoals nu de *Werkagenda* en *het Stagepact*, de vragen voor *Studenten met een ondersteuningsbehoefte* en de *Algemene tevredenheid*. De tweejaarlijkse thema's zijn dit jaar: *Lessen, Onderwijs en begeleiding, bpv | bol, bpv | bbl* en *Medezeggenschap*. Daarnaast zijn er tien module-thema's, namelijk: *Sociale veiligheid, Positie mbo-studenten, Studentparticipatie, Geldzaken, Studentenhuisvesting, Digitalisering, Doorstroom, Reisafstand opleiding, Examens en Onderwijstijd en -kwaliteit*. Instellingen hebben maximaal drie van deze modules gekozen, daarnaast kregen alle studenten één module random toegewezen. Studenten die een llo-traject volgen kregen slechts één module, specifiek gericht op llo-studenten. De vragenlijst kan indien gewenst worden afgesloten met eigen instellingsvragen. Van de 50 deelnemende instellingen dit jaar, hebben 21 instellingen eigen instellingsvragen toegevoegd.

Dit jaar was er een extra mogelijkheid om de module *Welzijn* toe te voegen, of enkel de vraag hoe studenten hun mentale gezondheid beoordelen [1-10]. Dit was een uitzondering dit jaar; omdat de Studentenpeiling NPO (Nationaal Programma Onderwijs) waarin dit voorheen werd uitgevraagd kwam te vervallen, werd deze mogelijkheid dit jaar via de JOB-monitor geboden. Vanaf de JOB-monitor 2027 zal *Welzijn* een tweejaarlijks terugkerend thema zijn.

Methoden

Studenten van vijftig mbo-instellingen (waaronder een aantal fusiescholen¹) hebben deelgenomen aan de JOB-monitor. Om toegang tot de vragenlijst van de JOB-monitor te krijgen, logden studenten in bij DUO² met hun geboortedatum en achternaam. Door via DUO in te loggen, werd via het Register Onderwijsdeelnemers (ROD) gecontroleerd of iemand daadwerkelijk een mbo-opleiding volgt en worden studentgegevens zoals leeftijd, leerweg, opleidingsvorm en opleiding gekoppeld. De koppeling van deze gegevens gebeurt anoniem³, waardoor studenten deze zelf niet meer hoefden in te vullen.

De vragenlijst zou volgens planning vanaf 5 januari 2026 tot en met 13 februari 2026 afgenomen worden. Helaas deden zich meerdere IT-problemen voor die JOB in overleg met de instellingen, ResearchNed en DUO deden besluiten de veldwerkperiode te verlengen tot en met 6 maart 2026. Studenten konden de vragenlijst een aantal keer niet direct bereiken vanwege de problemen. Aangezien er geen inhoudelijke of methodologische basis is waarop we verwachten dat technische problemen gerelateerd zijn aan de tevredenheid van studenten, zo onderschrijft ook het deskundigenpanel, kan en hoeft hier niet voor getest te worden. Uiteraard zijn de resultaten, zoals gebruikelijk, gewogen op de kenmerken die bekend zijn. Er zijn geen zorgen over de kwaliteit van de vergaarde data.

Studenten konden in principe zelf kiezen waar en wanneer ze de vragenlijst invulden, maar over het algemeen werd afname klassikaal georganiseerd. Studenten hoefden niet de hele vragenlijst in een keer af te ronden, maar konden ook later opnieuw inloggen. Ze waren gemiddeld ongeveer 12 minuten

bezig met het invullen van de vragenlijst, dat is 2 minuten langer dan in 2024. De standaardvragenlijst bestond uit 37 vragen voor bol-studenten en 34 vragen voor bbl-studenten. Daar bovenop kregen studenten maximaal vijf modules en maximaal elf instellingsvragen. Zo'n 207.000 potentiële respondenten hebben ten minste de eerste pagina van de online vragenlijst van de JOB-monitor bezocht; dat is 46 procent van de totale populatie mbo-studenten, en 54 procent van de mbo-studenten op deelnemende instellingen.

Na afronding van het veldwerk, werden de data allereerst opgeschoond. Alleen vragenlijsten die voor minimaal veertig procent zijn ingevuld en met een minimale invultijd van vijf minuten, zijn meegenomen in de uiteindelijke data: een groep van 192.977 studenten. Dat is 42 procent van de totale populatie mbo-studenten, en 51 procent van de mbo-studenten op deelnemende instellingen. Vervolgens zijn de data geanalyseerd en voorbereid voor de onderliggende rapportage. De stappen in dit proces zijn besproken met een deskundigenpanel, en uitgebreid opgenomen in de onderzoeksverantwoording⁴.

JOB-panel

In de JOB-monitor geven studenten aan het einde van de vragenlijst aan of JOB vaker om hun mening mag vragen. Deze studenten geven dan hun e-mailadres op zodat JOB hen vaker korte vragenlijsten kan sturen: het JOB-panel. In deze editie hebben 8.011 studenten zich hiervoor aangemeld. Sinds 2024 is er een vragenlijst uitgezet over rekenen, en was het panel betrokken bij de validatie van de nieuwe modules van de JOB-monitor 2026. We willen met het JOB-panel een paar keer per jaar de mening van mbo'ers over specifieke onderwerpen in kaart brengen.

¹ Te weten Drenthe College en Terra MBO tot Drenthe College Terra, ROC Tilburg en Onderwijsgroep Tilburg tot Yonder en Horizon College en Regio College tot Tolland College.

² Studenten van de Politieacademie en MBO Bonaire staan (nog) niet ingeschreven bij DUO. Deze studenten konden op een aparte inlogpagina van ResearchNed hun studentnummer en geboortjaar en -maand invullen. Daarmee konden later andere studentkenmerken aan de antwoorden worden gekoppeld. Die extra informatie is uit de administratie van beide instellingen gehaald.

³ Deze informatie stuurde DUO door via een anoniem omnummer. Dat omnummer is ook gebruikt in de enquête. DUO weet de combinatie tussen dat nummer en de antwoorden op de vragenlijst, of zelfs de voortgang in de vragenlijst, niet. ResearchNed heeft nooit beschikking over achternamen en geboortedata van studenten.

⁴ Meer informatie over de opschoning, weging, clusterscores en toetsen is te vinden in de onderzoeks-verantwoording: Lodewick, J., Oostendorp, T. & Luyten, E. (2026). Onderzoeksverantwoording JOB-monitor 2026. Nijmegen: ResearchNed

Leeswijzer

Hoofdstukken

De JOB-monitor bestaat uit 24 hoofdstukken. Hoofdstuk 3 gaat over opvallende resultaten volgens JOB; in het vierde hoofdstuk worden resultaten uitgesplitst naar regio, sector en instellingsgrootte. De hoofdstukken 5 t/m 23 laten steeds de resultaten van één thema of module uit de vragenlijst zien. In deze hoofdstukken bespreken we het totaaloordeel (waar mogelijk) en de losse vragen binnen dat onderwerp. Elk hoofdstuk start met een korte toelichting op de gestelde vragen en eventuele wijzigingen hierin. Een hoofdstuk wordt afgesloten met conclusies van JOB. In hoofdstuk 24 komt de algemene tevredenheid van studenten aan bod.

Totaaloordelen

In de JOB-monitor worden studenten op verschillende onderwerpen bevroegd, zowel via de thema's als modules. Over het algemeen zijn er meerdere vragen per thema en module. Met behulp van statistische analyses kan de samenhang tussen deze vragen bekeken worden, en bepalen we of vragen samen een totaaloordeel (of 'cluster') vormen. De totaaloordelen geven snel inzicht op hoe het er in het mbo voor staat op een bepaald onderwerp. Vanuit de vragenlijst zijn twaalf totaaloordelen te maken (toelichting in bijlage C). Significante verschillen⁵ in vergelijking met voorgaande jaren worden opgenomen in de tekst. Voor de thema's gaat dit, net als voorgaande jaren, via een trendvergelijking op een driepuntsschaal⁶. Van de modules werden in de JOB-monitor 2024 nog geen totaaloordelen gemaakt, voor de JOB-monitor 2026 gebeurt dat waar mogelijk wel. Voor de vergelijkbaarheid met de totaaloordelen van de thema's is gekozen om deze ook op een driepuntsschaal weer te geven.

Resultaten per vraag

Naast de totaaloordelen geven we ook de landelijke resultaten per vraag weer in het rapport, zowel voor de thema's als modules. Bij de resultaten per vraag, waarvan het merendeel vragen op een vijfpuntsschaal is, wordt in de thema's (waar mogelijk) een vergelijking gemaakt tussen de jaren 2026, 2024 en 2022. Ook de resultaten in de modules worden via een figuur, vaak met een vijfpuntsschaal, weergegeven en

waar mogelijk wordt een vergelijking gemaakt met resultaten uit 2024. Het aantal respondenten per vraag is telkens opgenomen bij de figuur. Ook hier worden enkel significante verschillen⁵ besproken.

Daarnaast is gekeken naar verschillen in de volgende achtergrond(student)kenmerken⁷:

Opleidingsvorm (Entree, mbo-2, mbo-3, of mbo-4)
Leerweg (bol/bbl)
Ondersteuningsbehoefte (ja/nee)
Geslacht (m/v)
Leeftijd



Bij de verschillen in achtergrondkenmerken kijken we steeds naar scores ten opzichte van directe vergelijkingsgroepen:

Opleidingsvorm	Entree vs. mbo-4 Mbo-2 vs. mbo-4 Mbo-3 vs. mbo-4
Leerweg	Bol vs. bbl
Ondersteuningsbehoefte	Met ondersteuningsbehoefte vs. zonder ondersteuningsbehoefte
Geslacht	Vrouw vs. man
Leeftijd	Jonger vs. ouder ⁸

Met een multivariate regressieanalyse is onderzocht of het verschil in de uitkomstmaat ten opzichte van de directe vergelijkingsgroep statistisch significant is. Een voordeel van deze analysemethode is dat bij het schatten van dit verschil gelijktijdig wordt gecontroleerd voor andere relevante kenmerken in het model, waardoor het effect kan worden geïnterpreteerd als een gecorrigeerd (gecontroleerd) verschil.

Antwoordcategorieën

Sinds de laatste validatie⁹ hebben de vragen én antwoorden van de JOB-monitor dezelfde structuur: door hier consistent in te zijn, is het makkelijker voor respondenten om de vragen snel goed te begrijpen en in te vullen. De vragenlijst bestaat uit schaalvragen op een vijfpuntsschaal, dichotome vragen, meerkeuzevragen met enkelvoudige antwoorden en met meervoudig antwoorden, rapportcijfervragen en (zeer

beperkt) open vragen. Bij de schaalvragen zien studenten de uiteinden van de schalen, dus bijvoorbeeld: *heel goed – heel slecht* of *helemaal niet – ja, zeker*. In de beantwoording daarvan kozen zij voor een van de vijf punten die werden getoond. Voorheen werden de antwoorden 'heel slecht' en 'slecht' in de figuren bij elkaar genomen tot de groep 'negatief'; de antwoorden 'goed' en 'heel goed' vormden samen de groep 'positief'. In deze monitor worden de totaaloordelen op de thema's en modules nog steeds in deze driepuntsschaal weergegeven, omdat dit een berekende clusterscore is (toelichting in bijlage C). De resultaten van de losse vragen worden vanaf deze editie in een vijfpuntsschaal weergegeven. Zo kunnen we beter zien hoeveel studenten heel negatief of juist heel positief zijn, en is dit direct gekoppeld met hoe studenten de schaalvragen hebben beantwoord, namelijk ook op basis van een vijfpuntsschaal. Ook de resultaten van de vraagscores van de edities 2022 en 2024 worden, waar vergelijking mogelijk is, in een vijfpuntsschaal gepresenteerd.

In de figuren met een driepuntsschaal is het deel van de studenten dat negatief (oranje), neutraal (geel) en positief (groen) is te zien. Bij figuren op een vijfpuntsschaal zien we telkens het aandeel studenten dat zeer negatief (rood), negatief (oranje), neutraal (geel), positief (lichtgroen) en zeer positief (donkergroen) is. Daarnaast zijn er varianten op deze figuren voor vijfpuntsschalen met andere antwoordopties (bijvoorbeeld: *heel moeilijk – heel makkelijk* of *helemaal niet – ja, zeker*). Dit is in de legenda per figuur af te lezen. Bij vragen die niet ingaan op tevredenheid van studenten, zijn afwijkende kleuren gebruikt; deze figuren laten immers geen positief dan wel negatief oordeel zien. Door afrondingsverschillen tellen percentages in een figuur soms niet op tot honderd procent. Ten behoeve van de leesbaarheid tonen we in de figuren geen percentages kleiner dan vijf procent.

JOB concludeert

Elk hoofdstuk sluiten we af met 'JOB concludeert'. Daarin leggen we uit wat we als JOB van de resultaten vinden, wat ons opvalt, waar we zelf mee bezig zijn rondom dat thema en we sluiten af met onze adviezen. We verwijzen hier naar de huidige ontwikkelingen en komen bovenal terug op dat waar wij voor staan: zorg dat de stem van de mbo-studenten wordt gehoord, en maak daarbij gebruik van de JOB-monitor resultaten.

Respons

Studenten van MBO Bonaire konden dit jaar voor het eerst deelnemen aan de JOB-monitor. Zoals gesteld via een eigen inlogfaciliteit, aanzien hun gegevens nog niet beschikbaar zijn via het ROD. De organisatie van het onderwijs verschilt echter met die in Europees Nederland, waardoor besloten is hun resultaten niet in de landelijke cijfers in dit rapport mee te nemen. De instelling ontvangt uiteraard wel de instellingsbestanden en -rapportages.

Aan de JOB-monitor 2026 namen vijftig mbo-instellingen (waaronder een aantal fusiescholen¹⁰) deel, waarvan vijf niet- en anders bekostigde instellingen¹¹. Via de inlogfaciliteit van DUO hebben 207.113 verschillende studenten ingelogd bij de JOB-monitor. Op deze groep is een aantal checks gedaan zoals dat de vragenlijst voor minimaal veertig procent is ingevuld en een minimale invultijd van vijf minuten, op deze manier is de data opgeschoond. Uiteindelijk blijft er een groep van 192.977 studenten over op basis waarvan de analyses in dit onderzoek zijn gedaan. Dit is 42,4 procent van de mbo-studenten, en is vergelijkbaar met het responspercentage van 2024 (44,4%). Dit is een netto respons van 50,7 procent van de mbo-studenten van de deelnemende instellingen: na weging zijn deze resultaten representatief voor de populatie. In bijlage B is de volledige informatie over respons en achtergrondkenmerken opgenomen.



⁵ Indien in dit rapport wordt gesproken over verschillen dan betreft het significante (betekenisvolle) verschillen tenzij het anders wordt vermeld. De t-toets is gebruikt om aan te geven of het verschil tussen 2024 en 2026 significant is.

⁶ Vanwege de wens om resultaten weer te geven via een vijfpuntsschaal, is dit aangepast bij de resultaten per vraag in plaats van de voorheen gehanteerde driepuntsschaal. Voor de totaaloordelen hanteren we nog de driepuntsschaal, omdat het hier om een berekende clusterscore gaat.

⁷ De kenmerken opleidingsvorm, leerweg, geregistreerd geslacht en leeftijd worden via DUO gekoppeld en opgehaald uit het ROD. Wel of geen ondersteuningsbehoefte wordt bepaald op basis van wat de student aangeeft in de vragenlijst.

⁸ Op basis van geboortedatum werd de leeftijd van studenten berekend en werden zij ingedeeld in categorieën: 'jonger dan 17 jaar', '18 of 19 jaar', '20 of 21 jaar', '22 t/m 25 jaar' of '26 jaar of ouder' te zijn. Deze categorieën zijn vervolgens voor de multivariate regressieanalyses gecodeerd naar jaren (17, 18, 5, 20, 5, 23, 26; schaalvariabele).

⁹ Broek, van den, A., Brukx, D. & Lodewick, J. (2019). Herziening vragenlijst JOB-monitor 2020. Nijmegen: ResearchNed

¹⁰ Te weten: Drenthe College en Terra MBO tot Drenthe College Terra, ROC Tilburg en Onderwijsgroep Til-burg tot Yonder en Horizon College en Regio College tot Tolland College.

¹¹ Te weten: Tio Business School, Notenboom, IVA Driebergen, Politieacademie en MBO Bonaire.

Respons

Tabel 1: Netto respons per instelling JOB-monitor 2026

	Netto respons	Populatie	% Netto respons
Aeres MBO	2.403	4.288	56,0%
Albeda	9.006	19.817	45,4%
Alfa-college	6.192	10.630	58,3%
Aventus	4.519	9.514	47,5%
Cibap	774	1.587	48,8%
Da Vinci College	2.929	6.754	43,4%
Deltion	8.212	14.293	57,5%
Drenthe College Terra	4.973	8.797	56,5%
Firda	11.320	17.689	64,0%
Graafschap College	4.021	8.007	50,2%
Grafisch Lyceum Rotterdam	1.670	3.374	49,5%
Grafisch Lyceum Utrecht	1.017	2.202	46,2%
Hout- en meubileringscollege	2.047	3.539	57,8%
IVA Driebergen	127	205	62,0%
Koning Willem I College	6.795	17.245	39,4%
Landstede MBO	5.379	9.789	54,9%
Leidse instrumentmakers School	133	321	41,4%
Lentiz onderwijsgroep	1.201	1.707	70,4%
MBO Amersfoort	3.153	7.306	43,2%
MBO Bonaire	263	789	33,3%
MBO Utrecht	2.546	4.791	53,1%
mboRijnland	6.858	15.712	43,6%
Mediacollege Amsterdam	1.227	2.469	49,7%
Noorderpoort	6.604	11.720	56,3%
Notenboom	2	27	7,4%
Politieacademie	1.456	4.341	33,5%
Rijn IJssel	4.889	9.038	54,1%
ROC A12	2.785	5.226	53,3%
ROC Menso Alting	309	517	59,8%
ROC Midden Nederland	9.032	17.367	52,0%
ROC Mondriaan	7.369	18.799	39,2%
ROC Nijmegen	5.056	9.170	55,1%
ROC Nova College	5.347	11.589	46,1%
ROC Rivor	792	1.645	48,1%
ROC Ter AA	1.693	2.922	57,9%
ROC van Twente	9.668	16.673	58,0%
Scalda	3.696	8.112	45,6%
SG De Rooi Pannen	3.979	5.852	68,0%
SintLucas	1.773	2.790	63,5%
Soma College	500	1.159	43,1%
STC	1.278	2.777	46,0%
Summa College	7.641	16.033	47,7%
Talland College	7.076	15.486	45,7%
Tio Business School	92	229	40,2%
VISTA College	4.893	10.197	48,0%
Vonk	2.372	4.012	59,1%
Yonder	4.043	6.062	66,7%
Yuveta	5.024	7.598	66,1%
Zadkine	7.030	17.432	40,3%
Zone.college	1.730	2.838	61,0%
Overige instellingen ¹²	83	74.223	0,1%
Totaal	192.977	454.659	42,4%

De netto respons van de JOB-monitor 2026 bedraagt **192.977 studenten**. In onderstaande tabellen wordt deze netto, ongewogen respons weergegeven in percentages, afgezet tegen de verdeling binnen de gehele populatie.

Leeftijd	Respons	Populatie
17 jaar en jonger	60,5%	51,0%
18 - 19 jaar	21,1%	23,3%
20 - 21 jaar	7,4%	9,6%
22 - 25 jaar	4,9%	7,1%
26 jaar en ouder	6,1%	9,0%

Opleidingsvorm	Respons	Populatie
entree	3,3%	4,3%
mbo-2	15,0%	17,1%
mbo-3	19,8%	20,1%
mbo-4	62,0%	58,4%

Geslacht	Respons	Populatie
man	49,6%	51,4%
vrouw	50,4%	48,6%

Ondersteuningsbehoefte	Respons
Geen ondersteuningsbehoefte	69%
Wel een ondersteuningsbehoefte	31%

Gekozen taal	Respons
Nederlands	98,4%
Engels	0,7%
NT2	0,9%

Schooltype	Respons	Populatie
aoc	6,6%	5,4%
roc	87,2%	88,2%
vakinstelling	6,2%	6,5%

Leerweg	Respons	Populatie
bbl	21,8%	28,8%
bol	78,2%	71,2%

Top 5 domeinen	Respons	Populatie
zorg en welzijn	29,3%	29,6%
veiligheid en sport	8,6%	7,7%
economie en administratie	8,3%	9,3%
techniek en procesindustrie	6,9%	8,3%
voedsel, natuur en leefomgeving	6,4%	4,6%

Regio	Respons	Populatie
West	41,6%	45,2%
Noord	15,3%	13,0%
Oost	27,1%	25,7%
Zuid	16,0%	16,1%

3. OPVALLENDE *RESULTATEN*

In dit hoofdstuk lichten we opvallende resultaten uit. Elk van de volgende hoofdstukken over thema's en modules worden afgesloten met 'JOB concludeert'. Een aantal opvallende bevindingen uit die stukken zijn hier samengevat. Het gaat hier dus om een interpretatie van de resultaten en adviezen vanuit JOB.

Generieke vakken

JOB vindt het belangrijk dat de ontwikkeling van basisvaardigheden zoveel mogelijk plaatsvindt in het funderend onderwijs. Het doel in vervolgopleidingen rondom deze vaardigheden zou gericht moeten zijn op het op peil houden hiervan, en versterken waar nodig in context van de opleiding die een student volgt. Op dit moment stroomt een deel van de studenten in op het mbo met een achterstand in basisvaardigheden en vormen de generieke vakken een vast onderdeel van elke mbo-studie. Het is belangrijk dat de kwaliteit van de lessen in deze vakken op orde is, zodat studenten deze vaardigheden verder kunnen ontwikkelen.

Om de lessen in de generieke vaardigheden te verbeteren moet er tijd, geld en ruimte worden gemaakt voor de professionalisering van docenten, of het nu gaat om het halen van een bevoegdheid of om het verder professionaliseren om generieke vakken in de beroepscontext vorm te geven. Zodra studenten zonder achterstand instromen in het mbo, pleit JOB voor volledige opname van de generieke vakken in de beroepsgerichte vakken. Op die manier vormt het mbo een volwaardige vervolgopleiding, vergelijkbaar met het hbo en wo.

Daarnaast pleiten we voor een ruim vrijstellingenbeleid, zodat mensen die zich willen omscholen niet onnodig tijd kwijt zijn aan het behalen van de generieke vakken voor een mbo-diploma. De focus moet voor hen liggen op de ontwikkeling in het beroep. Voor studenten die later instromen in het Nederlandse onderwijssysteem moet het wel mogelijk blijven om de basisvaardigheden tijdens een vervolgopleiding te ontwikkelen indien gewenst.

Beroepspraktijkvorming

In alle mbo-opleidingen vormt de beroepspraktijkvorming (bpv) een belangrijk onderdeel. Studenten moeten hierop tijdens hun opleiding goed voorbereid worden en verdienen in hun bpv goede begeleiding en een passende onkosten- en stagevergoeding. Bovendien moeten stagiairs worden beschermd tegen stagediscriminatie en stagemisbruik en moeten er genoeg stageplekken beschikbaar zijn voor alle stagiairs. Al deze doelen komen terug in het mede door JOB getekende Stagepact.

We zien een lichte stijging, maar studenten zijn nog steeds veel positiever over de stagebegeleiding op de stageplek dan de stagebegeleiding vanuit school, hier zit dus nog ruimte voor verbetering. Daarnaast moeten scholen stagediscrimi-

natie erkennen en bespreekbaar maken op school, zodat dit actief kan worden tegengegaan. Helaas weten nog te weinig studenten waar ze een melding kunnen doen van stagediscriminatie; scholen moeten het meldpunt zichtbaar, laagdrempelig en toegankelijk maken en deze actief laten zien.

We verbazen ons over het feit dat nog niet iedere bol- en bbl-student een onkostenvergoeding krijgt, laat staan een stagevergoeding. JOB blijft bepleiten dat hierover afspraken moeten worden gemaakt met het bedrijfsleven. Met een vergoeding laten we niet alleen zien dat we het werk van mbo'ers waarderen, ook helpt het bij het versterken van de financiële positie. Het valt ons op dat veel studenten moeite hebben met het vinden van een stageplek. We vinden het belangrijk dat deze studenten extra worden geholpen via goede begeleiding. Met nog een jaar te gaan om de doelen uit het Stagepact te halen, laten de bovengenoemde resultaten zien dat er nog stappen gezet moeten worden door de politiek, het bedrijfsleven en scholen.

Medezeggenschap

Medezeggenschap vormt de basis van het werk van JOB. Voor ons staat voorop dat iedere student diens mening kan geven op een manier die bij diegene past en dat deze mening serieus wordt genomen. Uit de resultaten blijkt dat steeds iets meer studenten weten dat er een studentenraad is op school. De bekendheid en zichtbaarheid van de studentenraad heeft positieve effecten op de ervaring van studenten op het gebied van meepraten en meebeslissen. Ook blijkt uit de resultaten dat steeds meer studenten positief zijn over hoe docenten naar hun mening vragen. De waardering van de school neemt toe wanneer school luistert naar de mening van de student en school de student helpt om goed te presteren. Volgens JOB is dit ook dé manier om onderwijs in te richten: niet alleen voor, maar ook mét studenten. Daarvoor is het van belang dat scholen tijd, geld en middelen vrijmaken om medezeggenschap en participatie te stimuleren.

Waardering mbo

De waardering van mbo-studenten staat hoog op de agenda, zowel in de politiek en media als in de landelijke afspraken via de Werkagenda wordt hier veel aandacht aan besteed. Uit de resultaten blijkt een positieve ontwikkeling ten opzichte van 2024: studenten voelen zich vaker net zoveel student als studenten op het hbo en wo, geven vaker aan dat anderen hen zo zien en zijn vaker trots op dat zij op het mbo zitten. We hopen dat deze stijgende lijn de komende jaren doorzet, want we zijn er nog niet.

Helaas worden mbo'ers nog dagelijks achtergesteld. Zo wordt er gediscrimineerd op basis van opleiding bij andere toegang tot huisvesting, verenigingen en stages. Ook staat de financiële positie van mbo'ers onder druk. Dit komt door verschillen in regelingen voor studiefinanciering, stagevergoeding en toeslagen ten opzichte van hbo- en wo-studenten. JOB pleit daarom voor het doorvoeren van het advies van het College voor de Rechten van de Mens (CRM)¹: vul wetgeving aan met bescherming tegen discriminatie vanwege opleiding. Besteed daarnaast extra aandacht aan een gelijke positie tussen alle studenten, door bijvoorbeeld een uniforme studentenkaart, introductieweken en inclusief taalgebruik.

Studentenwelzijn

Om je als student te kunnen ontwikkelen en te leren is het essentieel om goed in je vel te zitten, en je in een sociaal veilige omgeving te bevinden. Het liefst zien we natuurlijk dat alle studenten zich altijd veilig voelen op school, maar als er toch een onveilige situatie plaatsvindt is het belangrijk dat er direct en actief wordt gereageerd. Uit de resultaten blijkt dat het overgrote deel van de studenten zich veilig voelt. Toch willen we aandacht blijven houden voor studenten die zich niet veilig voelen. Zo blijkt bijvoorbeeld dat studenten met een ondersteuningsbehoefte zich iets minder veilig voelen ten opzichte van studenten zonder ondersteuningsbehoefte. JOB pleit ervoor om in beleid rondom sociale veiligheid specifiek aandacht te hebben voor kwetsbare studenten. Neem niet het gemiddelde als uitgangspunt, maar heb oog voor de verschillende behoeften van studenten in dit beleid.

Daarnaast pleiten wij voor een integrale aanpak rondom studentenwelzijn. Er zijn namelijk veel onderdelen die raken aan welzijn. Denk aan financiële stress, onderwaardering en prestatiedruk. Er zijn binnen een school veel mensen die zich met deze thema's bezighouden, maar de koppeling hiertussen blijft nog te vaak achter. Juist door deze koppeling wel te maken en de bekendheid hiervan te vergroten wordt de aanpak versterkt, en zullen studenten hier positieve effecten van ervaren. Uit de resultaten blijkt namelijk dat nog te veel studenten negatief zijn over de aandacht die aan mentale gezondheid wordt besteed, of zelfs niet weten of hier aandacht voor is op school. Studenten die positief zijn over of zij terecht kunnen bij iemand op school als het gaat over mentale gezondheid, zijn ook positiever over of zij bij iemand terecht kunnen als zij zich niet veilig voelen.

Onderwijskwaliteit

Het mbo heeft drie taken: opleiden voor de arbeidsmarkt, opleiden voor een vervolgopleiding en opleiden tot een actieve burger. Om dit te bereiken is het belangrijk dat het mbo-onderwijs van goede kwaliteit is. Uit de resultaten blijkt dat studenten positief zijn over de kwaliteit van de lessen en hoe hun docenten lesgeven. Studenten zijn iets minder tevreden over de hulp die zij krijgen bij de keuze voor een vervolgopleiding of werk en het leren omgaan met (generatieve) AI. Dit terwijl het gebruik van (generatieve) AI niet meer weg te denken is in de huidige samenleving. Het is belangrijk dat scholen aansluiten bij deze ontwikkelingen zodat studenten kunnen leren hoe hiermee om te gaan in de beroepscontext en over de ethische aspecten.

Om ervoor te zorgen dat studenten goed kunnen doorstromen naar een volgende opleiding of naar de arbeidsmarkt is er goede begeleiding en maatwerk nodig. Denk aan een goede loopbaanbegeleiding, keuzemogelijkheden in de opleiding, een ruim vrijstellingenbeleid, meerdere instroommomenten of het makkelijker maken van de overgang tussen leertrajecten. We zien dat er voor llo-studenten vaak al meer mogelijkheden zijn. JOB pleit voor dezelfde mogelijkheden voor de initiële student. De tevredenheid van llo- en bbl-studenten laat zien dat deze mogelijkheden en leerroutes goed aansluiten bij hun behoeften.

Informatievoorziening

In bijna alle thema's komt het wel een keer aan bod: studenten zijn niet goed genoeg op de hoogte van waar zij recht op hebben, bij wie of waar ze terecht kunnen en wat er van hen wordt verwacht. JOB vindt dat de informatievoorziening voor studenten moet worden verbeterd. Daarom roepen wij op, zorg voor toegankelijke en duidelijke informatie over:

- de regels op basis waarvan een vrijstelling wordt verleend, via het vrijstellingenbeleid.
- hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding in het kader van passend onderwijs met extra aandacht voor passend examineren.
- schoolkosten voor de start van de opleiding, en andere financiële regelingen.
- het meldpunt stagediscriminatie en stagemisbruik, en de klachtenfaciliteit.
- AI-beleid, zowel over hoe studenten hier zelf gebruik van mogen maken binnen de studie als hoe de instelling hier gebruik van maakt in relatie tot de studenten.
- waar studenten terecht kunnen als zij zich onveilig voelen of als zij willen praten over hun mentale gezondheid.

¹ College voor de Rechten van de Mens (2024). Advies College: Vul wetgeving aan met bescherming tegen discriminatie vanwege opleiding.

4. RESULTATEN UITGELICHT NAAR REGIO, SECTOR EN TYPE INSTELLING

In dit hoofdstuk lichten we de totaalordelen op de thema's uit naar drie verschillende kenmerken: regio, sector en type instelling. Uiteraard bespreken we enkel verschillen wanneer deze significant zijn. Met deze uitsplitsingen bieden we inzicht in waar regio's, sectoren en typen instelling van elkaar verschillen, stimuleren we om dit verder uit te zoeken en laten we zien aan welke onderdelen extra aandacht kan worden besteed. We zien wat er goed gaat en kijken naar waar het nog beter kan, bij iedere regio, sector en instelling rekening houdend met diens eigen kenmerken. Zo vormen deze resultaten een aanleiding voor gesprekken binnen en tussen de instellingen. Met behulp van bivariate statistieken en multilevel multivariate regressieanalyses¹ brengen we (significante) verschillen in de totaalordelen in kaart.

¹ In de uitkomstmaten is eerst een onderscheid gemaakt naar regio, sector en type instelling (bivariaat) voor een descriptief beeld. Vervolgens zijn er een multilevel multivariate regressies uitgevoerd waarbij we rekening houden met de regio, sector, type instelling en achtergrondkenmerken van studenten (opleidingsvorm, leerweg, ondersteuningsbehoefte, geslacht, leeftijd). Middels het schatten van een multilevel model, houden we rekening met de verdeling van studenten in regio's en type instellingen.

Regio

Voor het kenmerk regio hanteren we een indeling op basis van de BRIN-hoofdvestiging in landsdelen², te weten: Noord-, Oost-, West- en Zuid-Nederland. Studenten uit het westen scoren op geen enkel thema positiever dan studenten uit andere landsdelen. In de volgende tabel zien we per onderwerp de studenten uit bepaalde landsdelen die (significante) positiever scoorden dan studenten uit West-Nederland.

Onderwerp	Significant positiever (dan west)
Onderwijs en begeleiding	noord
Bpv bol school	noord, zuid
Bpv bol stageplek	noord, oost
Bpv bbl school	noord, oost, zuid
Bpv bbl leerwerkplek	oost, zuid
Positie mbo-studenten	noord, oost, zuid
Sociale veiligheid	noord, oost
Studentparticipatie	noord
Digitalisering	oost, zuid
Examens	noord, oost, zuid
Onderwijstijd en -kwaliteit	noord, zuid
Welzijn	noord, oost, zuid

Sector

Voor het kenmerk sectoren hanteren we de domeinen zoals deze ook gebruikt worden door de Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB)³. Het gaat om onderstaande 17 domeinen:

- Afbouw, hout en onderhoud
- Ambacht, laboratorium en gezondheidstechniek
- Bouw en infra
- Economie en administratie
- Entree
- Handel en ondernemerschap
- Horeca en bakkerij
- Informatie en communicatietechnologie
- Media en vormgeving
- Mobiliteit en voertuigen
- Techniek en procesindustrie

- Toerisme en recreatie
- Transport, scheepvaart en logistiek
- Uiterlijke verzorging
- Veiligheid en sport
- Voedsel, natuur en leefomgeving
- Zorg en welzijn

In de tabel hiernaast worden de drie sectoren met de hoogste en respectievelijk laagste score (gemiddelde) genoemd die vanuit de multivariate regressieanalyse (die rekening houdt met de verdeling in overige achtergrondkenmerken) significant verschillen van de sector Zorg en welzijn. We vergelijken met deze sector, omdat dit de grootste is (ongeveer 30% van de respondenten valt onder de sector Zorg en welzijn). We vergelijken niet met het gemiddelde, omdat het een gewogen gemiddelde van alle sectoren betreft. Daarbij trekt een sector met veel studenten het gemiddelde sterk naar zich toe. Een sector kan niet significant afwijken van het gemiddelde, terwijl een sector wel duidelijk verschilt van andere sectoren (en omgekeerd). Meerdere sectoren kunnen tegelijkertijd niet significant verschillen van het gemiddelde, maar onderling wél significant van elkaar verschillen.

We zien dat studenten uit de sectoren Ambacht, laboratorium en gezondheidstechniek, Entree en Veiligheid en sport vaker positief scoren op de verschillende onderdelen. Studenten uit de sectoren Economie en administratie, Handel en ondernemerschap, Toerisme en recreatie en Uiterlijke verzorging scoren juist vaker negatiever op verschillende onderdelen.

Onderwerp	Positiever (dan zorg en welzijn)	Negatiever (dan zorg en welzijn)
Onderwijs en begeleiding	Entree Ambacht, laboratorium en gezondheidstechniek Veiligheid en sport	Handel en ondernemerschap Toerisme en recreatie Economie en administratie
Bpv bol school	Entree Veiligheid en sport Mobiliteit en voertuigen Bouw en infra Techniek en procesindustrie	Handel en ondernemerschap Uiterlijke verzorging Media en vormgeving
Bpv bol stageplek	Ambacht, laboratorium en gezondheidstechniek	Handel en ondernemerschap Economie en administratie Toerisme en recreatie
Bpv bbl school	Ambacht, laboratorium en gezondheidstechniek	Informatie en communicatietechnologie Uiterlijke verzorging Economie en administratie
Bpv bbl leerwerkplek	Ambacht, laboratorium en gezondheidstechniek	Veiligheid en sport Handel en ondernemerschap
Positie mbo-studenten	Afbouw, hout en onderhoud Bouw en infra Mobiliteit en voertuigen	Economie en administratie Handel en ondernemerschap Toerisme en recreatie
Sociale veiligheid	Veiligheid en sport Afbouw, hout en onderhoud Ambacht, laboratorium en gezondheidstechniek	Economie en administratie Handel en ondernemerschap
Studentparticipatie	Entree Ambacht, laboratorium en gezondheidstechniek Media en vormgeving	Mobiliteit en voertuigen Techniek en procesindustrie Economie en administratie
Digitalisering	Informatie en communicatietechnologie Media en vormgeving Economie en administratie	Uiterlijke verzorging
Examens	Entree Veiligheid en sport Bouw en infra	Toerisme en recreatie Uiterlijke verzorging Voedsel, natuur en leefomgeving
Onderwijstijd en -kwaliteit	Entree Ambacht, laboratorium en gezondheidstechniek Afbouw, hout en onderhoud	Handel en ondernemerschap Economie en administratie
Welzijn	Entree Media en vormgeving	Uiterlijke verzorging Toerisme en recreatie Economie en administratie

² Deze indeling in landsdelen sluit aan bij Europese Statistieken: de NUTS. Deze 'Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques' is de regionale indeling van het Europese statistiekbureau Eurostat. We maken hier gebruik van niveau 1: landsdelen.

³ Zie voor deze indeling de mbo-opleidingskoppeltabel via <https://kwalificatie-mijn.s-bb.nl/Lijsten/Groep/19>

Type instelling

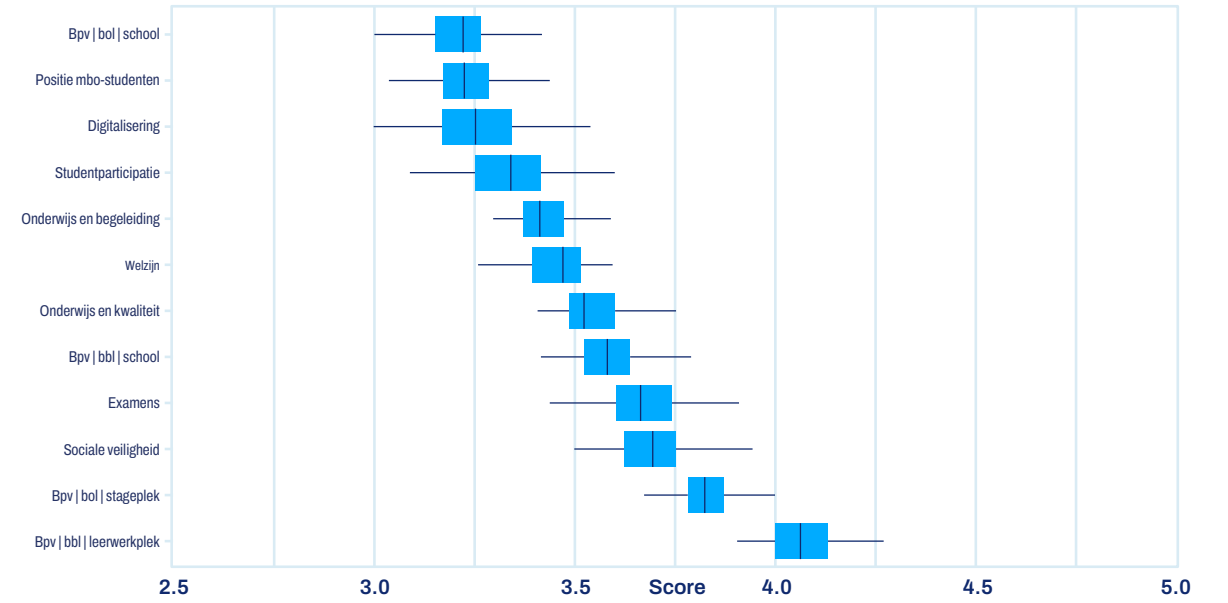
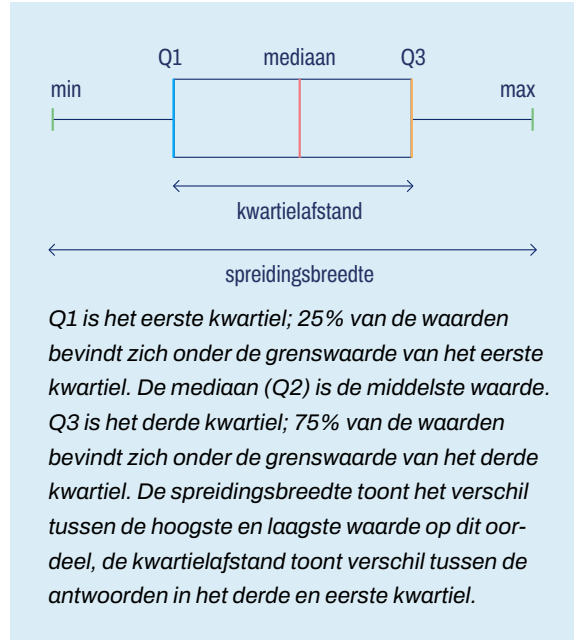
Voor verdere verschillen tussen typen instellingen kijken we naar regionale opleidingscentra (roc's⁴) versus beroepscolleges (agrarische opleidingscentra of vakinstellingen die specifieke opleidingen verzorgen⁵). Ook kijken we naar instellingsgrootte: we haalden studentenaantallen uit de door DUO geleverde populatiegegevens (meetmoment 1 oktober 2025), en verdeelden instellingen vervolgens in vier kwartielen.

Studenten van beroepscolleges zijn op een viertal onderwerpen positiever dan studenten aan roc's. Op de onderwerpen bpv | bol | stageplek, bpv | bbl | leerwerkplek, positie mbo-studenten en sociale veiligheid, scoren studenten van beroepscolleges positiever dan studenten van roc's.

Gelet op instellingsgrootte, zien we dat studenten aan instellingen uit het eerste kwartiel (de kleinste instellingen) negatiever zijn over bpv | bol | stageplek dan studenten aan instellingen uit de andere kwartielen. Studenten van instellingen uit het eerste kwartiel zijn ook negatiever over examens dan studenten aan instellingen uit andere kwartielen.

Verschillen tussen instellingen

Dit figuur laat de spreiding van de oordelen van studenten van de instellingen zien per totaaloordeel. Zo zien we dat studenten het vaakst positief oordelen op het onderwerp bpv | bbl | leerwerkplek, en het minst vaak positief oordelen op bpv | bol | school, positie en digitalisering. Ook zien we dat de spreiding tussen instellingen veel groter is op de onderdelen digitalisering en studentparticipatie, dan op de onderdelen bpv | bol | stageplek en onderwijs en begeleiding.



⁴ Roc's bieden een breed pakket van opleidingen in het mbo en de volwasseneneducatie in verschillende sectoren.

⁵ Vakinstellingen richten zich op het opleidingsaanbod voor één beroepenveld binnen één sector uit het mbo zoals de scheepvaart, de grafische- en designsector of de voedingsindustrie.

THEMA

UITKOMSTEN

5	Lessen	26
6	Onderwijs en begeleiding	30
7	Bpv bol	36
8	Bpv bbl	46
9	Medezeggenschap	52
10	Werkagenda/Stagepact	54
11	Studeren met een ondersteuningsbehoefte	58

5

THEMA: LESSEN

In dit hoofdstuk kijken we naar het oordeel van mbo-studenten over hun lessen. We focussen ons hier op de lessen van de generieke vakken: Nederlands, rekenen, Engels en burgerschapsonderwijs. Deze vakken vormen een belangrijk onderdeel van elke mbo-studie. Alle mbo'ers krijgen Nederlands, rekenen en burgerschap. Daarnaast volgen mbo-studenten die een mbo-4-studie doen ook altijd Engels, in sommige andere opleidingen is Engels ook een vak als dat past bij het beroep waar de student voor wordt opgeleid. Via de generieke vakken ontwikkelen studenten hun basisvaardigheden verder, zodat zij die kunnen inzetten voor het uitvoeren van hun beroep en het deelnemen in de maatschappij. We zijn benieuwd naar wat studenten van de lessen en daarmee het onderwijs in deze vakken vinden.

De volgende vragen zijn gesteld:

- Wat vind je van de lessen Nederlands?
- Wat vind je van de lessen rekenen?
- Wat vind je van de lessen Engels?
- Wat vind je van jouw burgerschapsonderwijs?*

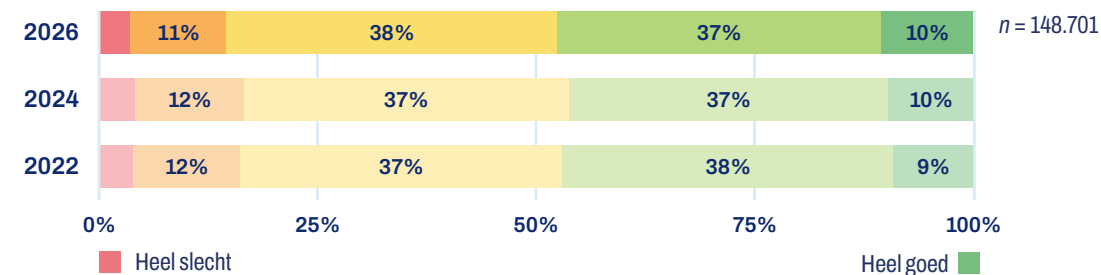
Deze vragen hangen niet significant samen; er is dus geen totaaloordeel op dit thema.

* In 2024 was dit een modulevraag. Daarnaast is de antwoordoptie "ik krijg geen burgerschapsonderwijs" toegevoegd.

5.1

Wat vind je van de lessen Nederlands?

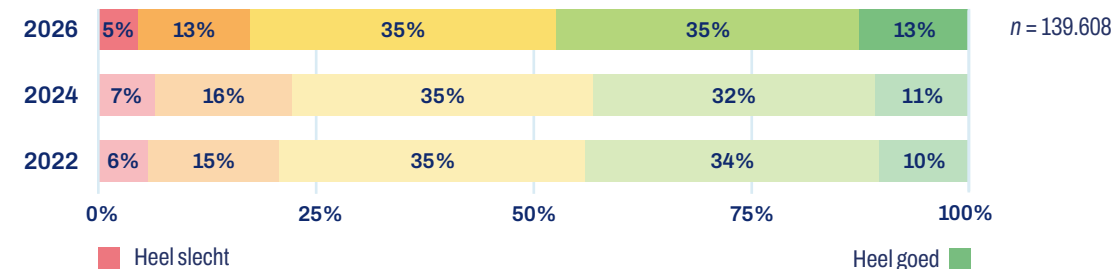
Van de mbo'ers geeft 22 procent aan geen lessen Nederlands te krijgen; dat is meer dan in 2024. Van de studenten die wél Nederlands krijgen, geeft een kleine vijftig procent aan dat deze lessen (heel) goed zijn. Vijftien procent vindt de lessen (heel) slecht; de rest is neutraal. In vergelijking met 2024 zien we dat er net iets meer studenten positief zijn over hun lessen Nederlands. We zien dat entree-studenten, mbo-2'ers, mbo-3'ers, bol-studenten, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, mannen en oudere studenten vaker een goede beoordeling geven over hun lessen Nederlands, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen.



5.2

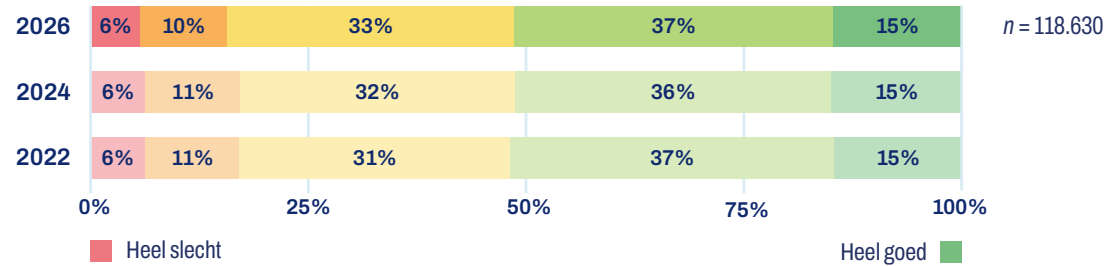
Wat vind je van de lessen rekenen?

Ruim een kwart (27%) van de mbo-studenten geeft aan geen rekenlessen te krijgen; dat is meer dan in 2024. Van de studenten die wel lessen rekenen krijgen, vindt bijna de helft (48%) deze (heel) goed. Tegelijkertijd vindt achttien procent deze lessen (heel) slecht; de overige 35 procent is hier neutraal over. In 2026 zijn studenten vaker positief over hun lessen rekenen dan in 2024. Entree-studenten, mbo-2'ers, mbo-3'ers, bol-studenten, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, mannen en oudere studenten zijn vaker positief over hun rekenlessen, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen.



Wat vind je van de lessen Engels?

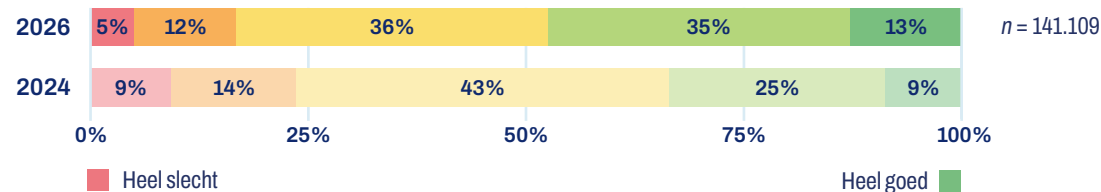
Bijna veertig procent van de mbo'ers krijgt geen lessen Engels: ook dat is meer dan in de vorige editie van de JOB-monitor. Van de studenten die een mbo-4-opleiding volgen geeft 29 procent aan dat ze geen lessen Engels krijgen. Op mbo-3, mbo-2 en entree is dat respectievelijk 57, 53 en 52 procent. Net als vorig jaar beoordeelt net iets meer dan de helft van de studenten de lessen Engels als (heel) goed. Een derde oordeelt neutraal over de lessen; de overige zestien procent vindt de lessen (heel) slecht. Mbo-4-studenten, bol-studenten, mannen en oudere studenten beoordelen hun lessen Engels vaker als (heel) goed, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen.



48% IS POSITIEF OVER BURGERSCHAP

Wat vind je van jouw burgerschapsonderwijs?

Ruim een kwart (27%) van de mbo'ers krijgt geen burgerschapsonderwijs; in 2024 werd deze optie nog niet gegeven. Bijna de helft van de mbo-studenten vindt diens burgerschapsonderwijs (heel) goed; zeventien procent is het daar niet mee eens en vindt de lessen (heel) slecht. Aangezien de mensen die geen burgerschapsonderwijs hadden in 2024, die antwoordoptie niet konden geven, kan de vergelijking met 2024 niet direct gemaakt worden. Entree-studenten, mbo-2'ers, mbo-3'ers, bol-studenten, studenten zonder ondersteuningsbehoefte en oudere studenten geven hun burgerschapsonderwijs vaker een positieve score, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen.



Aangezien de generieke vakken een vast onderdeel van elke mbo-studie vormen, is het belangrijk dat de kwaliteit van de lessen van deze vakken op orde is. De resultaten laten zien dat ongeveer de helft van de studenten positief is over deze vakken, en dat dit stabiel blijft over de jaren. We zouden hierin graag meer verbetering zien, onder andere vanwege de extra aandacht voor achterblijvende basisvaardigheden van scholieren en studenten. De Inspectie van het Onderwijs concludeert namelijk¹ dat de basisvaardigheden niet op peil zijn op het moment van doorstromen. De inspectie roept dan ook op om extra aandacht te besteden aan taalvaardigheid in entree- en mbo-2-opleidingen. Een deel van de studenten geeft aan geen lessen te krijgen, wat opvallend is gezien het vaste onderdeel dat deze vakken vormen in de studie. Door vanuit JOB navraag te doen hierover bij studenten, weten we dat dit verschillende dingen kan betekenen, namelijk: student heeft het vak al afgerond, student heeft een vrijstelling voor dit vak vanwege afronding tijdens een andere opleiding, student krijgt dit vak pas later in de studie of er is op dit moment (tijdelijk) geen docent beschikbaar om dit vak te geven.

Voor de lessen rekenen zien we een licht positieve ontwikkeling. Daar zijn we blij mee, want sinds het rekenexamen verplicht is, heeft JOB gemerkt dat dit een stressfactor kan zijn voor studenten. Via onze klachtenlijn hebben meerdere studenten ons benaderd met zorgen over het examen en over hun angst om door dit examen hun diploma niet te kunnen halen. Uit de examenresultaten van de Coöperatie Examens, de organisatie waar de meeste instellingen het rekenexamen afnemen, blijkt gelukkig dat bijna alle studenten het examen halen. Bovendien is deze organisatie een pilot gestart voor een alternatieve vorm van examineren: het rekenportfolio. Het is goed dat er op deze manier serieus naar de zorgen van studenten wordt geluisterd.

Afgelopen jaren zijn de kwalificatie-eisen voor burgerschap opnieuw vastgesteld, en studenten worden hier binnenkort op geëxamineerd. Nu hier vernieuwde aandacht voor komt, is het extra belangrijk dat studenten positief zijn over hun burgerschapsonderwijs. In de resultaten is een positieve ontwikkeling te zien ten opzichte van 2024. We hopen dat deze lijn door zal zetten en vinden het belangrijk dat de nieuwe burgerschapsopdracht daadwerkelijk wordt nageleefd, met extra aandacht voor een veilige cultuur op school en democratische waarden. Vanuit JOB besteden we ook aandacht aan het betrekken van studenten bij de (landelijke en lokale) politiek. Dit doen we onder andere door het organiseren van bezoeken aan gemeenteraden, door bij te dragen aan verschillende verkiezingsfestivals in samenwerking met de Nationale Jeugdgraad (NJR) en door campagnes in aanloop naar verkiezingen te organiseren.

JOB vindt het belangrijk dat de generieke vakken en bijbehorende lessen aansluiten bij de leefwereld van studenten, en dat er vanuit het voortgezet onderwijs naar het mbo wordt gewerkt vanuit een doorlopende leerlijn. We pleiten voor het integreren van de generieke vakken in de beroepsvakken, omdat de basisvaardigheden in de beroepscontext veel meer tot leven komen en aansluiten bij de interesses van studenten. Dit past ook in de context van het mbo als volwaardige vervolgopleiding.

JOB adviseert:

- Om de lessen in de generieke vaardigheden te verbeteren is het belangrijk dat er tijd, geld en ruimte wordt gemaakt voor de professionalisering van docenten, of het nu gaat om het halen van een bevoegdheid of om het verder professionaliseren om generieke vakken in de beroepscontext vorm te geven.
- Maak op school een actieplan om de generieke vakken en de beroepsvakken meer met elkaar te verweven. Betrek studenten bij het ontwerpen van de lesstof voor deze vakken.

¹ Inspectie van het Onderwijs (2026). De Staat van het Onderwijs 2026.

6

THEMA: ONDERWIJS EN BEGELEIDING

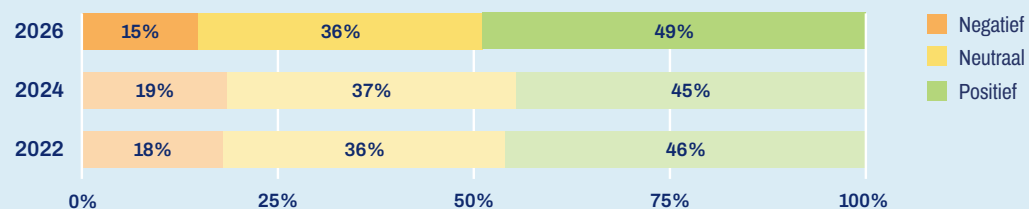
In dit hoofdstuk gaan we in op het totaaloordeel van studenten op hun onderwijs en de daarbij behorende begeleiding. Instellingen hebben steeds meer een rol in het zorgen voor goede begeleiding van studenten tijdens de opleiding, niet alleen om uitval te voorkomen, maar ook om studenten te helpen om op de juiste plek terecht te komen. Om te weten wat studenten nodig hebben in hun begeleiding en hoe zij hun onderwijs en de bijbehorende begeleiding ervaren, kijken we in dit hoofdstuk naar vragen over hoe docenten lesgeven, wat studenten van de begeleiding vinden en hoe zij de hulp bij de keuze om na de opleiding verder te leren of te gaan werken beoordelen.

Het totaaloordeel wordt gevormd op basis van de volgende onderliggende vragen, ook per vraag toegelicht in dit hoofdstuk:

- Wat vind je van de manier waarop school je helpt om goed te presteren?
- Wat vind je van hoe jouw docenten lesgeven?
- Wat vind je van de begeleiding tijdens je opleiding?
- Wat vind je van hoe school luistert naar jouw mening?
- Wat vind je van het nut van de lessen voor jouw toekomst?
- Na de opleiding moet je kiezen: verder leren of gaan werken. Hoe helpt school je bij deze keuze?

6.1 Totaaloordeel over onderwijs en begeleiding

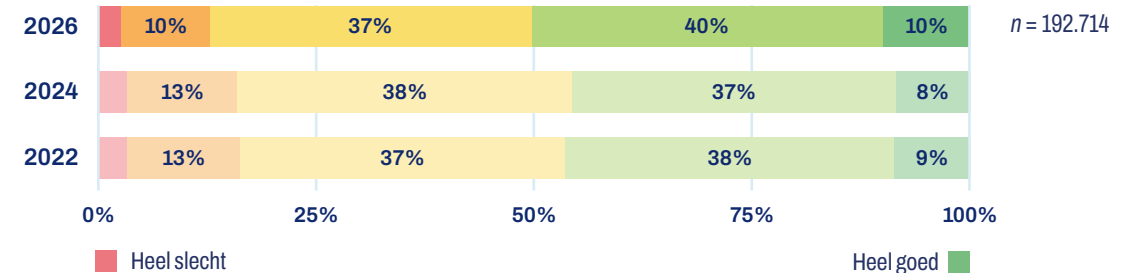
Bijna de helft van de mbo-studenten is positief over het onderwijs en de begeleiding op school; dat is iets meer dan in de vorige editie van de JOB-monitor. Vijftien procent van de mbo'ers oordeelt negatief over dit onderwerp; dat is iets minder dan vorige keer.



6.2

Wat vind je van de manier waarop school je helpt om goed te presteren?

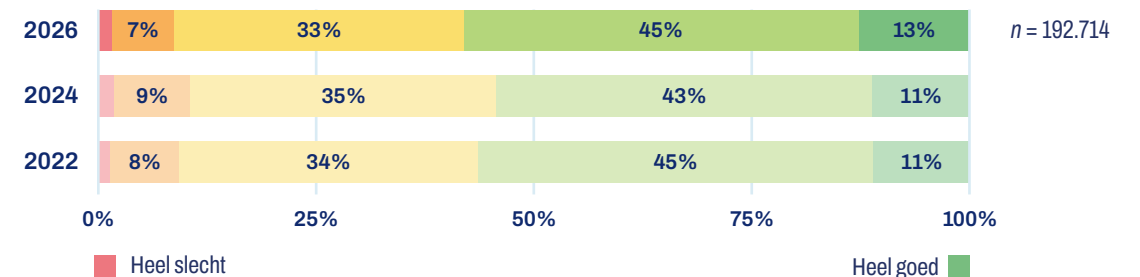
De helft van de mbo'ers is van mening dat de manier waarop school helpt om goed te presteren (heel) goed is; dertien procent is het daar juist niet mee eens. Ten opzichte van 2024, zijn er meer studenten positief. Entree-, mbo-2- en 3-studenten vinden vaker dat school ze (heel) goed helpt om goed te presteren, dan hun directe vergelijkingsgroepen. Datzelfde geldt voor bol-studenten, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, mannen en oudere studenten.



6.3

Wat vind je van hoe jouw docenten lesgeven?

Een ruime meerderheid van de mbo'ers is tevreden over hoe hun docenten lesgeven: 45 procent vindt dat hun docenten goed lesgeven en dertien procent vindt hun docenten zelfs heel goed lesgeven. Negen procent oordeelt negatief over hoe hun docenten lesgeven. Ten opzichte van 2024, vinden minder studenten het lesgeven van hun docenten slecht. Entree-studenten, mbo-2'ers mbo-3'ers, bol-studenten, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, mannen en oudere studenten oordelen vaker positief, dan hun directe vergelijkingsgroepen. Studenten die positiever zijn over de lessen Nederlands, rekenen, Engels en/of burgerschapsonderwijs (H5) zijn ook positiever over hoe hun docenten lesgeven.¹

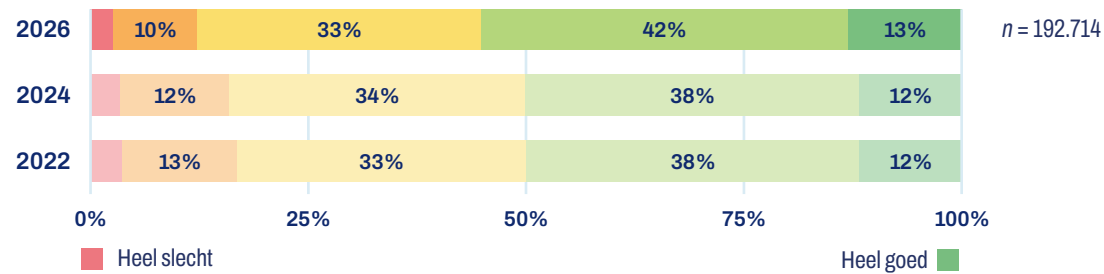


¹ Pearson correlatie: tussen 0.23 en 0.33. Deze correlatie blijft staan wanneer we rekening houden met de achtergrondkenmerken van studenten.

6.4

Wat vind je van de begeleiding tijdens je opleiding?

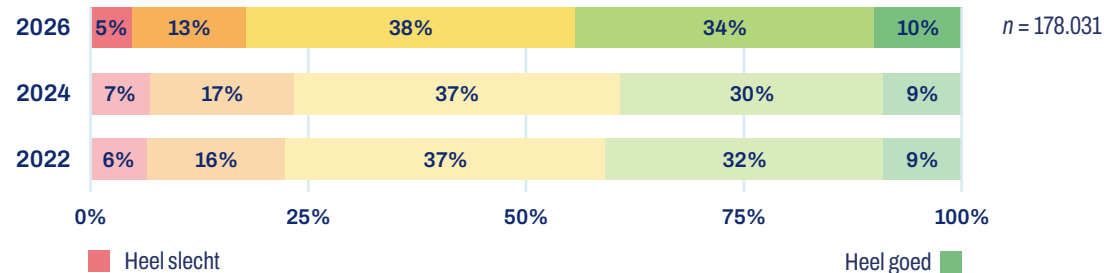
Mbo-studenten vinden de begeleiding tijdens hun opleiding over het algemeen (heel) goed: ruim veertig procent vindt deze goed, dertien procent zelfs heel goed. Iets meer dan tien procent van hun medestudenten vindt de begeleiding echter (heel) slecht; de rest oordeelt neutraal. We zien ook hier dat meer studenten positief zijn over hun begeleiding dan in de vorige editie van de JOB-monitor. Entree-studenten, mbo-2'ers mbo-3'ers, bol-studenten, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, mannen en oudere studenten oordelen vaker positief, dan hun directe vergelijkingsgroepen.



6.5

Wat vind je van hoe je school luistert naar jouw mening?

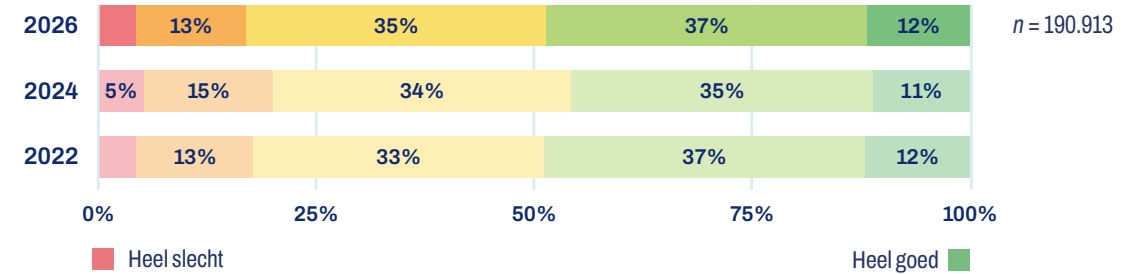
Acht procent van de mbo'ers geeft aan niet te weten of school luistert naar diens mening, of dat dit niet van toepassing is. Van de studenten die wel een oordeel hadden over hoe school luistert naar hun mening, is bijna de helft tevreden: 44 procent geeft aan dat school (heel) goed luistert naar hun mening. Een kleine twintig procent is het daar niet mee eens; dat zijn er minder dan in 2024. Entree-studenten, mbo-2'ers mbo-3'ers, bol-studenten, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, mannen en oudere studenten geven vaker aan dat school goed luistert naar hun mening, dan hun directe vergelijkingsgroepen.



6.6

Wat vind je van het nut van de lessen voor jouw toekomst?

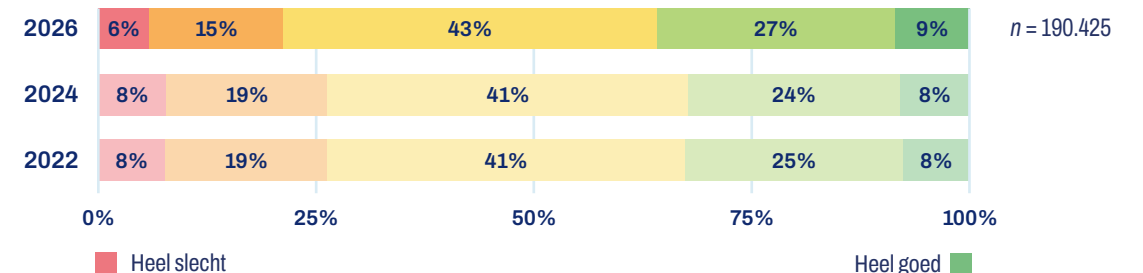
Ongeveer de helft van de mbo-studenten ziet het nut van hun lessen voor de toekomst wel in. Ruim een derde staat hier wat neutraler in, en zeventien procent schat het nut van de lessen voor de toekomst als (heel) slecht in. Ten opzichte van 2024, zien we dat meer studenten positief oordelen over het nut van de lessen voor hun toekomst. Entree-studenten, mbo-2'ers mbo-3'ers, bol-studenten, mannen en oudere studenten beoordelen het nut van hun lessen voor de toekomst vaker als goed, dan hun directe vergelijkingsgroepen.



6.7

Na de opleiding moet je kiezen: verder leren of gaan werken. Hoe helpt je school je bij deze keuze?

De meeste studenten vinden dat school niet slecht en niet goed helpt bij het maken van de keuze om na de opleiding verder te leren of te gaan werken: 43 procent is hier neutraal over. 21 procent vindt de hulp vanuit school (heel) slecht, ruim een derde vindt de hulp (heel) goed. Ten opzichte van 2024, zijn er meer studenten neutraal en positief over de hulp van school bij het maken van een vervolgkeuze. Entree-studenten, mbo-2'ers, mbo-3'ers, bol-studenten, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, mannen en oudere studenten oordelen hierover ook vaker positief, dan hun directe vergelijkingsgroepen.



JOB CONCLUDEERT

De meerderheid van de studenten reageert positief op de vragen in dit thema, en in het algemeen is er een licht positieve stijging zichtbaar. Zo is ruim de helft van de studenten tevreden over de begeleiding die ze krijgen vanuit hun opleiding. Dat is goed, want studenten die positief zijn over de begeleiding vanuit school, gaan met meer plezier naar school en geven aan dat er vaker naar hun mening wordt geluisterd.

Het is ook positief dat het overgrote deel van de studenten de lessen van hun docenten als (heel) goed of neutraal beoordeelt. Slechts twee procent van de studenten beoordeelt de manier van lesgeven van docenten als heel slecht. Studenten zijn positiever over hun docenten als docenten hen vaker vragen wat zij van de lessen vinden. JOB pleit voor bevoegde docenten, die de tijd en ruimte krijgen om hun onderwijs aan te laten sluiten op de beroepscontext en belevingswereld van studenten. In het thema *Lessen* (H5) besteden we hier extra aandacht aan. Een positieve beoordeling op de manier van lesgeven draagt bij aan de onderwijskwaliteit, net als het nut van de lessen voor de toekomst en de koppeling tijdens de lessen met de beroepspraktijk. In de module *Onderwijstijd en -kwaliteit* (H21) gaan we verder in op de kwaliteit van de lessen, flexibel onderwijs en koppeling van de lessen aan de beroepspraktijk.

Daarnaast geeft nog een te groot deel van de studenten aan dat school (heel) slecht naar hun mening luistert (18%). Mbo-4-studenten, vrouwen en bbl'ers zijn hier minder positief over, en verdienen dus extra aandacht. Zowel formele als informele participatie is van belang voor het creëren van een schoolcultuur waarin studenten het gevoel hebben dat hun mening ertoe doet. We besteden extra aandacht aan dit onderwerp via het thema *Medezeggenschap* (H9) en via de module *Studentparticipatie* (H14).

Opvallend is dat studenten het minst tevreden zijn over hoe school hen helpt bij de keuze om verder te leren of te gaan werken. De drievoudige kwalificatieplicht van het mbo richt zich op het opleiden voor een vak, voor een vervolgopleiding en voor goed burgerschap. Het is dus belangrijk dat studenten goed worden begeleid bij de vervolgstap na het afronden van hun opleiding. We besteden extra aandacht aan dit onderwerp via de module *Doorstroom* (H18).

In dit hoofdstuk kijken we naar de ervaringen van bol-studenten met betrekking tot hun stage. Naast dat bol-studenten veel leren op school, hebben zij ook verschillende stages tijdens hun studie. Zo doen zij ervaring op in de praktijk met het beroep waar zij voor worden opgeleid. Stage is een belangrijk onderdeel van de opleiding. Alle mbo-studenten moeten een aantal uren stagelopen. In dit thema meten we drie indicatoren uit het Stagepact¹, namelijk of studenten zich veilig voelen op de stageplek en over de tevredenheid over stagebegeleiding vanuit de instelling en vanuit de stageplek. Naast de standaardindicatoren komen nog een aantal resultaten aan bod waarmee we kunnen meten hoe de doelen uit het Stagepact ervoor staan.

Er zijn twee totaaloordeelen en vijf losse vragen binnen dit onderwerp:

- Totaaloordeel bpv | bol | school, bestaande uit:
 - Wat vind je van hoe je school jou heeft voorbereid op je stage/bpv?
 - Wat vind je van hoe je school je (heeft) begeleid(t) tijdens je stage/bpv?
 - Wat vind je van hoe opdrachten van je school aansluiten bij het werk dat je doet op je stage/bpv-plek?
- Totaaloordeel bpv | bol | stageplek, bestaande uit:
 - Wat vind je van hoe het leerbedrijf je (heeft) begeleid(t) tijdens je stage/bpv?
 - Wat vind je van wat je leert op je stage/werkplek?
- Losse vragen:
 - Was/is het moeilijk voor je om een stage/bpv-plaats te vinden?
 - Voel(de) je je veilig op je stageplek?*
 - Krijg/kreeg je van je stage/bpv een onkostenvergoeding?*
 - Weet je waar je op school een melding kan maken van stagediscriminatie en stagemisbruik?*
 - Heb je het gevoel dat je te maken hebt (gehad) met stagemisbruik?*

¹ OCW e.a. (2023). Stagepact mbo 2023 – 2027. Februari 2023. Publicatie-nr. 23400359

* Deze vragen zijn sinds 2026 nieuw in de basisvragenlijst, maar werden in 2024 wel al gesteld in de modules.

Bpv | bol | school

Ruim zeventig procent van de bol-studenten geeft in 2026 aan stage te hebben gelopen; een kleine dertig procent heeft dat niet. Entree-studenten, studenten uit mbo-2 en mbo-3, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, vrouwen en oudere studenten lopen vaker stage of hebben vaker stage gelopen, dan hun directe vergelijkingsgroep.

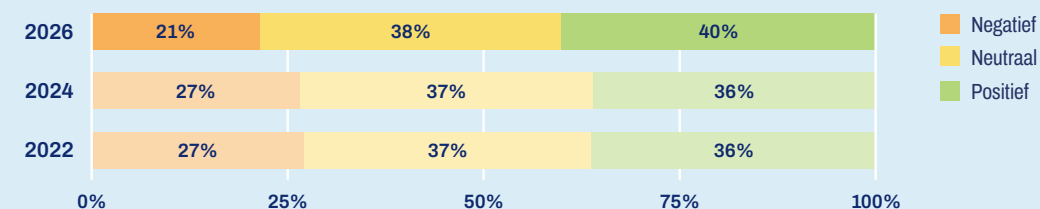
Tabel 1: Heb je stage/bpv gelopen of doe je dat op dit moment?

	Ja	Nee
2026	71%	29%
2024	72%	28%
2022	73%	27%

7.1

Totaaloordeel over bpv | bol | school

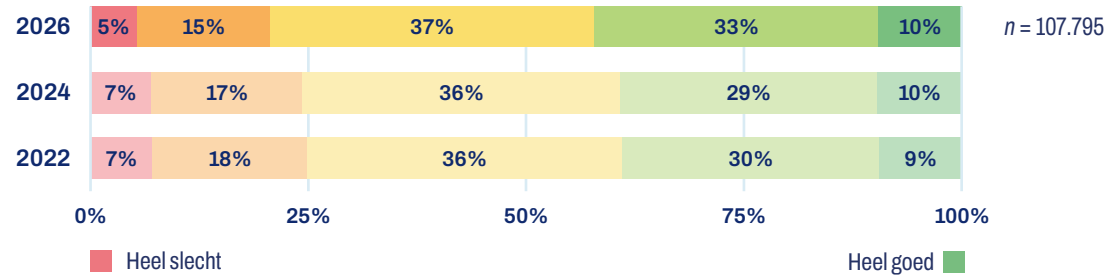
Veertig procent van de bol-studenten oordeelt positief over hun school met het oog op hun stage; een net iets kleiner deel is hier neutraal over. Ruim twintig procent van deze studenten oordeelt echter negatief over school met betrekking tot hun stage. Dat is een iets kleiner deel dan in 2024.



7.2

Wat vind je van hoe school jou heeft voorbereid op je stage/bpv?

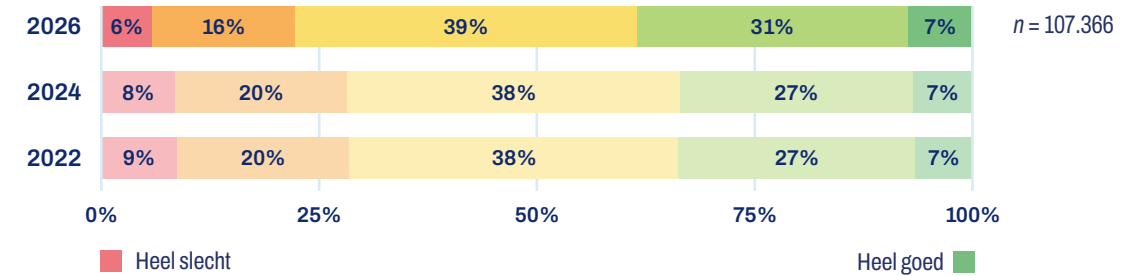
Ruim veertig procent van de bol-studenten geeft aan dat ze door school (heel) goed zijn voorbereid op hun stage/bpv: dat zijn er iets meer dan in 2024. Tegelijkertijd geeft twintig procent aan (heel) slecht te zijn voorbereid op hun stage/bpv; iets minder dan in 2024. Entree-studenten, studenten van mbo-2 en -3, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, mannen en oudere studenten geven vaker aan goed voorbereid te zijn door school op hun stage/bpv, dan hun directe vergelijkingsgroep.



7.4

Wat vind je van hoe opdrachten van school aansluiten bij het werk dat je doet op je stage-/bpv-plek?

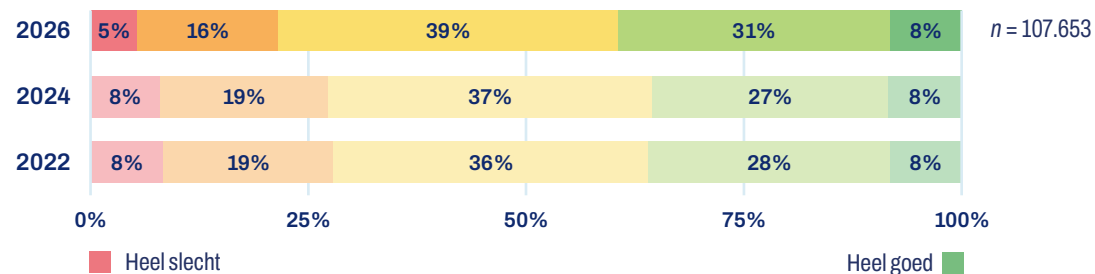
Over de aansluiting van opdrachten van school bij het werk dat studenten doen op hun stage/bpv, zijn veel studenten tevreden: een kleine veertig procent geeft aan dat deze (heel) goed is, en een even groot deel geeft aan dat deze niet slecht, maar ook niet goed is. We zien dat er dit jaar minder studenten negatief zijn over de aansluiting tussen opdrachten van school en werk op hun stage, en meer studenten positief. Entree-studenten, studenten van mbo-2 en -3, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, mannen en oudere studenten geven vaker aan dat hun opdrachten van school goed aansluiten bij het werk dat ze doen op hun stage-/bpv-plek, dan hun directe vergelijkingsgroep.



7.3

Wat vind je van hoe school je begeleidt/heeft begeleid tijdens je stage/bpv?

Over de begeleiding tijdens de stage/bpv zijn studenten iets minder tevreden: een kleine veertig procent vindt de begeleiding tijdens stage (heel) goed. In vergelijking met de vorige editie, oordelen studenten in 2026 positiever over de begeleiding van school tijdens hun stage. Entree-studenten, studenten van mbo-2 en -3, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, mannen en oudere studenten geven vaker aan tijdens hun stage/bpv goed begeleid te zijn door school, dan hun directe vergelijkingsgroep.

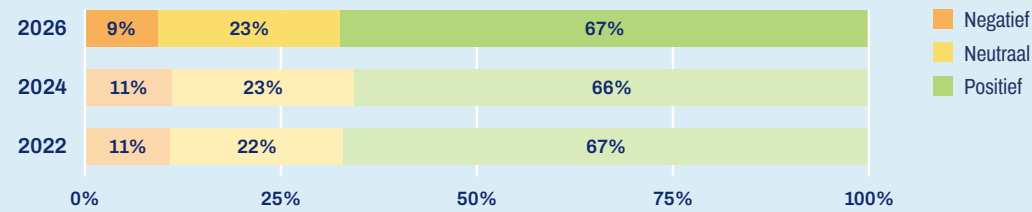


7.5

Bpv | bol | stageplek

Totaaloordeel over bpv | bol | stageplek

Ook over de stageplek werd een totaaloordeel gevormd. Bol-studenten zijn positiever over de rol van het leerbedrijf bij hun stage/bpv, dan over de rol van school hierbij. Een ruime meerderheid van 67 procent oordeelt positief over de stageplek; een kleine tien procent juist negatief. Ten opzichte van vorig jaar zien we kleine verschillen: het totaaloordeel pakt iets positiever uit.

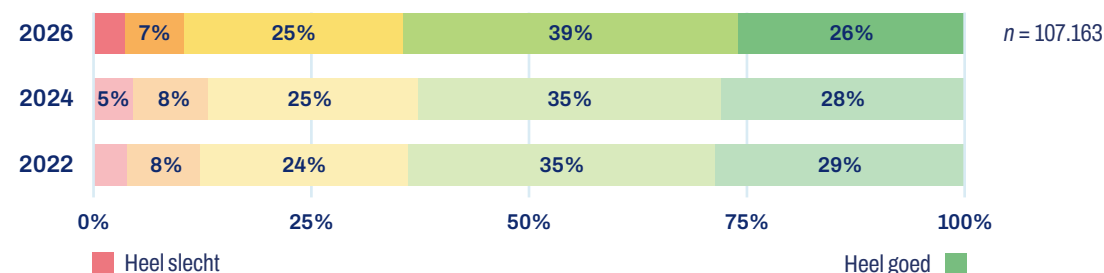


65% IS TEVREDEN OVER DE BEGELEIDING VANUIT HUN STAGEPLEK

7.6

Wat vind je van hoe het leerbedrijf je begeleidt/heeft begeleid tijdens je stage/bpv?

De meeste bol-studenten zijn positief over de begeleiding van het leerbedrijf tijdens hun stage/bpv: een kleine veertig procent vindt deze goed, een kwart zelfs heel goed. Eveneens een kwart staat hier neutraal in; elf procent ervaart de begeleiding als (heel) slecht. Ten opzichte van 2024 beoordelen met name meer studenten de begeleiding van het leerbedrijf als goed. Entree-studenten, mbo-3-studenten, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, mannen en oudere studenten zijn vaker positief over de begeleiding van het leerbedrijf tijdens stage, dan hun directe vergelijkingsgroepen. Als we kijken naar het oordeel over begeleiding naar de verschillende sectoren waarin studenten studeren, zien we dat studenten in de sectoren Toerisme en recreatie en Uiterlijke verzorging het minst positief zijn, en studenten in de sector Bouw en infra het vaakst positief².

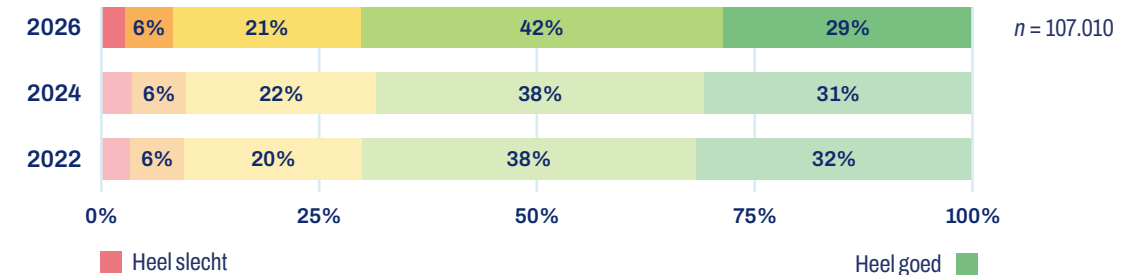


² Als we rekening houden met de achtergrondkenmerken van studenten, blijken studenten in de sectoren Transport en Informatietechnologie niet significant te verschillen van studenten in de sector Zorg en Welzijn. Studenten in de sectoren Economie, Handel, Horeca, Media, Toerisme, Uiterlijke verzorging en Veiligheid scoren lager, met studenten binnen de sector Toerisme het laagst en Mobiliteit en Bouw en infra het hoogst.

7.7

Wat vind je van wat je leert op je stage/bpv?

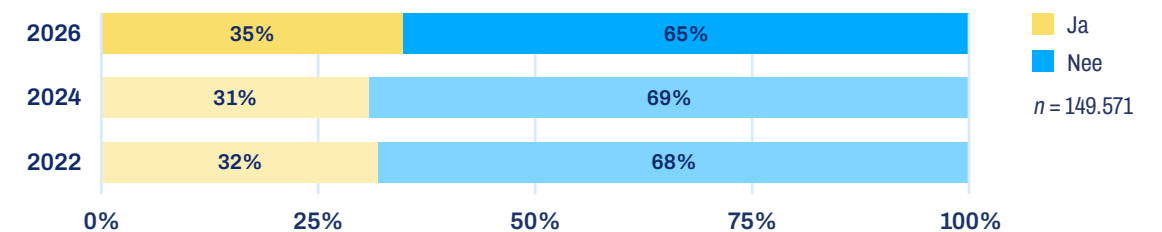
Ruim zeventig procent van de bol-studenten is positief over wat men leert op stage/bpv; 42 procent vindt dit goed, een kleine dertig procent zelfs heel goed. Slechts negen procent van bol-studenten geeft aan (heel) slecht te vinden wat men op stage leert. De verschillen met 2024 zijn klein. Mbo-3-studenten, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, mannen en oudere studenten oordelen vaker (heel) goed over wat ze leren op hun stage/bpv, dan hun directe vergelijkingsgroepen.



7.8

Was/is het moeilijk voor je om een stage-/bpv-plaats te vinden?

Ruim een vijfde van de studenten gaf aan dat deze vraag niet van toepassing was. Van het overige deel van de bol-studenten, waarop de vraag over het vinden van een stage- of bpv-plaats wél van toepassing was, gaf 65 procent aan dat dit niet moeilijk was. Voor 35 procent van de bol-studenten bleek het dus wel moeilijk een stage-/bpv-plek te vinden: dat is iets meer dan in 2024. Entree- en mbo-2-studenten, studenten met een ondersteuningsbehoefte, vrouwen en oudere studenten geven vaker aan dat het moeilijk was een stage-/bpv-plaats te vinden, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen. In de sector Uiterlijke verzorging worden de meeste moeilijkheden ervaren (46%); in de sector Veiligheid en sport de minste (14%)³.

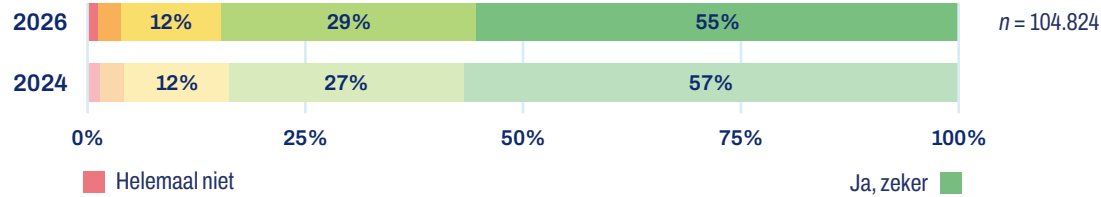


³ Rekening houdend met de achtergrondkenmerken van studenten en de regio waarin ze studeren, geldt dat studenten in de sector Veiligheid en sport en Horeca en bakkerij significant minder moeilijkheden ervaren bij het vinden van een stage-/bpv-plaats, dan studenten in de sector Zorg en welzijn. In de overige sectoren worden er significant meer moeilijkheden ervaren.

7.9

Voel(de) je je veilig op je stageplek?

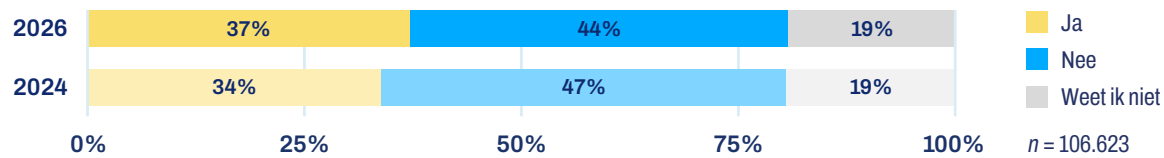
Slechts twee procent van de bol-studenten gaf aan de vraag over veilig voelen op de stageplek niet te willen beantwoorden. Van de studenten die dit wél deden, blijkt het overgrote deel (84%) zich veilig te voelen. Vier procent van de studenten gaf aan zich (helemaal) niet veilig te voelen (de rest oordeelde neutraal). Mbo-4-studenten, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, mannen en oudere studenten gaven vaker aan zich veilig te voelen op hun stageplek, dan hun directe vergelijkingsgroepen.



7.10

Krijg/kreeg je van je stage/bpv een onkostenvergoeding?

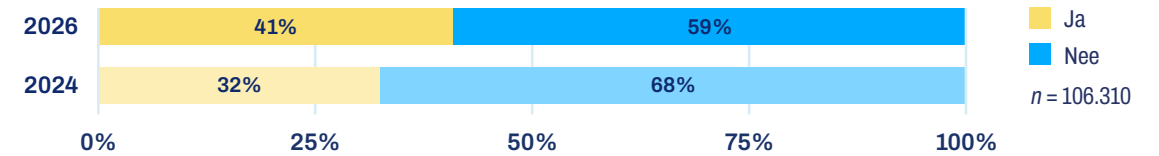
Een onkostenvergoeding is een bijdrage die studenten van hun stage ontvangen voor de kosten die ze moeten maken voor bijvoorbeeld het aanvragen van een VOG, het kopen van werkspullen of reiskosten voor stage. Het gaat specifiek niet om de stagevergoeding, zo lazen studenten in de vragenlijst. Van de bol-studenten, kreeg 37 procent een onkostenvergoeding; het merendeel (44%) kreeg deze niet en de overige negentien procent gaf aan het niet te weten. Ten opzichte van 2024, kregen in 2026 meer studenten een onkostenvergoeding. Mbo-3-studenten, studenten met een ondersteuningsbehoefte, mannen en oudere studenten gaven vaker aan een onkostenvergoeding te krijgen dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen.



7.11

Weet je waar je op school een melding kan maken van stagediscriminatie en stagemisbruik?

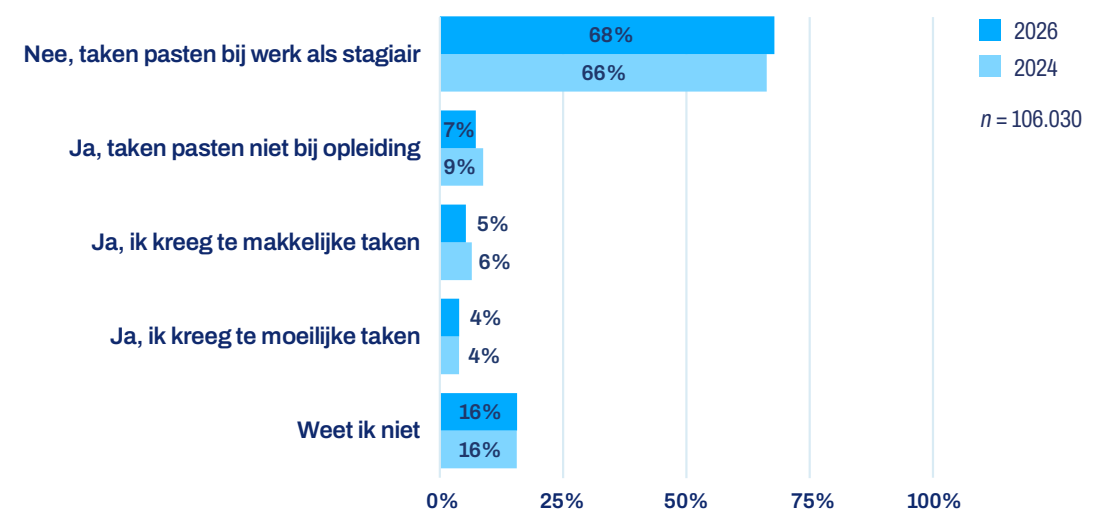
Sinds 2023 moet elke school een plek hebben waar studenten stagediscriminatie (bij het vinden van een stage of op stage anders behandeld worden om wie je bent) of stagemisbruik (niet passende taken krijgen op stage) kunnen melden. Ruim veertig procent van de studenten weet waar ze op school een melding kunnen maken van stagediscriminatie en stagemisbruik; de overige 59 procent weet dit niet. We zien dat in 2026 meer studenten aangeven wél te weten waar ze melding kunnen maken, dan in 2024. Mbo-4-studenten, vrouwen en jonge studenten gaven vaker aan niet te weten waar ze op school melding kunnen maken van stagediscriminatie en -misbruik, dan hun directe vergelijkingsgroepen.



7.12

Heb je het gevoel dat je te maken hebt (gehad) met stagemisbruik?

Bijna zeventig procent van de bol-studenten gaf aan niet het gevoel te hebben gehad dat ze te maken hadden met stagemisbruik: taken pasten bij hun werk als stagiair. Zestien procent gaf aan het niet te weten, en de rest kreeg te makkelijke, te moeilijke taken, of taken die niet pasten bij de opleiding. Deze percentages verschillen niet veel met 2024. Mbo-4-studenten, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, mannen en jongere studenten gaven, vaker dan hun directe vergelijkingsgroepen aan dat hun taken pasten bij het werk als stagiair. Studenten binnen de sector Zorg en welzijn hebben minder vaak stagemisbruik ervaren dan studenten binnen de sectoren Economie en administratie, Entree, Handel en ondernemerschap, Horeca en bakkerij, Media en vormgeving, Toerisme en recreatie, en Transport en uiterlijke verzorging. Studenten binnen de sector Entree ervaren het vaakst stagemisbruik, en studenten binnen de sector Ambacht/laboratorium en gezondheidstechniek het minst vaak.⁴



⁴ Rekening houdend met de achtergrondkenmerken van studenten, worden er geen verschillen gevonden tussen studenten uit de sector Zorg en welzijn en studenten uit de sectoren Informatietechnologie en Afbouw. In de sectoren Economie, Entree, Handel, Horeca, Media, Toerisme, Transport, en Uiterlijk wordt vaker stagemisbruik ervaren; in de sector Entree het vaakst en in de sector Ambacht het minst.

Samen met OCW, de MBO Raad, de SBB en andere organisaties heeft JOB in 2023 het Stagepact opgesteld en ondertekend. Het Stagepact bestaat uit vier hoofddoelen: het verbeteren van de stagebegeleiding, het uitbannen van stagediscriminatie en stagemisbruik, een passende stagevergoeding voor elke student en het creëren van genoeg stageplekken. Met de resultaten kunnen we een inschatting maken over de voortgang van een aantal van deze doelen.

Uit de resultaten blijkt dat studenten veel positiever zijn over de stagebegeleiding die ze op de stage krijgen (65%) in vergelijking met de stagebegeleiding op de instelling (39%). Om dit te verbeteren is in het Stagepact afgesproken dat instellingen ervoor moeten zorgen dat elke student drie contactmomenten heeft samen met de school en de stage. In de BPV-monitor⁵ hebben studenten aangegeven of ze zo'n gesprek hebben gehad voor, tijdens of na de stage. Hieruit blijkt dat nog lang niet alle studenten twee, laat staan drie, gesprekken hebben gehad. Dit baart ons zorgen: een instelling moet goed kunnen beoordelen hoe het met een student gaat op stage en de begeleiding niet alleen van de stageplek laten afhangen. Om te weten wanneer studenten de stagebegeleiding als positief ervaren hebben we samen met MBO Raad studentenarena's georganiseerd op verschillende scholen. De succesfactoren die hieruit naar voren komen presenteren we aan scholen, zodat zij weten hoe zij hun stagebegeleiding kunnen verbeteren.

Het uitbannen van stagediscriminatie is ook een doel in het Stagepact. Er is afgesproken dat iedere school een meldpunt inricht waar studenten stagediscriminatie kunnen melden. Dit meldpunt moet zichtbaar, toegankelijk en laagdrempelig zijn. Ruim veertig procent van de studenten geeft aan dat ze weten waar ze op school een melding kunnen maken van stagediscriminatie of stagemisbruik. Dit is verbeterd ten opzichte van 2024, maar we zijn er nog niet, elke student zou moeten weten waar ze dit kunnen melden. Veel scholen hebben een online meldpunt ingericht, soms achter een inlog in de online-schoolomgeving. Dit vinden we niet zichtbaar, toegankelijk of laagdrempelig genoeg.

Op de vraag of studenten moeite hadden met het vinden van een stageplek zien we een licht negatieve ontwikkeling (35%). In het Stagepact is afgesproken dat er voldoende en kwalitatief goede en toegankelijke stageplekken en leerbanen moeten zijn en blijven. Deze moeten goed vindbaar zijn voor studenten. Entree, mbo-2-studenten, vrouwen en studenten met een ondersteuningsbehoefte geven vaker aan moeite te hebben gehad met het vinden van een stageplek, dan hun directe vergelijkingsgroepen. Daarnaast zien we dat studenten uit de sector uiterlijke verzorging (46%) en studenten uit regio west vaak aangegeven hebben moeite te hebben gehad met het vinden van een stageplek. De SBB moet ervoor zorgen dat er genoeg stageplekken zijn voor studenten. Het is dus van belang dat ze goed inschatten waar de tekorten liggen en waar extra stageplekken moeten worden gerealiseerd. Instellingen moeten studenten helpen bij het vinden van een stageplek, zij moeten zich ervan bewust zijn welke groepen meer moeite hebben met het vinden van een plek zodat ze extra hulp kunnen bieden en stagediscriminatie kunnen herkennen.

Ten slotte is in het Stagepact afgesproken dat iedere stagiair een passende vergoeding moet krijgen. Om dat te realiseren gaan vakbonden en werkgeversorganisaties in gesprek om stagevergoedingen op te nemen in de cao. Inmiddels is een stagevergoeding in 24 procent van de cao's opgenomen ten opzichte van zeventien procent in 2024, zo blijkt uit recente data van het CBS (Centraal Bureau voor de Statistiek)⁶. Dit resulteert helaas nog niet in een toename van studenten met een stagevergoeding. Uit de kamerbrief Verkenning wettelijk verplichte stagevergoeding blijkt dat in maart 2025 43 procent van de studenten een stagevergoeding kreeg, dat is een stijging van één procentpunt vergeleken met 2024⁷. Naast een stagevergoeding zou iedere student minimaal een onkostenvergoeding moeten ontvangen, maar ook dat aantal blijft helaas nog achter; 37 procent van de studenten heeft aangegeven een onkostenvergoeding te hebben ontvangen. Dat vinden we scheef: studenten zouden geen kosten moeten maken om stage te kunnen lopen tijdens hun opleiding.

JOB heeft een **Stagewijzer**⁸ ontwikkeld waarin de rechten van studenten rondom stages worden uitgelegd. Hierin staat bijvoorbeeld hoe studenten kunnen zoeken naar een stageplek, wat hun rechten en plichten zijn tijdens de stage en wat er gebeurt als het niet goed gaat op stage. Daarnaast heeft JOB in samenwerking met OCW en bureau EMMA een **routekaart en posters over stagediscriminatie** ontwikkeld⁹. Op de routekaart wordt aan studenten uitgelegd wat ze kunnen doen als ze (vermoeden dat ze) stagediscriminatie of stagemisbruik hebben meegemaakt. De posters verwijzen naar de routekaart.

JOB adviseert:

- Zorg dat stagebegeleiders goed op de hoogte zijn van wat studenten moeten doen tijdens hun stage en genoeg tijd hebben om de student goed te begeleiden. Voor een student is het belangrijk dat ze met al hun vragen terecht kunnen bij de begeleider, dus dat de begeleider ook goed bereikbaar is.
- De stagemeldpunten op instellingen moeten zichtbaar, toegankelijk en laagdrempelig zijn. Er zijn talloze redenen waarom studenten moeite hebben met het melden van stagediscriminatie, probeer deze weg te nemen.
- Help studenten met het vinden van een stageplek, en besteed extra aandacht aan de groepen studenten die moeite hebben met het vinden van een stageplek. Persoonlijke factoren zouden geen rol mogen spelen bij het wel of niet krijgen van een stageplek.
- Zorg ervoor dat studenten een passende stagevergoeding krijgen. Informeer ze over de cao-afspraken en help hen om het gesprek aan te gaan hierover met de stageplek.

⁵ SBB (2025). Uitkomsten BPV-monitor 2024.

⁶ Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (2026). Stagevergoedingen in cao's 2025.

⁷ Ministerie OCW (2026). Kamerbrief Verkenning wettelijk verplichten stagevergoedingen.

⁸ JOBmbo e.a. (2024) Stagewijzer. Alles wat je moet weten wanneer je stage gaat lopen.

⁹ JOBmbo e.a. (2025). Routekaart en posters over stagediscriminatie.

8

THEMA: BPV | BBL

In deze paragraaf kijken we naar ervaringen van bbl-studenten met hun werkplek. Bbl-studenten volgen geen stage, maar hebben een leerwerkplek. Bij deze werkplek hebben ze een contract en zijn ze al aan het werk terwijl ze leren. Ze gaan meestal vier dagen naar de leerwerkplek en een dag naar school. Ze krijgen geen studiefinanciering of studentenreisproduct, omdat ze al loon krijgen. De student brengt dus de meeste tijd door bij de leerwerkplek, daarom is dit een belangrijk thema om te meten. Ook hier meten we twee indicatoren voor het Stagepact¹, namelijk of studenten zich veilig voelen op de leerwerkplek en over de begeleiding vanuit het leerbedrijf.

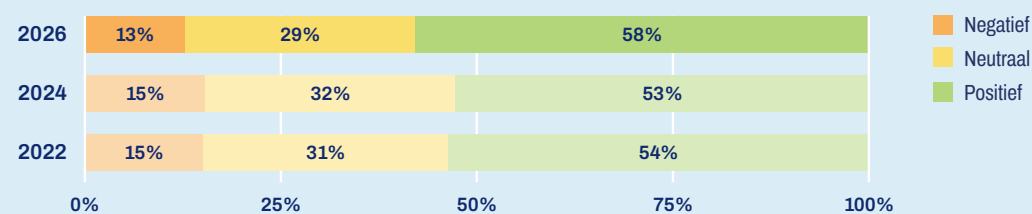
Er zijn twee totaaloordelen en vier losse vragen binnen dit onderwerp:

- Totaaloordeel bpv | bbl | school, bestaande uit:
 - Wat vind je van de mogelijkheid om jouw werkervaring te bespreken op school?
 - Wat vind je van hoe opdrachten van school aansluiten bij het werk dat je doet op je werkplek?
- Totaaloordeel bpv | bbl | leerwerkplek, bestaande uit:
 - Wat vind je van de manier waarop het leerbedrijf je begeleidt?
 - Wat vind je van wat je leert op je werkplek?
- Losse vraag:
 - Hoe moeilijk was het voor jou om een werkplek te vinden voor je opleiding?
 - Voel(de) je je veilig op je leerwerkplek?*
 - Krijg/kreeg je van je leerwerkplek een onkostenvergoeding?*
 - Weet je waar je op school een melding kan maken van stagediscriminatie?*

Bpv | bbl | school

8.1 Totaaloordeel over bpv | bbl | school

De meerderheid van de bbl-studenten beoordeelt de rol van school als positief bij de leerwerkplek; dertien procent is negatief over de rol van school hierbij. Ten opzichte van de vorige editie van de JOB-monitor, zien we dat er meer studenten tevreden zijn over de rol van school bij de leerwerkplek.



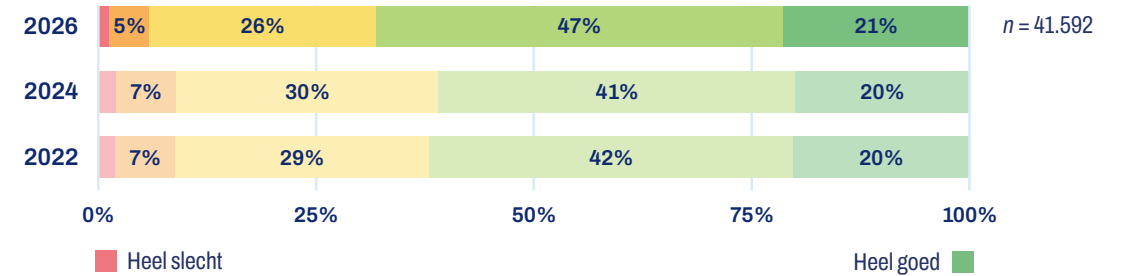
¹ OCW e.a. (2023). Stagepact mbo 2023 – 2027. Februari 2023. Publicatie-nr. 23400359.

* Deze vragen zijn sinds 2026 nieuw in de basisvragenlijst, maar werden in 2024 wel al gesteld in de modules.

8.2

Wat vind je van de mogelijkheid om jouw werkervaring te bespreken op school?

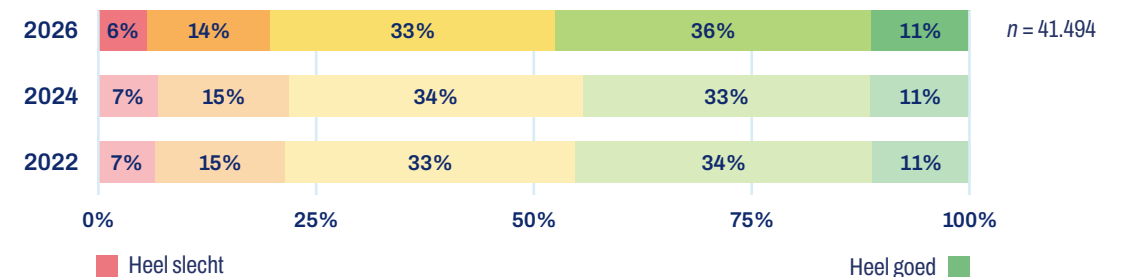
Een kleine zeventig procent van de bbl'ers geeft dit jaar aan dat het (heel) goed mogelijk is om diens werkervaring te bespreken op school: dat is een groter deel dan in 2024. Slecht zes procent van de studenten geeft aan de werkervaring niet goed te kunnen bespreken op school; de rest is neutraal. Mbo-4-studenten, studenten zonder ondersteuningsbehoefte en oudere studenten vinden de mogelijkheden tot het bespreken van hun werkervaring op school vaker goed, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen.



8.3

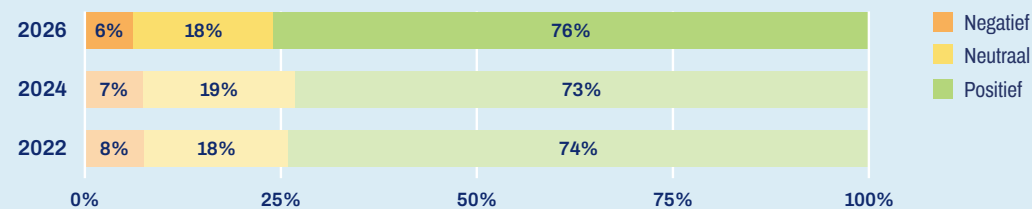
Wat vind je van hoe opdrachten van school aansluiten bij het werk dat je doet op je werkplek?

Iets minder dan de helft van de bbl'ers is van mening dat hun opdrachten van school (heel) goed aansluiten bij het werk dat ze doen op hun leerwerkplek. Ze zijn hier positiever over dan bol-studenten. Twintig procent van de bbl'ers geeft aan dat opdrachten van school (heel) slecht aansluiten bij het werk dat ze doen op de leerwerkplek; een derde staat er neutraal in. Ten opzichte van 2024, zien we dat studenten iets positiever oordelen over de aansluiting. Mbo-2- en mbo-3-studenten, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, vrouwen en oudere studenten oordelen vaker positief over de aansluiting van schoolopdrachten met hun werk op de leerwerkplek, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroep.



8.4 Totaaloordeel over bpv | bbl | leerwerkplek

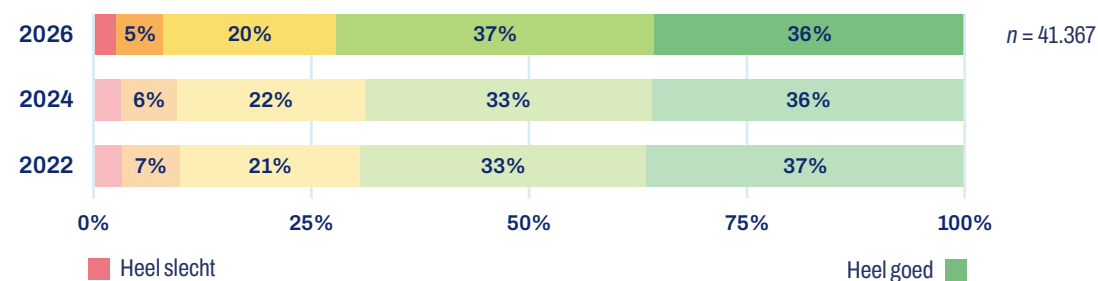
Over het algemeen beoordelen bbl-studenten hun leerwerkbedrijf positief: 76 procent is hier tevreden over, en slecht zes procent is er niet tevreden over. Ten opzichte van de vorige editie, zijn studenten iets positiever geworden.



8.5

Wat vind je van de manier waarop het leerbedrijf je begeleidt?

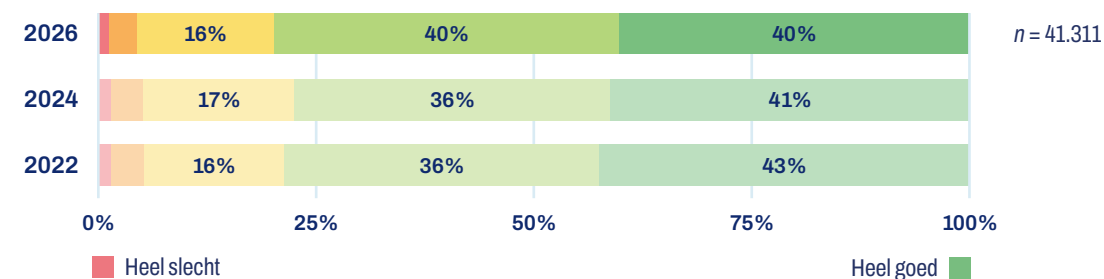
Ruim zeventig procent van de bbl-studenten is tevreden over de begeleiding door het leerbedrijf: 37 procent vindt de begeleiding goed, 36 procent zelfs heel goed. Slechts acht procent beoordeelt de begeleiding als (heel) slecht. Studenten zijn ten opzichte van 2024 iets positiever over hun leerbedrijf. Mbo-2-, -3- en -4-studenten, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, mannen en jongere studenten oordelen vaker positief over de begeleiding door hun leerbedrijf, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroep.



8.6

Wat vind je van wat je leert op je werkplek?

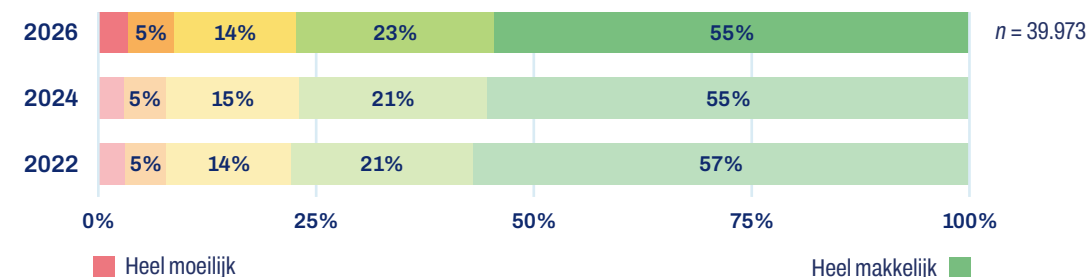
Tachtig procent van de bbl-studenten vindt wat men leert op de werkplek goed: ook hier zien we dat de helft het oordeel 'goed' geeft, en de andere helft 'heel goed'. Slechts vier procent vindt wat men leert op de werkplek (heel) slecht. Deze percentages verschillen niet veel met die van 2024. Bbl-studenten zijn meer tevreden over wat ze leren op hun werkplek, dan bol-studenten zijn over wat ze leren op hun stage/bpv. Mbo-3- en 4-studenten, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, mannen en jongere studenten vinden wat ze leren op hun leerwerkplek vaker goed, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroep.



8.7

Hoe moeilijk was het voor jou om een werkplek te vinden voor je opleiding?

Voor het merendeel van de bbl-studenten bleek het vinden van een leerwerkplek (heel) makkelijk: dit gold voor 77 procent. Acht procent vond het (heel) moeilijk om een leerwerkplek te vinden: voor bol-studenten bleek het vaker moeilijk een stageplek te vinden. Mbo-3-studenten, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, mannen en oudere studenten gaven vaker aan het makkelijk te vinden een werkplek te vinden voor hun opleiding, dan hun directe vergelijkingsgroepen. Studenten in de sectoren Ambacht, laboratorium en gezondheidstechniek gaven het vaakst aan dat het makkelijk was om een leerwerkplek te vinden voor hun opleiding, gevolgd door studenten uit de sectoren Bouw en infra, Handel en ondernemerschap, en Zorg en welzijn. Voor studenten in de sector Economie en administratie bleek dit het moeilijkst.²

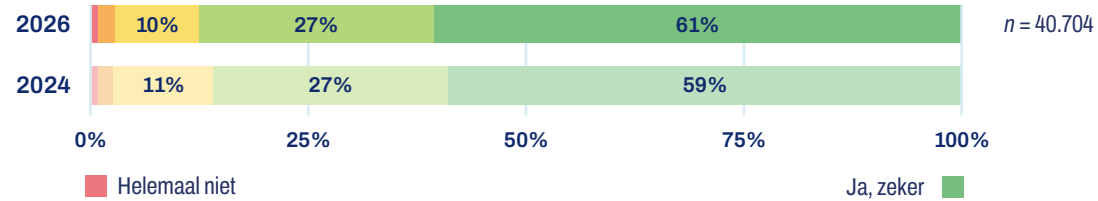


² Rekening houdend met de achtergrondkenmerken, verschillen studenten Zorg en welzijn niet van studenten Afbouw, Techniek, Veiligheid, en Voedsel. In de sectoren Ambacht, Bouw, Handel, Horeca, en Transport wordt gemakkelijker een leerwerkplek gevonden; het makkelijkst gaat dit binnen de sector Ambacht en het moeilijkst binnen de sector Economie.

8.8

Voel(de) je veilig op je leerwerkplek?

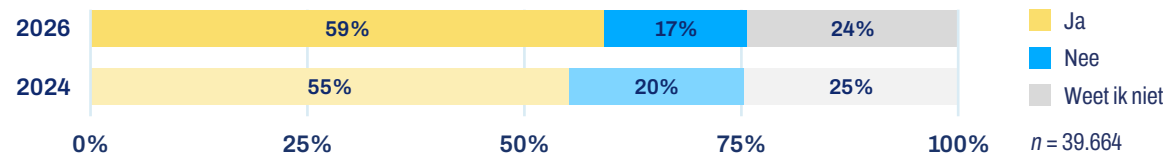
Slechts één procent van de bbl-studenten wilde niet zeggen of men zich veilig voelde op de leerwerkplek. Van de studenten die deze vraag wel hebben beantwoord, gaf 88 procent aan zich veilig te voelen op de leerwerkplek. Drie procent gaf aan zich (helemaal) niet veilig te voelen. Deze percentages verschillen niet veel met 2024. Mbo-4-studenten, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, mannen en jongere studenten, voelen zich vaker veilig op hun leerwerkplek, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen.



8.9

Krijg/kreeg je van je leerwerkplek een onkostenvergoeding?

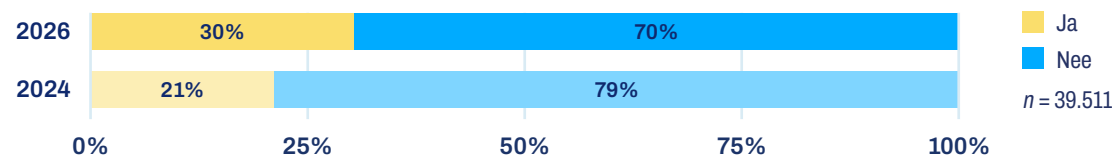
Ook aan bbl'ers lichten we toe dat een onkostenvergoeding een bijdrage is die studenten van hun werkgever ontvangen voor de kosten die ze moeten maken voor bijvoorbeeld het aanvragen van een VOG, het kopen van werkspullen of reiskosten. Bijna zestig procent van de bbl-studenten kreeg een onkostenvergoeding, zeventien procent kreeg deze niet en ongeveer een kwart wist het niet. Bbl'ers krijgen vaker een onkostenvergoeding dan bol-studenten. In vergelijking met 2024, kregen bbl-studenten iets vaker een onkostenvergoeding. Mbo-4-studenten, studenten zonder ondersteuningsbehoefte en oudere studenten gaven, vaker dan hun directe vergelijkingsgroepen aan, een onkostenvergoeding te krijgen van hun leerwerkplek.



8.10

Weet je waar je op school een melding kan maken van stagediscriminatie?

Sinds 2023 moet elke school een plek hebben waar studenten stagediscriminatie (bij het vinden van een leerbedrijf anders behandeld wordt om je wie je bent) kunnen melden. Zeventig procent van de bbl-studenten geeft aan niet te weten waar ze op school een melding kunnen doen van stagediscriminatie; bbl'ers weten dit vaker niet dan bol-studenten. Wel zien we dat het aandeel bbl-studenten dat wél weet waar stagediscriminatie te melden sinds 2024 kleiner is geworden. Mbo-4-studenten, vrouwen en jongere studenten geven vaker aan niet te weten waar ze op school melding kunnen maken van stagediscriminatie, dan hun directe vergelijkingsgroepen.



Over het algemeen zien we een licht positieve stijging in de tevredenheid over de leerwerkplek. Op de vragen die vergelijkbaar zijn met de vragen die we aan bol-studenten hebben gesteld, zijn bbl-studenten positiever dan bol-studenten. Zo geven ze vaker aan dat de opdrachten van school goed aansluiten bij werk, ze zijn positiever over de begeleiding van het leerbedrijf en over hetgeen ze leren op de werkplek, hadden minder moeite met het vinden van een leerwerkplek, en voelen ze zich vaker veilig op de leerwerkplek.

In het Regeerakkoord³ staat beschreven dat het beroepsonderwijs de waardering en de stabiliteit moet krijgen die het verdient. Het kabinet wil bbl-opleidingen aantrekkelijker maken met betere begeleiding, meer instroommomenten en flexibeler wisselen tussen bol- en bbl-opleidingen. Ook wil het kabinet de financiële positie van bbl-studenten verbeteren. JOB staat volledig achter het bekender en aantrekkelijker maken van bbl-opleidingen. We vinden dat er tijdens de LOB op het voortgezet onderwijs goed gekeken moet worden naar wat er bij een student past: vaak wordt bij jonge studenten automatisch aan een bol-opleiding gedacht, terwijl een bbl-opleiding mogelijk beter bij hun leerstijl en behoefte past. Daarnaast moet het voor een student makkelijk gemaakt worden om tussentijds te switchen van een bol- naar bbl-opleiding, zonder studievertraging op te lopen. Het ontwikkelen van meer instroommomenten zou helpend zijn voor iedere student die aan een opleiding wil starten, ongeacht of dit een bol- of bbl-student is of een student die switcht. Om de financiële positie van bbl-studenten te verbeteren pleit JOB ervoor om bbl-studenten ook het recht op een studentenreisproduct te geven. JOB heeft met het ministerie van OCW, scholen en werkgevers meegedacht over de plannen om bbl-opleidingen bekender, aantrekkelijker en flexibeler te maken.

JOB adviseert:

- Zorg dat de informatievoorziening tijdens LOB in het voortgezet onderwijs op orde is en dat aankomend studenten over zowel bol- als bbl-opleidingen geïnformeerd worden.
- Zorg voor een groter aanbod van gecombineerde bol-/bbl-opleidingen, om bbl-opleidingen passender en aantrekkelijker te maken voor jonge (initiële) studenten.
- Zorg ervoor dat het voor studenten makkelijk en mogelijk gemaakt wordt om tussentijds te switchen van een bol- naar een bbl-opleiding, zonder dat de student studievertraging oploopt of diens studentenreisproduct moet inleveren.

³ D66, VDD en CDA (2026). Regeerakkoord 2026-2030. Aan de slag, bouwen aan een beter Nederland.

9

THEMA: MEDEZEGGENSCHAP

In dit hoofdstuk gaan we in op het oordeel van mbo-studenten over medezeggenschap. De twee vragen binnen dit thema worden in ieder geval tweejaarlijks aan studenten gesteld. Daarnaast is er extra aandacht aan dit onderwerp besteed door de module *Studentparticipatie* (H14) toe te voegen. Medezeggenschap en participatie vormen de basis van het werk van JOB. Het liefst zien we dat elke student diens mening kan geven via een manier die bij diegene past. Een van de manieren waarop studenten hun mening kunnen geven is via de JOB-monitor. We zijn benieuwd hoe studenten de formele en informele medezeggenschap op hun eigen school ervaren.

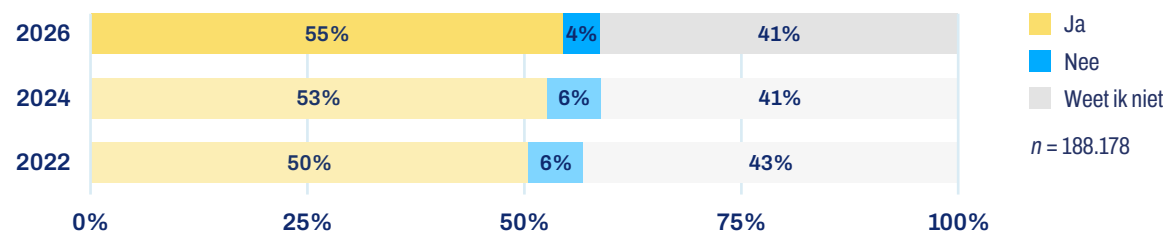
De twee gestelde vragen in dit thema die we los bespreken:

- Is er een studentenraad op jouw school?
- Zou je zelf willen meepraten over hoe het op jouw school beter kan?

55% WEET DAT ER EEN STUDENTENRAAD IS

9.1 Is er een studentenraad op jouw school?

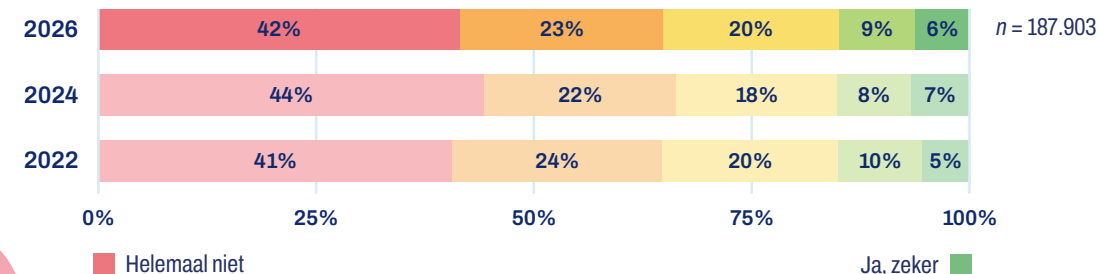
Iets meer dan de helft van de mbo-studenten (55%) geeft aan dat er op school een studentenraad is: 41 procent weet het niet. De percentages verschillen niet veel met de editie van 2024. Mbo-4-studenten, bol-studenten, studenten met een ondersteuningsbehoefte, vrouwen en oudere studenten gaven vaker aan dat er een studentenraad is op hun school, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen.



9.2

Zou je zelf willen meepraten over hoe het op jouw school beter kan?

Studenten gaven aan of ze zelf willen meepraten over hoe het op school beter kan: net als voorgaande jaren, heeft vijftien procent van de mbo'ers daar interesse in. Entree- en mbo-2-studenten, bol-studenten, studenten met een ondersteuningsbehoefte, mannen en oudere studenten geven vaker aan zelf mee te willen meepraten op school, dan hun directe vergelijkingsgroepen.



JOB CONCLUDEERT

Sinds 2011 is in de wet opgenomen dat elke mbo-instelling een studentenraad moet hebben. Wat de rechten en plichten zijn van studentenraden is ook wettelijk bepaald, maar de richtlijnen die in de wet staan zijn niet altijd even duidelijk. We merken dat er veel verschillen bestaan in de facilitering van studentenraden en daardoor ook in de professionaliteit, kennis en kunde van studentenraden. Daarom hebben we samen met de MBO Raad afspraken gemaakt over hoe de facilitering van studentenraden eruit zou moeten zien. Deze afspraken staan in het **Service document facilitering studentenraden**¹.

In dit servicedocument leggen we uit welke rechten en plichten de studentenraad heeft. We geven ook aan wat er nodig is om tot een goede participatiecultuur en facilitering van de studentenraad te komen. In het servicedocument hebben we een model studentenraadsreglement opgenomen, waarin we richtlijnen geven voor een goede facilitering van de studentenraad, met als doel dat scholen dit reglement overnemen en de facilitering van studentenraden meer gelijkgetrokken wordt tussen verschillende scholen.

Dat is belangrijk, omdat er nu grote verschillen zijn in hoe bekend de studentenraad op een school is en hoe sterk de participatiecultuur al dan niet ontwikkeld is. Dat in vergelijking tot voorgaande jaren steeds meer studenten weten dat er een studentenraad is, is positief. Met deze resultaten krijgen studentenraden ook inzicht in welke studenten zij minder goed bereiken, zoals bbl- en entree-studenten. Door als school het

servicedocument facilitering studentenraden serieus te nemen, krijgen studentenraden de tijd, begeleiding en middelen om hun werk goed uit te voeren. Zo kunnen ze aan de slag met het organiseren van verschillende participatievormen en met het vergroten van hun eigen bekendheid. Dat heeft uiteindelijk positief effect op hoe studenten hun onderwijs en hun school ervaren, en draagt bij aan het gevoel dat zij zelf ook kunnen en willen meepraten. In de module *Studentparticipatie* (H14) gaan we hier dieper op in.

Naast het servicedocument biedt JOB ieder jaar ook trainingen aan studentenraden aan om hen te informeren over wat ze kunnen doen als studentenraad, hoe ze alle studenten kunnen betrekken, hoe ze de participatiecultuur kunnen verbeteren en over hoe ze in gesprek kunnen gaan met het College van Bestuur over bijvoorbeeld hun facilitering.

JOB adviseert:

- Zorg ervoor dat het Service document facilitering studentenraden bekend is onder bestuurders. Op die manier weten alle bestuurders welke faciliteiten minimaal nodig zijn voor de studentenraad, en verkleinen we de verschillen tussen instellingen.
- Bepaal wat er (extra) nodig is om de studentenraad op jullie instelling goed te faciliteren. In een gesprek tussen de studentenraad en het College van Bestuur worden de faciliteiten afgesproken, zodat de studentenraad in ieder geval beschikt over de benodigde tijd, begeleiding en middelen om haar taken uit te voeren.

¹ JOBmbo (2024). Service document facilitering studentenraden.

10

THEMA: WERKAGENDA/ STAGEPACT

In dit thema is ruimte voor de indicatoren die jaarlijks worden gemeten in het kader van landelijke afspraken. De huidige landelijke afspraken zijn de Werkagenda mbo 2023-2027¹ en het Stagepact mbo 2023-2027². Dit zijn afspraken tussen verschillende betrokken partijen in de mbo-sector om het mbo te versterken. In dit hoofdstuk kijken we naar het oordeel van mbo-studenten op twee thema's die voor de monitoring van de voortgang van afspraken in de Werkagenda mbo van belang zijn. Naast de Werkagenda, zijn er ook indicatoren die jaarlijks worden gemeten voor het Stagepact. De vragen voor het Stagepact zijn dit jaar onderdeel van de thema's *Bpv | bol* (H7) en *Bpv | bbl* (H8).

Naast onderstaande vragen, zijn ook vragen uit voorgaande thema's van belang voor de monitoring van de Werkagenda. Vanuit het thema *Lessen* (H5) wordt gekeken naar Nederlands, Rekenen en het burgerschapsonderwijs. Bij *Onderwijs en begeleiding* (H6) naar wat studenten van de begeleiding tijdens de opleiding vinden en hoe school hen helpt bij de keuze om verder te leren of te gaan werken.

Dit zijn de vragen die we, naast bovengenoemde vragen, aan alle studenten hebben gesteld in verband met het monitoren voor de Werkagenda:

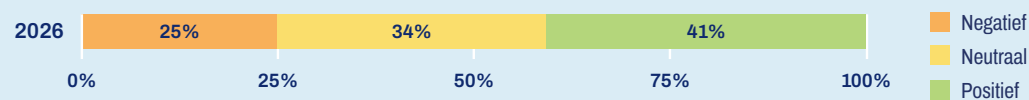
- Omgeving sfeer en veiligheid³
 - Voel je je veilig op school?

Er is een totaaloordeel gevormd voor het onderwerp positie mbo-studenten. Dat gebeurde op basis van de volgende onderliggende vragen, ook per vraag toegelicht in dit hoofdstuk:

- Als mbo-student voel ik me net zo veel student als een student op een hbo of universiteit.*
- Anderen zien mij als mbo'er net zo veel als student, als een student op een hbo of universiteit.*
- Ik ben er trots op dat ik op het mbo zit.*

10.1 Totaaloordeel over positie mbo-studenten

Zo'n veertig mbo-studenten is positief over hun positie als mbo-student. Een kwart oordeelt negatief over dit onderwerp, de rest is neutraal.



¹ OCW e.a. (2023). Samen Werken aan Talent. Werkagenda mbo 2023-2027.

² OCW e.a. (2023). Stagepact mbo 2023 – 2027. Februari 2023. Publicatie-nr. 23400359

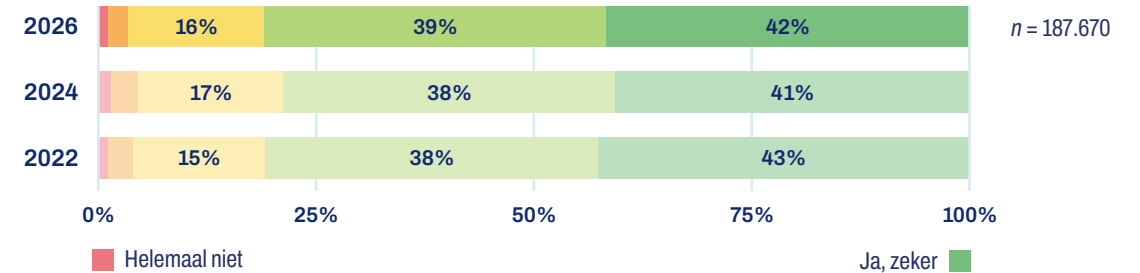
³ De vraag "Welk rapportcijfer geef jij jouw mentale gezondheid over het algemeen?" werd in sommige gevallen binnen het blokje Omgeving, sfeer en veiligheid gesteld. Dit is het geval voor studenten waarvan de school deze vraag als losse vraag heeft toegevoegd. De meeste studenten beantwoordden deze vraag in het thema Welzijn (H22); daar bespreken we de uitkomsten.

* Deze vragen werden in 2024 ook gesteld, in een ander blok of in de modulevragen.

10.2

Voel je je veilig op school?

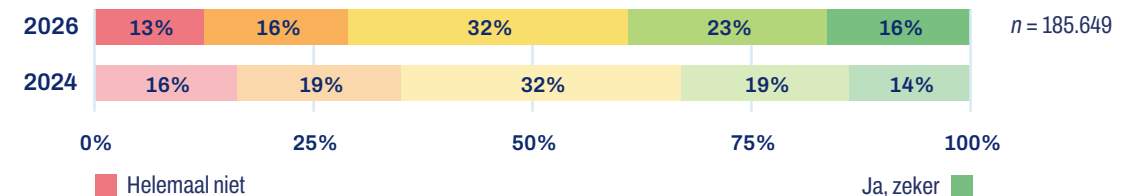
De overgrote meerderheid van de mbo-studenten (81%) geeft aan zich veilig te voelen op school. Drie procent geeft aan zich niet veilig te voelen, waarvan één procent zich helemaal niet veilig voelt. Deze percentages zijn redelijk stabiel over de jaren. Entree-studenten, bol-studenten, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, mannen en oudere studenten geven vaker aan zich veilig te voelen op school, dan hun directe vergelijkingsgroepen. *Studenten met een ondersteuningsbehoefte* (H11) voelen zich iets minder vaak veilig op school.²



10.3

Als mbo-student voel ik me net zo veel student als een student op een hbo of universiteit.

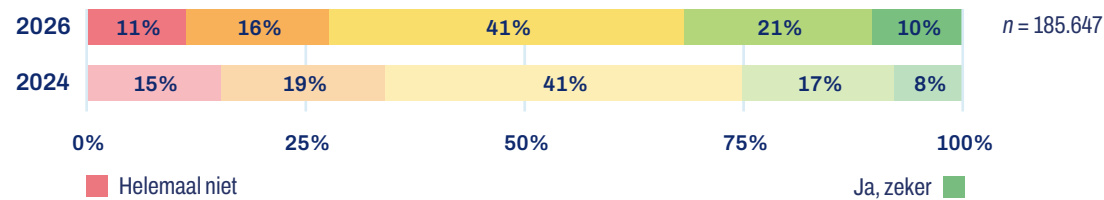
Net iets minder dan veertig procent van de mbo'ers geeft aan zich net zoveel student te voelen, als een student op een hbo of universiteit. 29 procent is het daar (helemaal) niet mee eens. We zien dat meer mbo-studenten zich dit jaar evenveel student voelen als hbo- en wo-studenten dan in 2024. Entree-, mbo-2-, en mbo-3-studenten, bbl'ers, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, mannen en oudere studenten, geven vaker aan zich als mbo-student net zoveel student te voelen als hbo- en wo-studenten dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen.



⁴ Pearson correlatie = -0.10. Deze correlatie blijft staan wanneer we rekening houden met de achtergrondkenmerken van studenten.

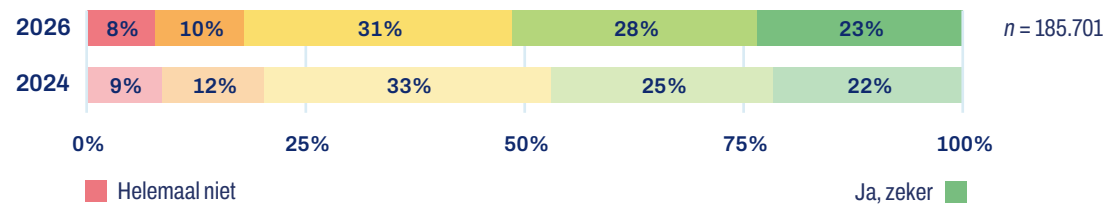
Anderen zien mij als mbo'er net zo veel als student, als een student op een hbo of universiteit.

We vroegen studenten niet alleen naar in hoeverre zij zichzelf net zoveel student voelen als hbo'ers en wo'ers, maar ook naar of anderen hen evenveel als student zien. Iets minder dan een derde is van mening dat ze net zoveel als student worden gezien als hbo- en wo-studenten, ruim een kwart is het daar niet mee eens. Zo'n veertig procent van de studenten staat er neutraal in. Sinds 2024 denken meer mbo-studenten dat anderen hen net zozeer als student zien als hbo'ers en wo'ers. Entree-, mbo-2-, en mbo-3-studenten, bbl'ers, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, mannen en oudere studenten, denken ook vaker dat anderen hen als mbo-student net zoveel als student zien als hbo- en wo-studenten dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen.



Ik ben er trots op dat ik op het mbo zit.

De helft van de studenten is er trots op om op het mbo te zitten. Achttien procent is dat (helemaal) niet. In 2026 zijn meer studenten er trots op om op het mbo te zitten, dan in 2024. Entree-, mbo-2-, en mbo-3-studenten, bbl'ers, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, vrouwen en oudere studenten, zijn er vaker trots op om op het mbo te zitten, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen.



51% IS TROTS DAT ZE OP HET MBO ZITTEN



De Werkagenda mbo 2023-2027 en het Stagepact mbo 2023-2027 zijn dus landelijke afspraken tussen verschillende betrokken partijen uit de sector om het mbo te versterken. Door de inzet van alle betrokkenen en extra investeringen wordt er gedurende vier jaar gewerkt aan het behalen van de doelen. Om de voortgang te meten wordt er jaarlijks gemonitord hoe het met de afspraken gaat. De JOB-monitor vormt een belangrijk onderdeel van deze monitoring: we geven namelijk inzicht in hoeverre de investeringen ook daadwerkelijk bij studenten terecht komen. We zijn als JOB betrokken geweest bij het opstellen en ondertekenen van de landelijke afspraken.

In de Werkagenda Samen werken aan talent staan drie prioriteiten centraal:

1. Gelijke kansen
2. Onderwijs sluit aan op de arbeidsmarkt
3. Onderwijs voor de toekomst

De onderwerpen die aansluiten bij prioriteiten twee en drie komen terug in de thema's *Lessen* (H5), *Onderwijs en begeleiding* (H6), *Bpv | bol* (H7) en *Bpv | bbl* (H8). Voor prioriteit één wordt ingezet op de gelijkwaardige behandeling van alle studenten in Nederland, dus in het mbo, hbo en wo. Ook wordt voor deze prioriteit aandacht besteed aan dat alle studenten zich veilig voelen op school, dat het goed met hen gaat, dat studenten die extra hulp nodig hebben makkelijker naar het mbo kunnen gaan en dat het mbo toegankelijk is voor iedereen. We besteden hier extra aandacht aan via het thema *Studeren met een ondersteuningsbehoefte* (H11) en binnen dit thema.

Het is positief dat het overgrote deel van de studenten aangeeft zich veilig te voelen op school, dit is in lijn met afgelopen jaren. Maar: zolang er voor deze vraag geen honderd procent tevredenheidsscore is, heeft dit extra aandacht. Iedere student zou zich namelijk veilig moeten voelen op school. Een veilige schoolomgeving is een belangrijke randvoorwaarde om te kunnen leren en jezelf te ontwikkelen. Dat studenten met een ondersteuningsbehoefte zich iets minder vaak veilig voelen, laat zien dat er studenten zijn die extra aandacht verdienen als het om sociale veiligheid gaat. Via de module *Sociale veiligheid* (H12) besteden we hier extra aandacht aan. Daarnaast wordt via drie vragen de ervaren gelijkwaardigheid tussen studentengroepen gemeten. Het is goed dat de positieve percentages op alle drie de indicatoren zijn gestegen, al zijn deze percentages nog te laag. We hopen dat de positieve ontwikkeling de volgende jaren gestaag doorzet, zodat op korte termijn alle mbo'ers zich een volwaardige en gelijkwaardige student voelen.

In het Stagepact staan vier thema's centraal:

1. Verbeteren van stagebegeleiding
2. Uitbannen van stagediscriminatie
3. Realiseren van voldoende stageplaatsen
4. Bieden van een passende vergoeding

In de thema's *Bpv | bol* (H7) en *Bpv | bbl* (H8) besteden we hier aandacht aan.

11

THEMA:

STUDEREN MET EEN ONDERSTEUNINGS-BEHOEFTTE

In dit hoofdstuk kijken we naar de ervaringen van studenten met passend onderwijs. Eerst vragen we of studenten behoefte hebben aan extra hulp vanuit school omdat ze een leerprobleem, beperking of blijvende ziekte hebben, of omdat ze met een persoonlijke situatie te maken hebben. Aan de studenten die aangaven hier behoefte aan te hebben stellen we vervolgens een aantal vragen over de ondersteuning en de tevredenheid daarover. Sinds augustus 2023 moeten scholen bij de start van een opleiding afspraken maken met studenten over hun ondersteuning. In dit thema vragen we naar de ervaringen van studenten hiermee.

Voorheen vroegen we studenten of zij een beperking, ziekte of aandoening hebben, maar nu vragen we dus naar de (behoefte aan) extra ondersteuning. Omdat de vraag in 2024 is veranderd kunnen we de resultaten niet vergelijken met 2022, en kijken we alleen naar de resultaten van 2024 en 2026. Over dit thema zijn zeven vragen gesteld: er kan van deze vragen geen totaaloordeel worden gemaakt, dus we bespreken ze los.

- Heb je (behoefte aan) extra ondersteuning door een of meer van onderstaande bijzondere omstandigheden, beperkingen, ziektes of aandoeningen?
 - ADHD, ADD of concentratieproblemen
 - Autisme (Autisme Spectrum Stoornis (ASS), klassiek autisme, Asperger en PDD-NOS (waaronder subgroep McDD))
 - Dyslexie, dyscalculie of een taalontwikkelingsstoornis (TOS)
 - Chronische aandoening/ziekte [migraine, longziekte, huidaandoening, diabetes, chronisch vermoeidheidssyndroom, reuma, artrose, MS, astma, spierziekte, kanker, epilepsie, hart- en vaatziekte, darmstoornis]
 - Psychische aandoening (depressie, psychose, manisch-depressieve stoornis, schizofrenie, bipolair stoornis, angststoornis, borderline, eetstoornis)

- Visuele of auditieve functionele beperking
- Motorische functionele beperking in bewegen of spreken
- Longcovid
- Herstel na een ongeluk of operatie
- Topsport
- Ondernemerschap
- Bijzondere familieomstandigheden (scheiding, ziekte of overlijden familielid)
- Persoonlijke omstandigheden (gendertransitie, zwangerschap, ouderschap, mantelzorg)
- Andere aandoening, ziekte of persoonlijke omstandigheid

En zo ja:

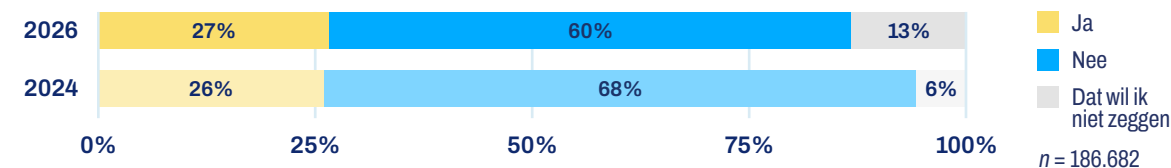
- Weten jouw docenten dat je een ondersteuningsbehoefte hebt?
- Wat vind je van de hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding op school voor jouw ondersteuningsbehoefte?
- Heb je op school afspraken gemaakt over de hulpmiddelen, aanpassingen (bijvoorbeeld extra tijd bij toetsen of een liftpas) en extra begeleiding die je nodig hebt bij jouw ondersteuningsbehoefte?*
- [Indien geen afspraken] Waarom zijn hier geen afspraken over gemaakt? Kies het antwoord dat het beste bij jouw situatie past.*
- [Indien stage] Heb je op stage/je leerwerkplek afspraken gemaakt over de hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding die je nodig hebt bij jouw ondersteuningsbehoefte?*
- Weet je op welke hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding je recht hebt op school bij jouw ondersteuningsbehoefte?*
- Weet je waar je op school terecht kan als je extra hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding nodig hebt bij jouw ondersteuningsbehoefte?*

* Deze vragen zijn sinds 2026 nieuw in de basisvragenlijst, maar werden in 2024 wel al gesteld in de modules.

11.1

Heb je (behoefte aan) extra ondersteuning door een of meer bijzondere omstandigheden, beperkingen, ziektes of aandoeningen?

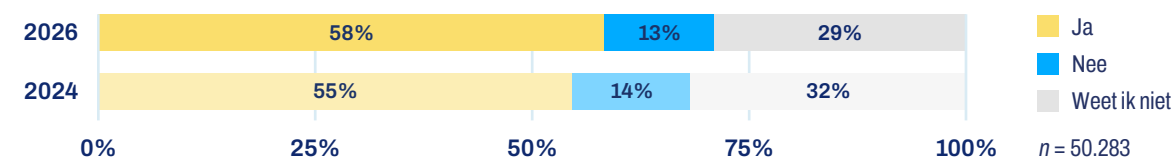
Ruim een kwart van de studenten geeft, net als vorig jaar, aan behoefte te hebben aan extra ondersteuning door een of meer bijzondere omstandigheden, beperkingen, ziektes of aandoeningen. We zien daarnaast dat dertien procent van de studenten aangeeft deze vraag niet te willen beantwoorden; dat is veel meer dan in 2024. Entree-, mbo-2-, mbo-3-studenten, bol-studenten, vrouwen en oudere studenten geven vaker op een ondersteuningsbehoefte te hebben dan hun directe vergelijkgroep.



11.2

Weten jouw docenten dat je een ondersteuningsbehoefte hebt?

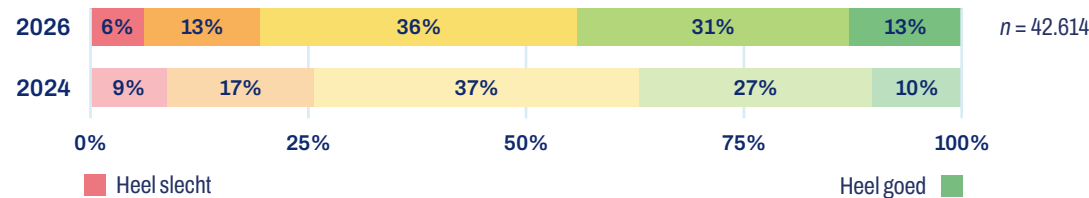
Zo'n zestig procent van de studenten met een ondersteuningsbehoefte geeft aan dat hun docenten weten dat zij deze ondersteuningsbehoefte hebben: bij dertien procent is dit niet het geval. De overige studenten (29%) geven aan niet te weten of hun docenten weten dat ze een ondersteuningsbehoefte hebben. Iets meer mbo'ers geven aan dat hun docenten weten van hun ondersteuningsbehoefte dan vorig jaar. Mbo-4-studenten, bol'ers, vrouwen en oudere studenten geven vaker aan dat hun docenten weten dat zij een ondersteuningsbehoefte hebben, dan studenten uit hun directe vergelijkgroepen.



11.3

Wat vind je van de hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding op school voor jouw ondersteuningsbehoefte?

Vijftien procent van de studenten met een ondersteuningsbehoefte geeft aan dat hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding op school ofwel niet van toepassing zijn, of dat ze niet weten wat ze hiervan vinden. De mbo'ers met een ondersteuningsbehoefte die wél een mening hebben over de hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding op school, zijn overwegend positief: 31 procent vindt deze goed, dertien procent zelfs heel goed. Ruim een derde oordeelt neutraal. De overige 19 procent vindt de hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding op school (heel) slecht. Ten opzichte van de vorige JOB-monitor, zijn meer studenten positief. Entree-, mbo-2- en mbo-3-studenten, bol-studenten, mannen en oudere studenten beoordelen hun hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding op school vaker als goed, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen. Studenten waarvan docenten weten dat zij een ondersteuningsbehoefte hebben, zijn vaker positief over de hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding op school.¹

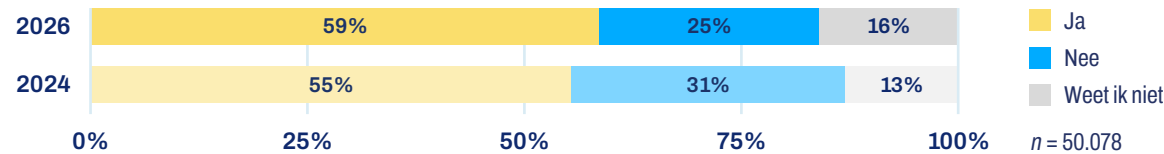


59% HEEFT AFSPRAKEN GEMAAKT OVER HULPMIDDELEN, AANPASSINGEN EN EXTRA BEGELEIDING

11.4

Heb je op school afspraken gemaakt over de hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding die je nodig hebt bij jouw ondersteuningsbehoefte?

Scholen moeten zorgen voor passend onderwijs: zij moeten hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding aanbieden op school, passend bij een ondersteuningsbehoefte wanneer dat nodig is. Studenten gaven aan of ze op school afspraken maakten over hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding die ze nodig hebben bij hun ondersteuningsbehoefte. Veertien procent van de mbo'ers geeft aan dat de vraag niet op hen van toepassing is: ze hebben geen hulpmiddelen of aanpassingen nodig. Van de studenten op wie de vraag wel van toepassing was, gaf 59 procent aan dat er afspraken zijn gemaakt met school: voor een kwart was dat niet het geval en de rest wist het niet. We zien dat ten opzichte van 2024 meer studenten afspraken hebben gemaakt met school. Mbo-4-studenten, bol'ers, vrouwen en oudere studenten hebben vaker afspraken gemaakt voor passend onderwijs, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen.

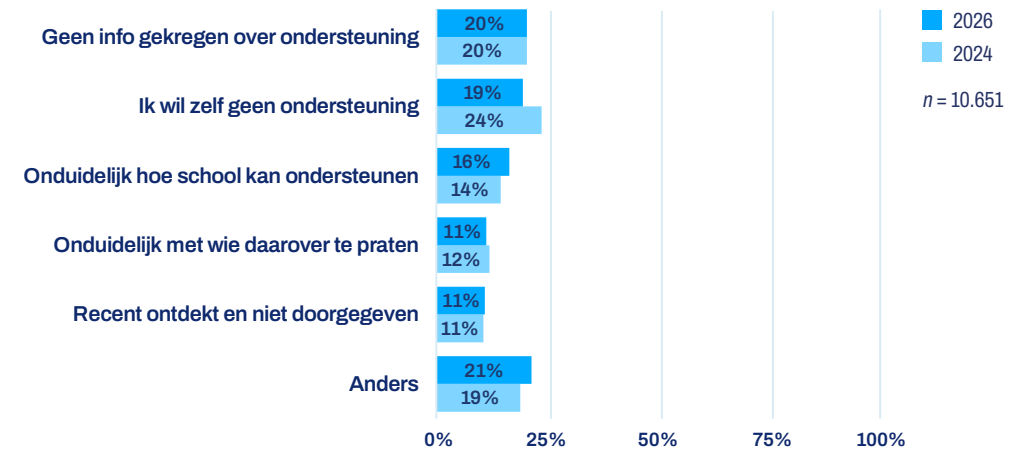


¹ Pearson correlatie (0,26). Deze correlatie blijft staan als we rekening houden met de achtergrondkenmerken van studenten.

11.5

Waarom zijn hier geen afspraken over gemaakt? Kies het antwoord dat het beste bij jouw situatie past.

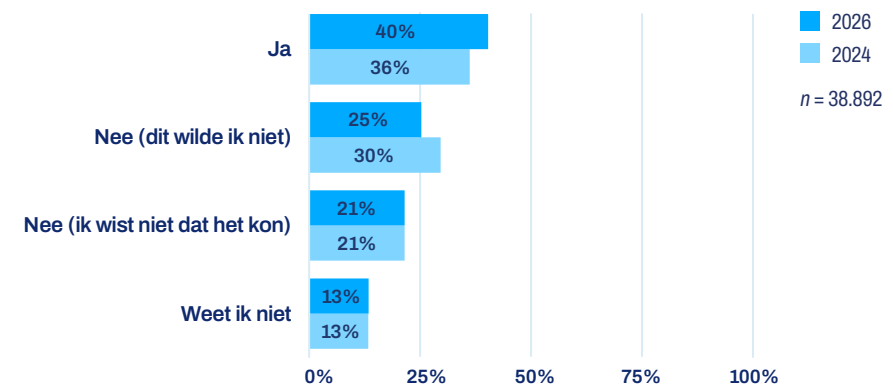
Van de studenten die aangaven dat er geen afspraken zijn gemaakt over de hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding die ze nodig hadden bij hun ondersteuningsbehoefte, geeft een vijfde aan dat school geen informatie heeft gegeven over hoe school hen kan ondersteunen. Een vrijwel even groot deel geeft aan zelf geen ondersteuning te willen, en voor zestien procent is het niet duidelijk hoe school hen kan ondersteunen. Voor elf procent is niet duidelijk met wie ze moeten praten over hun ondersteuningsbehoefte, en voor een even groot deel geldt dat zij er pas tijdens hun opleiding achter zijn gekomen dat ze een ondersteuningsbehoefte hebben: zij hebben het (nog) niet doorgegeven aan school. Ten opzichte van 2024 zien we dat minder studenten nu aangeven dat ze geen ondersteuning willen. Mbo-4-studenten, mannen en oudere studenten geven vaker aan geen afspraken te willen maken, of dat zij hun ondersteuningsbehoefte niet hebben doorgegeven, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen.



11.6

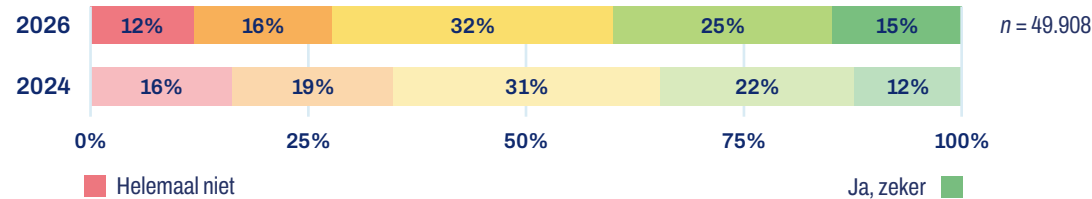
Heb je op stage/je leerwerkplek afspraken gemaakt over de hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding die je nodig hebt bij jouw ondersteuningsbehoefte?

Studenten die stage liepen, of een leerwerkplek hadden, gaven aan of ze daar afspraken maakten over hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding die ze nodig hebben bij hun ondersteuningsbehoefte. Ruim twintig procent gaf aan dat deze vraag niet op hen van toepassing was. Van de mbo'ers op wie deze vraag wel van toepassing was, gaf veertig procent aan dat er afspraken zijn gemaakt. Een kwart gaf aan geen afspraken te hebben gemaakt, maar wilde dit ook niet, en 21 procent had geen afspraken gemaakt, maar wist ook niet dat het kon. Iets meer studenten gaven aan afspraken te hebben gemaakt op hun stage-/leerwerkplek dan in 2024. Entree-, mbo-2- en mbo-3-studenten, bbl'ers en oudere studenten hebben vaker afspraken gemaakt over hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding op hun stage/leerwerkplek, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen.



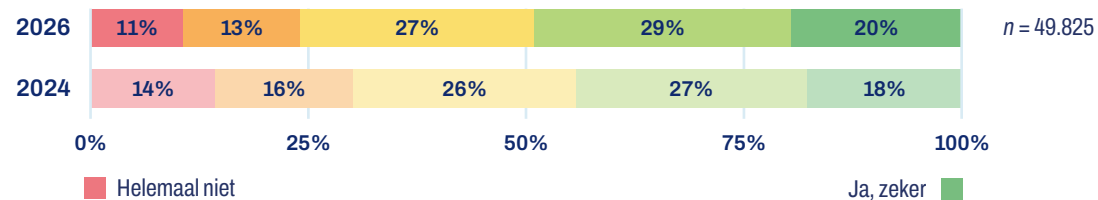
Weet je op welke hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding je recht hebt op school bij jouw ondersteuningsbehoefte?

Veertig procent van de mbo-studenten geeft aan te weten op welke hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding zij recht hebt op school bij hun ondersteuningsbehoefte. Zestien procent weet dat niet, twaalf procent zelfs helemaal niet. Ten opzichte van de vorige JOB-monitor, geven meer studenten aan te weten waar ze recht op hebben. Entree-, mbo-2- en mbo-3-studenten, bol'ers, mannen en jongere studenten denken vaker te weten op welke hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding zij recht hebben, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen.



Weet je waar je op school terecht kan als je extra hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding nodig hebt bij jouw ondersteuningsbehoefte?

Naast weten waar men recht op heeft, weet de helft van de mbo'ers ook waar men op school terecht kan als je extra hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding nodig hebben bij hun ondersteuningsbehoefte. Ongeveer een kwart geeft aan dit niet te weten. Ook hier zien we dat in 2026 meer studenten weten waar ze op school terecht kunnen, dan in 2024. Entree- en mbo-2-studenten, bol'ers, mannen en oudere studenten weten vaker waar ze op school terecht kunnen voor passend onderwijs, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen.



JOB CONCLUDEERT

Binnen het mbo geldt een zorgplicht, dat wil zeggen dat scholen verplicht zijn om passend onderwijs te bieden. Alle studenten melden zich aan via een centraal aanmeldsysteem, waarin zij kunnen aanvinken of ze een ondersteuningsbehoefte hebben. Wanneer een student bij diens aanmelding aangeeft een ondersteuningsbehoefte te hebben, moet de school een kennismakingsgesprek voeren om de student te informeren over de ondersteuningsmogelijkheden. Vervolgens moet de school afspraken maken met de

student over de ondersteuning, deze schriftelijk vastleggen en minimaal één keer per jaar evalueren met de student. Toch geeft bijna een vijfde van de studenten aan niet tevreden te zijn over de hulpmiddelen en aanpassingen die ze krijgen. Scholen zouden dit met het evalueren van de plannen moeten ondervangen.

Ruim een kwart van de studenten geeft aan extra ondersteuning te krijgen of daar behoefte aan te hebben. Studenten hebben recht op hulpmiddelen

en aanpassingen die nodig zijn om de opleiding goed te kunnen volgen. Opvallend is dat dertien procent van de studenten aangeeft niet te willen zeggen of zij behoefte hebben aan ondersteuning, dat is een stuk hoger dan in 2024 toen wilde zes procent van de studenten dat niet zeggen. Studenten beoordelen de hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding wel positiever in vergelijking met 2024: 44 procent van de studenten vindt dit (heel) goed, ten opzichte van 37 procent in 2024.

Een kwart van de studenten met een ondersteuningsbehoefte geeft aan geen afspraken te hebben gemaakt, daarnaast zegt zestien procent niet te weten of er afspraken zijn gemaakt. Hoewel dit percentage is gedaald ten opzichte van de vorige editie van de JOB-monitor, is dit echt nog een te groot deel van de studenten. Hierdoor vragen we ons af of studenten wel de ondersteuning krijgen die ze nodig hebben. De redenen waarom studenten geen afspraken hebben gemaakt lopen uiteen. Een deel van de studenten (11%) geeft aan dat er geen afspraken zijn gemaakt omdat de ondersteuningsbehoefte later in de studie is ontstaan of naar voren is gekomen. Deze studenten hebben dus geen afspraken kunnen maken tijdens het kennismakingsgesprek, maar ook deze groep studenten moet de juiste hulp krijgen. Het is belangrijk dat alle studenten weten waar zij tijdens hun studie kunnen aankloppen voor extra ondersteuning, zodat zij hier terecht kunnen op het moment dat het nodig is. Ook geven studenten aan dat zij geen informatie hebben gekregen over de ondersteuning, dat het onduidelijk is hoe school kan ondersteunen en dat het onduidelijk is met wie zij hierover kunnen praten. De informatievoorziening vanuit scholen over passend onderwijs moet dus worden verbeterd. Dit is lijn met de bevindingen van ECIO (Expertisecentrum Inclusief Onderwijs). ECIO heeft de websites van scholen gecontroleerd op de informatievoorziening over passend onderwijs. Zij hebben een Checklist² ontworpen die scholen kunnen gebruiken om de informatievoorziening rondom passend onderwijs te verbeteren.

Hoewel meer studenten weten op welke hulpmiddelen zij recht hebben ten opzichte van 2024, geeft

nog steeds ruim een kwart van de studenten aan dit (helemaal) niet te weten. Naast eerdergenoemde resultaten merken we ook via onze klachtenlijn dat veel studenten en hun ouders niet weten waar ze recht op hebben als het gaat om passend onderwijs. Daarom hebben we een Handreiking passend onderwijs voor studenten ontwikkeld³. In deze handreiking staat beschreven waar studenten recht op hebben voorafgaand, tijdens en na de opleiding en de bpv, en hoe ze hierover in gesprek kunnen gaan met de school. Naast de handreiking als document, is er ook een video waarin alles aan studenten wordt uitgelegd.

JOB adviseert:

- Zorg voor een goede informatievoorziening over passend onderwijs. De informatie moet toegankelijk en laagdrempelig zijn. Het is belangrijk dat deze goed vindbaar is op de openbare website, zodat ook aankomend studenten deze informatie kunnen vinden.
 - Dit kan onder andere door de handreiking en video passend onderwijs van JOB op de website te plaatsen, zo worden studenten geïnformeerd over waar zij recht op hebben.
 - Ook kunnen scholen de checklist van ECIO gebruiken om hun website te controleren.
- Plan met alle studenten een kennismakingsgesprek in. Niet alle studenten weten dat ze een ondersteuningsbehoefte hebben, of ze durven dit niet aan te geven bij hun inschrijving. Daarnaast is het goed om alle studenten over de ondersteuningsmogelijkheden te informeren, zodat zij hieraan denken op het moment dat het nodig is.
- Evalueer de gemaakte afspraken met studenten, en doe dit in ieder geval jaarlijks. Het is verplicht om dit te doen, maar we merken dat dit nog te weinig gebeurt. Door dit wel te doen zorgen we ervoor dat er op tijd wordt bijgestuurd.
- Betrek studenten met een ondersteuningsbehoefte structureel in het maken van beleid. Vanuit JOB vormen we samen met Iederin, ECIO, LSVb, ISO en JongPIT een inclusief studentennetwerk. Via dit netwerk denken we graag mee over allerlei vraagstukken, zodat de stem van studenten met een ondersteuningsbehoefte structureel wordt meegenomen.

MODULE UITKOMSTEN

12	Sociale veiligheid	66
13	Positie mbo-studenten	70
14	Studentparticipatie	74
15	Geldzaken	78
16	Studentenhuisvesting	82
17	Digitalisering	88
18	Doorstroom	94
19	Reisafstand opleiding	100
20	Examens	104
21	Onderwijstijd en -kwaliteit	108
22	Welzijn	112
23	Llo-studenten	118

12

MODULE: SOCIALE VEILIGHEID

Deze module gaat over sociale veiligheid op school. Sociale veiligheid gaat, zoals ook in de vragenlijst omschreven stond, over of iedereen erbij hoort op school en of school optreedt tegen discriminatie en pesten. Omdat sommige vragen door studenten als vervelend kunnen worden ervaren, was er altijd de optie om 'dat wil ik niet zeggen' of 'weet ik niet' te kiezen. Binnen dit thema is er een totaaloordeel gevormd op drie vragen, en is er één losse vraag.

Voor de Werkagenda is de vraag 'Voel je je veilig op school?' een belangrijke indicator. Daarnaast is er behoefte om meer te weten over de ervaren veiligheid op school door studenten en tevredenheid over de aanpak tegen discriminatie en pesten. Een veilig schoolklimaat vormt de basis voor leren en ontwikkeling. Binnenkort wordt de Wet zorgplicht sociale veiligheid uitgebreid naar het mbo, waardoor scholen via de wet een zorgplicht krijgen over het borgen van de sociale veiligheid. Deze wet is in het funderend onderwijs al van kracht. Met de resultaten van deze module kunnen instellingen zien welke sociaal onveilige situaties (relatief) vaak voorkomen bij hen op school en of de aanpak tegen discriminatie en pesten bekend is bij hun studenten. Het gevoel om bij iemand op school terecht te kunnen wordt ook gemeten, wat aanleiding kan vormen tot gesprek met studenten over hun behoeften hierin. Landelijke partijen zien welke aspecten van sociale veiligheid extra aandacht verdienen.

Totaaloordeel sociale veiligheid, bestaande uit¹:

- Heb je het gevoel dat je bij iemand op school terecht kan als je je niet veilig voelt?
- Ben je tevreden met wat je school doet tegen discriminatie op school?*
- Ben je tevreden met wat je school doet tegen pesten op school?*

Losse vraag

- Heb jij zelf een van de volgende situaties afgelopen schooljaar op school meegemaakt?*
- Ik ben gepest
- Ik ben gediscrimineerd
- Ik ben bedreigd
- Ik ben geïntimideerd
- Ik ben gechanteerd
- Ik heb seksueel grensoverschrijdend gedrag meegemaakt
- Iemand deed mij expres lichamelijk pijn
- Iemand heeft iets van mij gestolen of vernield
- Ik heb geen van deze situaties meegemaakt
- Anders

Bij afronding van deze module werd studenten geadviseerd om contact op te nemen met de vertrouwenspersoon van school, de eigen mentor, iemand uit de omgeving of de MIND Hulplijn als ze nog behoefte hadden om met iemand te praten over deze onderwerpen.

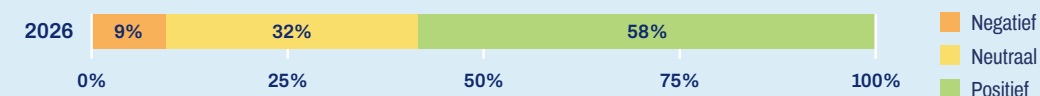
¹ Deze vragen zijn in 2024 al gesteld in de modules. In enkele gevallen is er sprake van tekstuele wijzigingen in introductie- en afsluitende teksten.

* Volledig nieuwe vraag.

** Aan deze modulevraag uit 2024 werd "op school" toegevoegd.

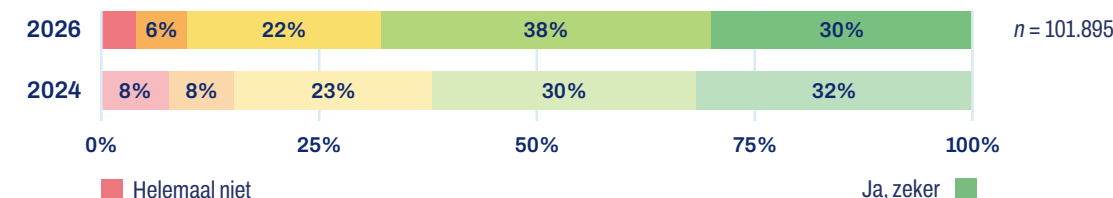
12.1 Totaaloordeel over sociale veiligheid

Bijna zestig procent van de mbo-studenten is positief over de sociale veiligheid op school; negen procent is hier negatief over. De rest van de studenten is neutraal over dit onderwerp.



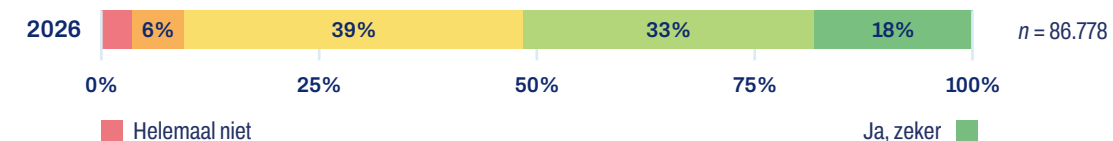
12.2 Heb je het gevoel dat je bij iemand op school terecht kan als je je niet veilig voelt?

Zestien procent van de studenten geeft aan niet te weten of ze op school ergens terecht kunnen als ze zich niet veilig voelen. Van de overige studenten die dit wel weten, geeft bijna zeventig procent aan het gevoel te hebben dat ze op school (zeker) bij iemand terecht kunnen als ze zich niet veilig voelen; tien procent heeft dit gevoel (helemaal) niet. Ten opzichte van 2024, zien we dat meer studenten aangeven zich veilig te voelen. Mbo-4-studenten, bol-studenten, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, vrouwen en oudere studenten hebben vaker het gevoel bij iemand op school terecht te kunnen als ze zich niet veilig voelen, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen. Studenten die het gevoel hebben bij iemand terecht te kunnen, voelen zich vaker veilig op school (H10)².



12.3 Ben je tevreden met wat je school doet tegen discriminatie op school?

Bij de vraag naar tevredenheid over wat school doet tegen discriminatie geeft 28 procent het antwoord 'weet ik niet'. Van de studenten die dit wel weten, geeft de helft aan tevreden te zijn met wat school doet tegen discriminatie, tien procent is dat (helemaal) niet. Entree-studenten, mbo-2- en mbo-3-studenten, bol-studenten, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, mannen en oudere studenten zijn vaker tevreden over wat school doet tegen discriminatie, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen.

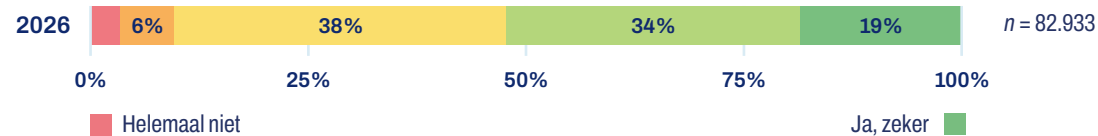


² Pearson correlatie: 0.36. Deze correlatie blijft staan als we rekening houden met de achtergrondkenmerken van studenten.

12.4

Ben je tevreden met wat je school doet tegen pesten op school?

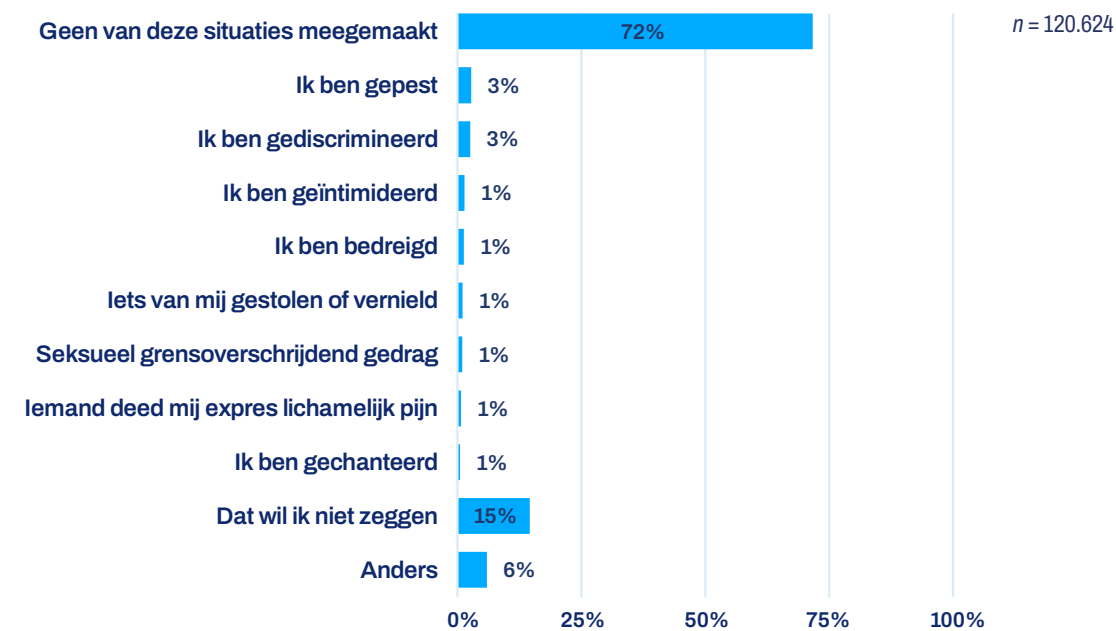
Bij de vraag naar tevredenheid over wat school doet tegen pesten op school, geeft 32 procent het antwoord 'weet ik niet'. Ruim de helft van de studenten die het wel weten, geeft aan tevreden te zijn over wat school doet tegen pesten; negen procent is dat (helemaal) niet. Entree-studenten, mbo-2- en mbo-3-studenten, bol-studenten, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, mannen en oudere studenten zijn vaker tevreden over wat school doet tegen pesten, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen. Studenten die meer tevreden zijn over wat de school doet tegen discriminatie, zijn ook positiever over wat school doet tegen pesten.³



12.5

Heb jij zelf een van de volgende situaties afgelopen schooljaar op school meegemaakt?

We vroegen de studenten of zij een achttal specifieke situaties afgelopen schooljaar meemaakten op school. Daarbij lichten we toe wat we verstaan onder discriminatie, seksueel grensoverschrijdend gedrag en chantage. Studenten konden meerdere antwoorden kiezen. Het merendeel van de studenten (72%) heeft geen van deze situaties meegemaakt. Vijftien procent wilde hier liever geen antwoord op geven. Mbo-4-studenten, bbl'ers, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, vrouwen en oudere studenten geven iets vaker aan dat ze geen van deze situaties hebben meegemaakt, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen.



³ Pearson correlatie: 0.74. Deze correlatie blijft staan als we rekening houden met de achtergrondkenmerken van studenten.



Meer studenten dan in 2024 geven dit jaar aan bij iemand op school terecht te kunnen als zij zich niet veilig voelen. Ook geven een stuk minder studenten aan dat dit helemaal niet het geval is (4% in 2026, ten opzichte van 8% in 2024). Dit is een positieve ontwikkeling, waarbij we altijd oog willen blijven houden voor de studenten die dit nog niet zo ervaren. Elke student zou namelijk bij iemand op school terecht moeten kunnen als die zich niet veilig voelt. Bovendien weten we op basis van de JOB-monitor niet welke studenten zich minder veilig voelen en om welke redenen. Uit ander onderzoek weten we dat bijvoorbeeld LHBTIQ+-studenten zich vaker onveilig voelen⁴. Uit deze monitor weten we wel dat studenten met een ondersteuningsbehoefte en jongere studenten minder positief zijn over hun ervaren veiligheid. Het is goed om extra aandacht te hebben voor deze potentieel kwetsbare groepen.

Het is opvallend dat veel studenten neutraal antwoorden op de vragen of zij tevreden zijn over wat school doet tegen discriminatie en pesten. Daarnaast geeft ook nog een groot deel van de studenten 'weet ik niet' aan. Voor een veilige schoolomgeving moeten discriminatie en pesten actief worden bestreden. Uit de resultaten blijkt dat drie procent van de studenten is gepest, en ook drie procent van de studenten is gediscrimineerd. Het liefst zien we natuurlijk dat dit helemaal niet gebeurt, maar als het gebeurt is het belangrijk dat school hier actief tegen optreedt. Dat ruim tien procent van de studenten heeft aangegeven een van de beschreven situaties te hebben meegemaakt, is zorgelijk. We maken ons ook zorgen om de relatief grote groep studenten die heeft aangegeven niet te willen zeggen wat zij hebben meegemaakt, of hebben gekozen voor 'anders' om dat hun ervaring niet in de lijst met situaties voorkwam. Een sociaal veilige schoolomgeving is een voorwaarde om te kunnen studeren en ontwikkelen en is daarom niet alleen de taak van zorgprofessionals of vertrouwenspersonen, maar van de hele organisatie waar studenten zich in bevinden.

JOB is aangesloten bij de kerngroep van het Studentenpact⁵ en vindt dat instellingen actief werk moeten maken van preventie en aanpak van seksueel grensoverschrijdend gedrag, zodat iedere student weet waar die terecht kan bij seksueel grensoverschrijdend gedrag door zichtbare en laagdrempelige ondersteuning op school. Daarnaast heeft JOB dit jaar een **Toolkit**⁶ uitgebracht om studenten te ondersteunen die zich onveilig of ongemakkelijk voelen bij het gebruik van gescheiden toiletten. Toiletten zijn een plek waar regelmatig pesten, intimidatie en uitsluiting plaatsvinden.

JOB adviseert:

- Zorg dat sociale veiligheid wordt verankerd in de burgerschapsopdracht, zodat het onderdeel wordt van de schoolcultuur en schoolbeleid. Pesten, uitsluiting en discriminatie moeten actief worden tegengegaan. Heb hierbij extra aandacht voor groepen studenten die aangeven zich minder veilig te voelen, door preventief op te treden en extra maatregelen te nemen waar nodig.
- Verbeter de zichtbaarheid en toegankelijkheid van meldpunten en vertrouwenspersonen op school. Zorg dat deze personen ook duidelijk op de openbare website zijn terug te vinden.

⁴ Ministerie van OCW (2023). Monitor integrale veiligheid mbo.

⁵ Studentenpact (2023). Seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld. Een actiegerichte aanpak van studenten voor positieve seksualiteit in het studentenleven.

⁶ JOBmbo (2026). Toolkit Veilige Toiletten: Iedereen oke op de wc! Veilige toiletten op het mbo.

13

MODULE: POSITIE MBO- STUDENTEN

Deze module gaat in op de positie van mbo-studenten. De (onder)waardering van mbo-studenten heeft in de afgelopen jaren veel aandacht gekregen en krijgt dat, omdat het helaas nog nodig blijft, nog steeds. In het kader van de Werkagenda wordt hier via de prioriteit Gelijke kansen ook aandacht aan besteed. In het thema *Werkagenda/Stagepact* (H10) staan de resultaten op de volgende drie vragen gepresenteerd: als mbo-student voel ik me net zo veel student als een student op een hbo of universiteit, anderen zien mij als mbo'er net zo veel als student als een student op een hbo of universiteit en ik ben er trots op dat ik op het mbo zit.

De waardering van de mbo-student komt in deze module verder aan bod door hen te vragen naar het al dan niet krijgen van een positieve reactie op het volgen van een mbo-studie. Naast aandacht voor waardering, wordt ook aandacht besteed aan de (on)gelijkwaardigheid ten opzichte van hbo-/wo-studenten. Een van de onderwerpen die hiermee te maken heeft, is de mogelijkheid tot het oprichten van een studievereniging en de behoefte daaraan. Er konden geen totaaloordelen worden gemaakt op basis van de gestelde vragen in deze module, dus kijken we naar een drietal losse vragen:

- Wist jij dat je op school een studievereniging kunt beginnen?*
- Lijkt het je leuk om naast school activiteiten te doen met je studiegenoten bij bijvoorbeeld een studievereniging?*
- Als ik vertel dat ik op het mbo zit, reageren mensen daar meestal positief op.**

* Deze vraag is 2024 ook al gesteld als modulevraag. Aan de introductietekst zijn voorbeelden toegevoegd.

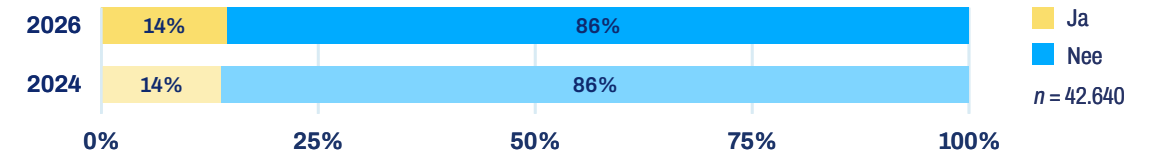
** Volledig nieuwe vraag

MAAR 14% WEET DAT ZE OP SCHOOL EEN STUDIEVERENIGING KUNNEN BEGINNEN

13.1

Wist jij dat je op school een studievereniging kunt beginnen?

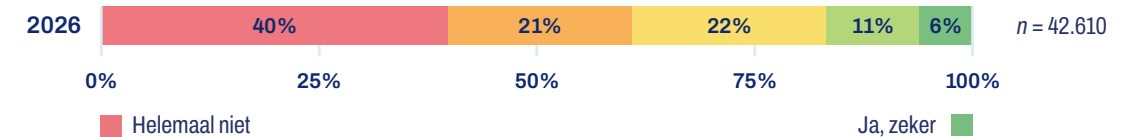
We gaven in de tekst aan wat een studievereniging is, en dat je die ook in het mbo kunt beginnen. Net als vorig jaar geeft veertien procent van de studenten aan te weten dat ze op school een studievereniging kunnen beginnen; de overige 86 procent weet dit niet. Entree- en mbo-2-studenten, bol'ers, studenten met een ondersteuningsbehoefte, mannen en oudere studenten geven vaker aan te weten dat ze op school een studievereniging kunnen beginnen, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen.



13.2

Lijkt het je leuk om naast school activiteiten te doen met je studiegenoten bij bijvoorbeeld een studievereniging?

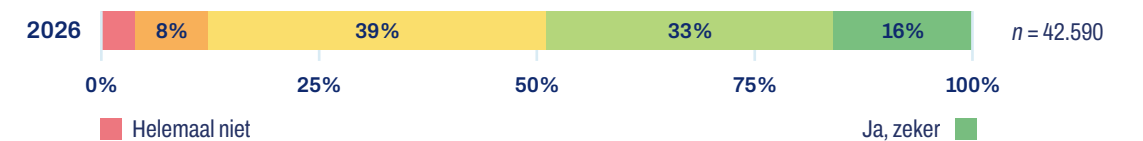
Een kleine twintig procent van de mbo'ers lijkt het leuk om naast school activiteiten te doen met studiegenoten bij bijvoorbeeld een studievereniging. Ruim zestig procent heeft die behoefte niet, waarvan veertig procent die zelfs helemaal niet heeft. Entree- en mbo-2-studenten, bol-studenten, studenten met een ondersteuningsbehoefte, mannen en oudere studenten geven vaker aan dat het hun leuk lijkt overige activiteiten te ondernemen met hun studiegenoten, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen.



13.3

Als ik vertel dat ik op het mbo zit, reageren mensen daar meestal positief op.

Ongeveer de helft van de studenten geeft aan dat mensen meestal positief reageren als ze vertellen dat ze op het mbo zitten. Ruim tien procent is het daar (helemaal) niet mee eens. Entree-, mbo-2- en mbo-3-studenten, bbl'ers, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, vrouwen en jongere studenten geven vaker dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen aan dat mensen er positief op reageren als ze vertellen dat ze op het mbo zitten. Studenten die aangeven dat mensen positief reageren als ze vertellen dat ze op het mbo zitten, oordelen over het algemeen ook positiever op de overige vragen over de positie van mbo-studenten (H10)¹



¹ Pearson correlaties = 0.44 tot 0.52. Deze correlaties blijven staan wanneer we rekening houden met de achtergrondkenmerken van studenten.

Naast de terugkerende aandacht voor dit thema via de indicatoren van de Werkagenda (H10), zijn er nog een aantal dingen waar we graag bij stilstaan. Het aantal studenten dat weet dat zij een studievereniging kunnen beginnen op school, is helaas niet toegenomen ten opzichte van 2024. Wel zien we inmiddels voorbeelden in de praktijk, zo is bij ROC van Twente de eerste mbo-studievereniging opgericht. Studenten kunnen daar via het keuzedeel *persoonlijk profileren* aan de slag met activiteiten, het lidmaatschap en het promoten van de vereniging.

JOB heeft een **How to Studievereniging-gids**², waarin je als student en school stap voor stap kunt lezen wat je moet doen om een studievereniging op te richten. Daarnaast spraken we de oprichters van de eerste studievereniging van ROC van Twente over hoe de studievereniging nu bij hen werkt en we presenteerden dat in een interview³. JOB ontwikkelde ook **inspiratiefolder voor gemeenten: mbo doet mee!**⁴ Niet alleen via de landelijke politiek, maar juist ook in gemeenten zijn goede initiatieven om te werken aan gelijke kansen voor mbo'ers. In de inspiratiefolder staan verschillende voorbeelden over hoe gemeenten hiermee aan de slag kunnen en al zijn gegaan. Zo werkten we met de gemeente Utrecht samen aan **Zoek de breedte op**⁵ voor waardering in de vorm van taal en aan het project Talentmaatschappij⁶ bestaande uit onder andere een actie, petitie en position paper. Vorig jaar is ook aandacht besteed aan de positie van mbo'ers in het onderzoek Gelijwaardige behandeling mbo-studenten van ECBO⁷, waar de volgende aanbevelingen mede op gebaseerd zijn.

JOB adviseert:

- Wetten en regelgeving moeten worden aangepast, zodat mbo-studenten dezelfde mogelijkheden krijgen als hbo- en wo-studenten. Denk bijvoorbeeld aan de mogelijkheid om een tussenjaar te nemen, zodat je je als mbo-student kunt inzetten bij een vereniging of als voltijd bestuurslid van een organisatie als JOB.
 - Neem het advies van het College voor de Rechten van de Mens aan. Zij stellen: vul wetgeving aan met bescherming tegen discriminatie vanwege opleiding.
- Besteed aandacht aan inclusief taalgebruik. Zo zijn mbo'ers studenten en geen leerlingen. We spreken bijvoorbeeld ook van onderwijsrichting of opleidingsvorm in plaats van niveau en van doorstromen in plaats van afstromen.
- Zorg op iedere school voor een kartrekker mbo die zich bezighoudt met het mbo-studentenleven. Deze kartrekker gaat aan de slag met een duidelijke visie en beleid, zet dit thema blijvend op de agenda en is het aanspreekpunt, zowel intern binnen de school als voor de gemeente en andere externe organisaties.
 - Breng de behoeften van mbo-studenten in kaart. De kartrekkers op scholen besteden hier aandacht aan, maar ook landelijke partijen leveren een bijdrage. De behoeften van mbo'ers hoeven namelijk zeker niet gelijk te zijn aan die van hbo- en wo-studenten. We willen juist aansluiten op de behoeften van mbo-studenten zelf.
- Zorg dat er ruimte binnen scholen is om studenteninitiatieven te ondersteunen en faciliteren. Een studievereniging is hier een voorbeeld van, maar denk ook aan activiteiten georganiseerd door de studentenraad, workshops buiten schooltijd of sportfaciliteiten.
- Organiseer een introductieweek voor mbo-studenten, waar mogelijk (voor een deel) samen met hbo- en/of wo-studenten. Betrek mbo-studenten bij de organisatie hiervan, zodat de activiteiten aansluiten op de wensen van de studenten zelf.
- Zorg voor een uniforme studentenkaart waar alle studenten een exemplaar van ontvangen. Op deze studentenkaart moeten de titel student, een naam en een foto staan. Zo krijgen mbo'ers dezelfde kortingen als hbo- en wo-studenten.

² JOBmbo (2024). How to Studievereniging. Een handleiding voor de oprichting van een studievereniging in het middelbaar beroepsonderwijs.

³ JOBmbo (2024). Een studievereniging in het mbo oprichten, hoe doe je dat?

⁴ JOBmbo (2024). Inspiratiefolder voor gemeenten. Mbo doet mee!

⁵ Gemeente Utrecht e.a. (2023) Manifest: Zoek de breedte op.

⁶ Gemeente Utrecht e.a. (2025). Talentmaatschappij.

⁷ ECBO (2025). Gelijwaardige behandeling mbo-studenten. De behoeften van mbo-studenten centraal.

14

MODULE: STUDENT- PARTICIPATIE

Studenten kunnen op verschillende manieren meepraten of -beslissen op school. De vraag daarbij is uiteraard of studenten zich ook daadwerkelijk gehoord voelen op school. In de thema's *Onderwijs en begeleiding* (H6) en *Medezeggenschap* (H9) wordt ook aandacht besteed aan studentparticipatie. Naast de bestaande vragen in die thema's, bestond de wens vanuit zowel scholen als landelijke partijen om extra vragen te stellen over informele studentparticipatie. Voor een gezonde participatiecultuur is het belangrijk dat studenten het gevoel hebben mee te kunnen praten op school en dat hun mening ertoe doet. Daar wordt in deze module aandacht aan besteed.

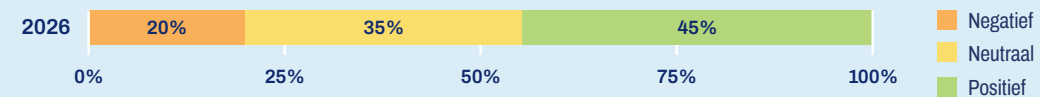
Op basis van alle vragen binnen dit onderwerp konden we een totaaloordeel maken:

- Vragen docenten wel eens naar jouw?*
- Kan je meepraten over hoe het op jouw school beter kan?*
- Ik weet waar ik terecht kan om mijn mening te delen over hoe het beter kan op school.**
- Heb je het gevoel dat school openstaat voor nieuwe voorstellen, activiteiten of ideeën op school?*
- Ik voel me serieus genomen als ik mijn mening geef op school.**

* Deze vraag is in 2024 ook gesteld als modulevraag. In de introductietekst vonden minimale tekstuele aanpassingen plaats.
** Volledig nieuw vraag.

14.1 Totaaloordeel over studentparticipatie

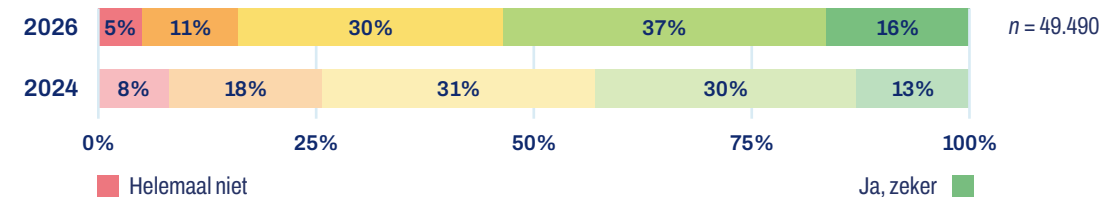
Het merendeel van de mbo-studenten (45%) is tevreden over studentparticipatie. Twintig procent is dat niet, en de rest is neutraal op dit onderwerp.



MEER DAN DE HELFT GEEFT AAN DAT DOCENTEN NAAR HUN MENING VRAGEN

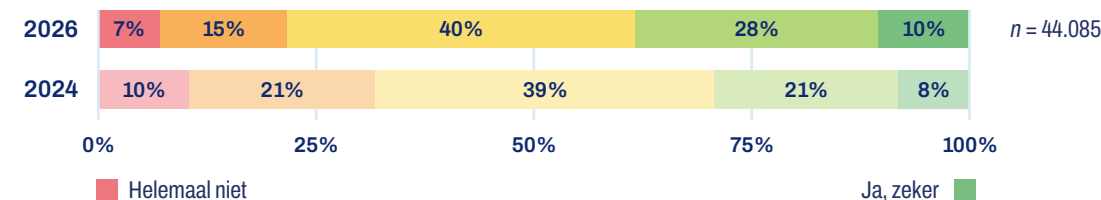
14.2 Vragen docenten wel eens naar jouw mening?

Na een korte toelichting over wat studentparticipatie inhoudt, geeft ruim de helft van de studenten aan dat docenten wel eens naar hun mening vragen; bij zestien procent is dat (helemaal) niet het geval. In vergelijking met 2024 zien we dat meer studenten aangeven dat docenten wel eens naar hun mening vragen. Entree-studenten, bol'ers, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, mannen en oudere studenten geven vaker aan dat docenten wel eens naar hun mening vragen, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen.



14.3 Kan je meepraten over hoe het op jouw school beter kan?

Bijna veertig procent van de studenten geeft aan te kunnen meepraten op school over hoe het beter kan, 22 procent geeft aan dat dit (helemaal) niet kan. Ten opzichte van de vorige editie van de JOB-monitor, geven meer studenten aan dat ze kunnen meepraten over hoe het beter kan op school. Entree- en mbo-2-studenten, bol-studenten, studenten met een ondersteuningsbehoefte, mannen en oudere studenten geven vaker aan mee te kunnen praten over hoe het op school beter kan, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen. Studenten die weten dat er een studentenraad is, zijn iets positiever over het kunnen meepraten over hoe het op school beter kan.¹

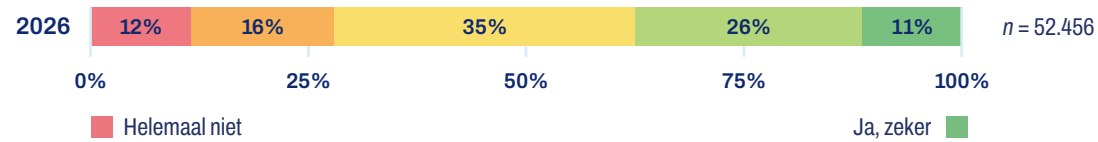


¹ Pearson correlatie = 0.12. Deze correlatie blijft staan wanneer we rekening houden met de achtergrondkenmerken van studenten.

14.4

Ik weet waar ik terecht kan om mijn mening te delen over hoe het beter kan op school.

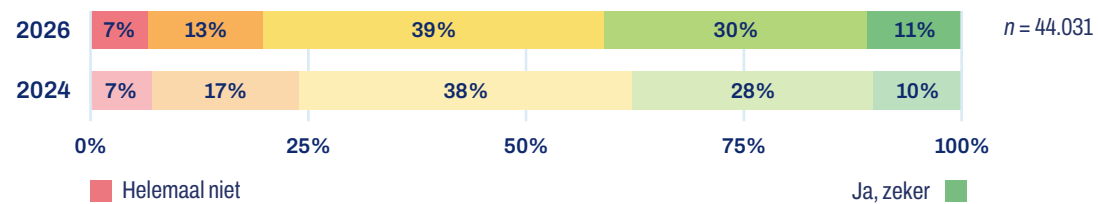
Ruim een derde van de studenten (37%) weet waar ze terecht kunnen om hun mening te delen over hoe het beter kan op school; bijna dertig procent weet dit juist niet. Entree-, mbo-2- en mbo-3-studenten, bol-studenten, mannen en oudere studenten geven vaker aan te weten waar ze terecht kunnen om hun mening te delen over hoe het beter kan op school, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen.



14.5

Heb je het gevoel dat school openstaat voor nieuwe voorstellen, activiteiten of ideeën op school?

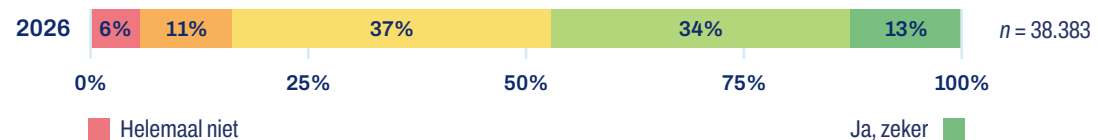
Ruim veertig procent van de mbo'ers heeft het idee dat school openstaat voor nieuwe voorstellen, activiteiten of ideeën op school. Tegelijkertijd ervaart twintig procent juist dat dit (helemaal) niet het geval is; dit is een iets kleiner aandeel dan in 2024. Entree- en mbo-2-studenten, bol-studenten en oudere studenten hebben vaker het gevoel dat school openstaat voor nieuwe ideeën, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen.



14.6

Ik voel me serieus genomen als ik mijn mening geef op school.

Dertien procent van de mbo-studenten gaf aan dat deze vraag niet op hen van toepassing was. Van de overige 87 procent, gaf bijna de helft aan zich zeker serieus genomen te voelen bij het geven van de eigen mening op school. Zeventien procent ervaart dit juist niet. Entree- en mbo-2-studenten, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, mannen en oudere studenten voelen zich vaker serieus genomen als ze hun mening geven op school, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen.



Studenten die positiever zijn over de vragen besproken in deze module, zijn ook positiever over hoe hun school luistert naar hun mening zoals besproken in het thema *Onderwijs en begeleiding* (H6).²

² Pearson correlatie tussen 0.4 en 0.58. Deze correlatie blijft staan wanneer we rekening houden met de achtergrondkenmerken van studenten.



Zoals beschreven in het thema *Medezeggenschap* (H9) valt of staat een goede formele medezeggenschap bij de facilitering van de studentenraad. Een goede facilitering van de studentenraad is een randvoorwaarde om goede informele medezeggenschap in te richten en een gezonde participatiecultuur te ontwikkelen. Bij een gezonde participatiecultuur hebben alle studenten het gevoel dat hun mening ertoe doet en dat ze kunnen meepraten, meedenken en meebeslissen.

Naast dat het vaak een taak is van de studentenraad, is het ook de verantwoordelijkheid van schoolbestuurders en docenten om de bekendheid van de studentenraad te vergroten. Participatie en medezeggenschap zouden moeten leven binnen de school. Hiervoor is het belangrijk dat de school vanuit een visie werkt aan het betrekken van studenten bij het onderwijs. Zodat er een participatiecultuur ontstaat waar meepraten, meedoen en meebeslissen door studenten als normaal wordt gezien.

Op de vragen die we kunnen vergelijken met 2024 zijn studenten een stuk positiever. Studenten geven vaker aan dat docenten naar hun mening vragen, dat ze kunnen meepraten over hoe het op school beter kan en dat ze het gevoel hebben dat school ook open staat voor nieuwe ideeën, plannen en activiteiten. Het is echter jammer om te zien dat bbl-studenten en vrouwen dit minder vaak aangeven dan hun directe vergelijkingsgroepen. Ook deze studenten moeten gehoord worden, moeten weten waar ze terecht kunnen en moeten het gevoel hebben dat hun mening ertoe doet.

JOB heeft rondom de landelijke en de gemeenteverkiezingen campagne gevoerd om mbo-studenten op te roepen om te gaan stemmen en hun mening te laten horen. Daarnaast geeft JOB gastlessen op scholen aan entree-, mbo-2- en bbl-studenten om ook actief de mening van deze studenten op te halen. Deze groepen studenten zijn minder vaak betrokken bij formele medezeggenschap, waardoor het belangrijk is om hen te laten zien dat ze kunnen meepraten en meebeslissen en welke manieren daarvoor bestaan.

JOB adviseert:

- Zorg dat er op iedere instelling een coördinator studentparticipatie komt, die naast de basisbegeleiding van de studentenraad extra tijd heeft om studentenparticipatie en een participatiecultuur aan te jagen.
 - Studentparticipatie moet door de hele instelling worden gedragen. Maak het een gewoonte dat studenten meepraten over hun onderwijs, de school en de faciliteiten.
- Besteed extra aandacht aan het betrekken van ondervertegenwoordigde groepen, zodat ook bbl-studenten, vrouwen en studenten met een ondersteuningsbehoefte beter kunnen participeren binnen de school.

15

MODULE: GELDZAKEN

De module geldzaken is een brede module, waarin verschillende aspecten van dit onderwerp aan bod komen. De financiële positie van mbo-studenten staat onder druk, zo blijkt uit cijfers van het Nibud.¹ Uit dat onderzoek blijkt ook dat mbo-studenten studiefinanciering als complex ervaren en dit niet altijd aanvragen, terwijl zij hier wel recht op hebben. In deze module besteden we hier aandacht aan, en aan hoe studenten hun financiële positie ervaren. Voor landelijke partijen is het belangrijk om de krachten te bundelen om deze positie te versterken. Ook wordt studenten gevraagd naar geldzaken in relatie tot onderwijs, namelijk: de terugkoopregeling, schoolkosten en behoefte aan voorlichting voor geldzaken. Met deze informatie kunnen scholen aan de slag om beter bij de behoeften van studenten aan te sluiten en hen te informeren waar nodig.

We vormen een beeld over de financiële positie van de mbo-student op basis van de volgende losse vragen:

- [indien bol] Denk je dat je weet waar jij, financieel gezien, allemaal recht op hebt als mbo-student?*
- Wist je dat je school een terugkoopregeling heeft voor schoolboeken en licenties die je niet hebt gebruikt?*
- Zijn de schoolkosten zoals je had verwacht? Denk hierbij aan boeken, licenties, werkkleding en werkspullen.*
- Kan je rondkomen van het geld dat je maandelijks in totaal ontvangt (alle inkomsten van bijvoorbeeld studiefinanciering, (bij)baan en ouders bij elkaar)?**
- Maak je je zorgen om je financiële situatie op dit moment?***
- Heb je behoefte aan voorlichting over geldzaken op school? Denk aan informatie over studiefinanciering, het aanvragen van zorgtoeslag enzovoorts.***

¹ Groen, A., Enden, van den, G. & Veerman, N. (2024). Nibud Studentenonderzoek 2024. Onderzoek naar de geldzaken van mbo-, hbo- en wo-studenten.

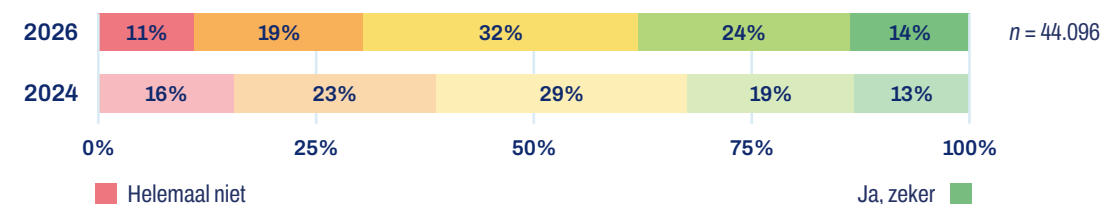
* Deze vragen zijn in 2024 ook gesteld als modulevraag. In de introductieteksten vonden minimale tekstuele aanpassingen plaats.

** Volledig nieuwe vragen.

15.1

Denk je dat je weet waar jij, financieel gezien, allemaal recht op hebt als mbo-student?

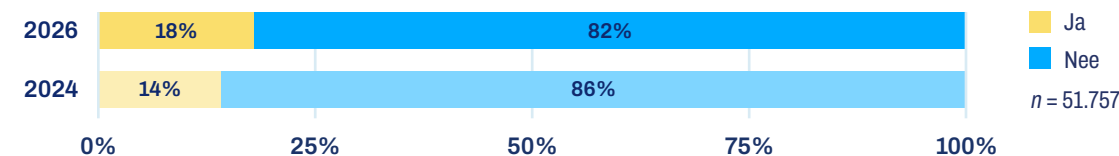
Deze vraag werd alleen aan bol-studenten gesteld, omdat bbl-studenten geen recht hebben op studiefinanciering. We gaven aan dat studenten kosten maken voor les- of cursusgeld en voor schoolboeken, en dat ze recht hebben op geld om daarbij te helpen, bijvoorbeeld een basisbeurs vanaf je 18e, mogelijk een aanvullende beurs en een studentenreisproduct. We zien dat bijna veertig procent van de studenten dit jaar denkt te weten waar zij, financieel gezien, allemaal recht op hebben als mbo-student: dat is een groter deel dan in 2024. Dertig procent geeft aan dit (helemaal) niet te weten. Entree- en mbo-2-studenten, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, mannen en oudere studenten geven vaker aan te weten waar ze financieel gezien recht op hebben, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen.



15.2

Wist je dat je school een terugkoopregeling heeft voor schoolboeken en licenties die je niet hebt gebruikt?

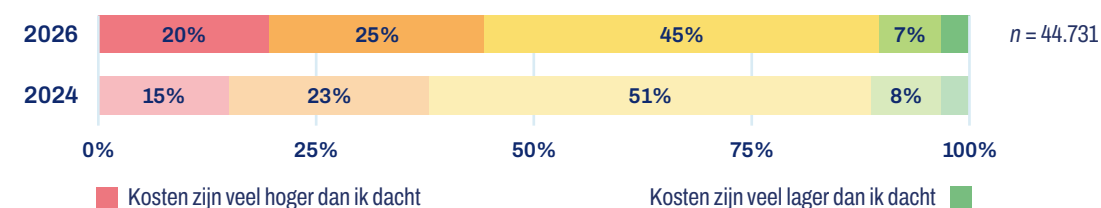
Sinds 2021 is er een verplichte terugkoopregeling: school moet het geld dat een student heeft uitgegeven aan schoolboeken en software die men moest kopen, maar niet gebruikt heeft, terugbetalen. Bijna twintig procent van de mbo-studenten weet inmiddels dat er een terugkoopregeling is: dat is iets meer dan bij de vorige editie van de JOB-monitor. Entree-, mbo-2- en mbo-3-studenten, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, vrouwen en oudere studenten geven vaker aan niet te weten dat school een terugkoopregeling heeft, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen.



15.3

Zijn de kosten van school zoals je had verwacht?

Vijftien procent van de studenten gaf aan dat de werkgever de schoolkosten betaalt; deze antwoordoptie was er in de voorgaande editie nog niet. De schoolkosten, zoals boeken, licenties, werkkleding en -spullen, zijn voor tien procent van de studenten lager dan verwacht; voor 45 procent zijn deze hoger dan verwacht: dat zijn er meer dan in 2024. Entree-studenten, bbl'ers, mannen en oudere studenten geven vaker aan dat de schoolkosten lager zijn dan verwacht, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen.

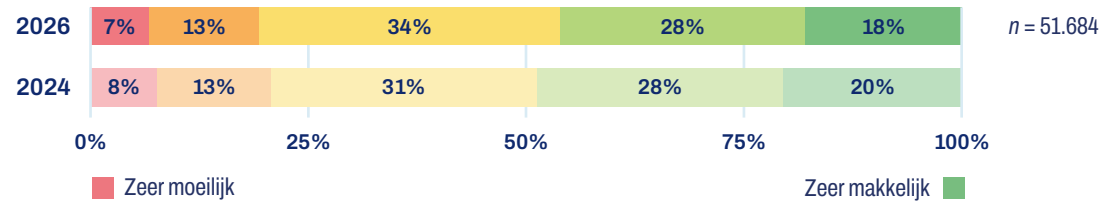


15.4

Kan je rondkomen van het geld dat je maandelijks in totaal ontvangt (alle inkomsten van bijvoorbeeld studiefinanciering, bijbaan en ouders bij elkaar)?

Ruim 45 procent van de mbo'ers geeft aan maandelijks (zeer) makkelijk te kunnen rondkomen van het geld dat men ontvangt. Voor zo'n twintig procent van de studenten is dit echter (zeer) moeilijk. In vergelijking met de JOB-monitor 2024, zien we dat meer studenten aangeven niet moeilijk en niet makkelijk rond te komen. Entree-, mbo-2- en mbo-3-studenten, bol-studenten, studenten met een ondersteuningsbehoefte, vrouwen en oudere studenten geven vaker aan maandelijks moeilijk te kunnen rondkomen, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen.

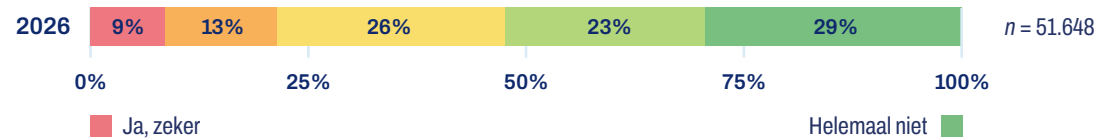
46% IS POSITIEF OVER KUNNEN RONDKOMEN VAN HET GELD DAT DIE MAANDELIJKS ONTVANGT



15.5

Maak je je zorgen om je financiële situatie op dit moment?

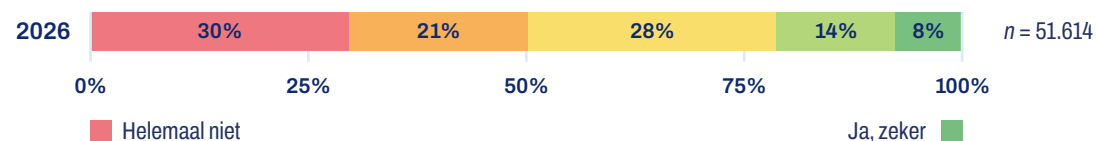
Ruim de helft van de mbo-studenten maakt zich op dit moment geen zorgen over diens financiële situatie; een kwart staat hier neutraler in, en ruim een vijfde geeft aan zich wel zorgen te maken. Entree-, mbo-2- en mbo-3-studenten, bol-studenten, studenten met een ondersteuningsbehoefte en oudere studenten maken zich vaker zorgen over hun financiële situatie, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen. Studenten die kunnen rondkomen van het geld dat ze maandelijks ontvangen, maken zich minder vaak zorgen om hun financiële situatie op dit moment.²



15.6

Heb je behoefte aan voorlichting over geldzaken op school? Denk aan informatie over studiefinanciering, het aanvragen van zorgtoeslag enzovoorts.

Ruim 20 procent van de studenten heeft behoefte aan voorlichting over geldzaken op school: de helft van de mbo'ers heeft deze behoefte (helemaal) niet. Entree- en mbo-2-studenten, bol-studenten, studenten met een ondersteuningsbehoefte en mannen geven, in vergelijking met studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen, vaker aan behoefte te hebben aan voorlichting over geldzaken op school. Studenten die aangeven te weten waar ze recht op hebben, geven iets minder vaak aan behoefte te hebben aan voorlichting over geldzaken op school.³



² Pearson correlatie: -0.50. Deze correlatie blijft staan als we rekening houden met de achtergrondkenmerken van studenten.

³ Pearson correlatie: -0.09. Deze correlatie blijft staan als we rekening houden met de achtergrondkenmerken van studenten.

JOB
CONCLUDEERT

We weten dat geldzorgen invloed kunnen hebben op je mentale en fysieke gezondheid, en dat de financiële positie van mbo-studenten specifiek onder druk staat¹. Om je als student te kunnen ontwikkelen in het beroep waar je voor leert, is het belangrijk dat je kunt vertrouwen op een stabiele basis. Dat ruim twintig procent van de studenten aangeeft (zeer) moeilijk te kunnen rondkomen en financiële stress ervaart, baart ons zorgen. Uit de resultaten blijkt onder andere dat bol-studenten en oudere studenten meer moeite hebben met rondkomen dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen. Bol-studenten geven ook vaker aan dat de schoolkosten hoger zijn dan verwacht en dat zij behoefte hebben aan voorlichting over geldzaken.

JOB heeft samen met OCW en de MBO Raad dit studiejaar het document **Basisregels schoolkostenbeleid mbo**⁴ geactualiseerd. Dit document bevat richtlijnen voor scholen bij het opstellen van leerplannen, met als doel om schoolkosten beheersbaar te houden. Daarnaast maken wij ons hard voor het versterken van de financiële positie van studenten. Hierin pleiten we voor het gelijkrekken van structurele ongelijkheden in het studiefinancieringsstelsel, een wettelijk verplichte stagevergoeding en het verlagen van schoolkosten door, zoals de Onderwijsraad adviseert, leermiddelen gratis te maken.

JOB adviseert:

- Zorg voor goede informatievoorziening voor studenten rondom geldzaken. Zo moet het duidelijk zijn voor studenten waar zij rekening mee moeten houden wat betreft schoolkosten, zowel vóór de start van de opleiding als tijdens de opleiding. Ook regelingen voor financiële ondersteuning en tegemoetkoming moeten bekend zijn, zoals het mbo-studentenfonds en terugkoopregeling. Deze moeten op een laagdrempelige manier aan te vragen zijn. Scholen moeten studenten daarnaast ook informeren over andere financiële rechten die hen aangaan zoals het aanvragen van studiefinanciering, zorgtoeslag en belastingteruggave.
 - Financiële educatie kan een belangrijk onderdeel vormen van burgerschap.
- Schaf de leeftijdsgrens van 18 jaar voor het mbo-studentenfonds af. Armoede stopt niet zodra je 18 jaar bent, en juist deze studenten krijgen te maken met extra kosten zoals het betalen van lesgeld. Het feit dat je vanaf 18 jaar recht hebt op een basis- en aanvullende beurs weegt hier niet altijd tegenop.
- Verken welke mogelijkheden er zijn om in de gemeente, met het lokale bedrijfsleven, afspraken te maken over stagevergoedingen. Verken daarnaast of leermiddelen goedkoper kunnen worden gemaakt voor studenten en welke stappen er nodig zijn om deze gratis beschikbaar te stellen.

⁴ JOBmbo, MBO Raad en OCW (2026). Basisregels schoolkostenbeleid mbo.

16

MODULE: STUDENTEN- HUISVESTING

De module studentenhuisvesting in deze vorm is volledig nieuw in de JOB-monitor. In de JOB-monitor 2024 is de module studentenhuisvesting ook opgenomen, maar toen zijn er andere vragen gesteld. Er wordt daarom in deze editie geen vergelijking gemaakt met die jaargang. De vragen in deze module sluiten zoveel mogelijk aan bij de vragen over studentenhuisvesting aan hbo- en wo-studenten. De data van deze module wordt namelijk gedeeld met Kences: Kenniscentrum Studentenhuisvesting, en opgenomen in de Landelijke Monitor Studentenhuisvesting (LMS)¹. Vanwege de toegenomen vraag naar studentenwoningen en het gebrek aan aanbod, is het Landelijk Actieplan Studentenhuisvesting (2022-2030)² opgesteld. Deze is ondertekend door veel landelijke partijen, waaronder JOB. Mbo'ers worden vaak vergeten of zelfs gediscrimineerd als het gaat om huisvesting. Via deze module zorgen we dat de wensen van mbo-studenten rondom huisvesting worden opgehaald en een volwaardige plek krijgen in onderzoek en beleid.

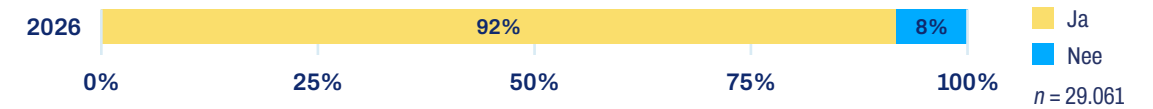
Binnen deze module zijn er voornamelijk verschillende meerkeuzevragen gesteld, waardoor er geen totaaloordeel over het onderwerp gevormd kon worden. In dit hoofdstuk komen de volgende losse vragen aan bod:

- Woon je bij je ouders/verzorgers?
- [Indien woonachtig bij ouders] Waarom woon je bij je ouders/verzorgers?
- [Indien niet woonachtig bij ouders] Hoe zou je je woning omschrijven?
- [Indien niet woonachtig bij ouders] Wat betaal je maandelijks aan huur?
- Ben je van plan binnen 1 jaar te verhuizen?
- [Indien van plan te verhuizen] Hoe zou je het liefst wonen als je gaat verhuizen?
- [Indien van plan te verhuizen] In welke plaats wil je (gaan) wonen?
- [Indien van plan te verhuizen] Wat is het maximale budget dat je per maand wilt uitgeven aan een woonruimte?
- [Indien van plan samen te gaan wonen] Met hoeveel personen wil je samenwonen? Tel jezelf niet mee in het antwoord.

16.1

Woon je bij je ouders/verzorgers?

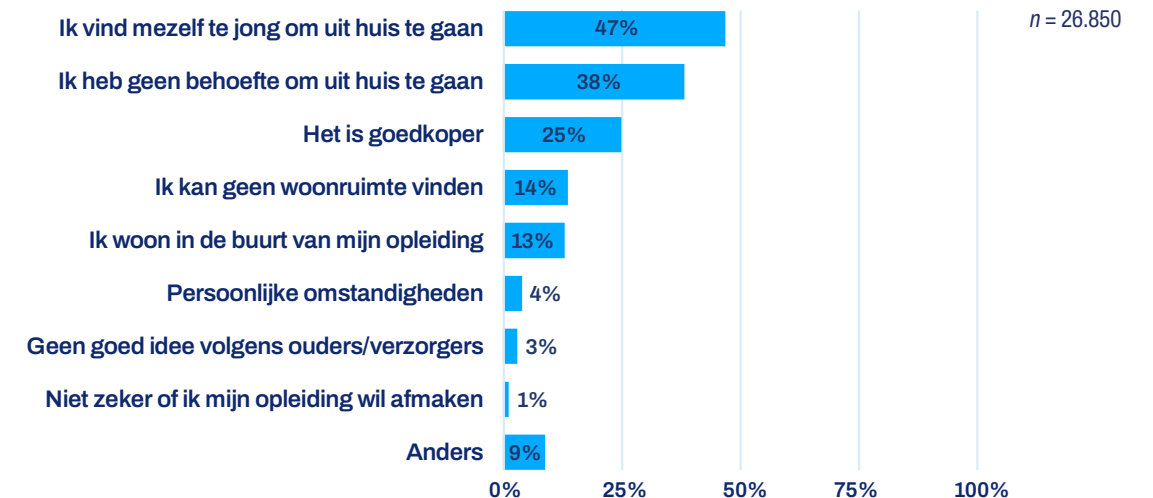
Het merendeel van de mbo-studenten (92%) woont bij de ouders/verzorgers. Entree- en mbo-2-studenten, bbl'ers, studenten met een ondersteuningsbehoefte, vrouwen en oudere studenten geven vaker aan niet bij hun ouders/verzorgers te wonen, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen.



16.2

Waarom woon je bij je ouders/verzorgers?

Van de studenten die aangeven nog bij hun ouders/verzorgers te wonen, geeft bijna de helft (47%) aan zichzelf nog te jong te vinden om uit huis te gaan en geeft een kleine veertig procent aan niet de behoefte te hebben om uit huis te gaan. Ook praktisch gezien hebben studenten zo hun overwegingen: een kwart geeft aan dat het goedkoper is om thuis te wonen, veertien procent kan geen woonruimte vinden en dertien procent geeft aan in de buurt van de opleiding te wonen. Studenten konden meerdere antwoorden kiezen. Onder de groep studenten die zichzelf te jong vindt om uit huis te gaan, is ruim tachtig procent jonger dan 18 jaar; onder de groep die zich niet te jong vindt, is dit aandeel ruim vijftig procent.

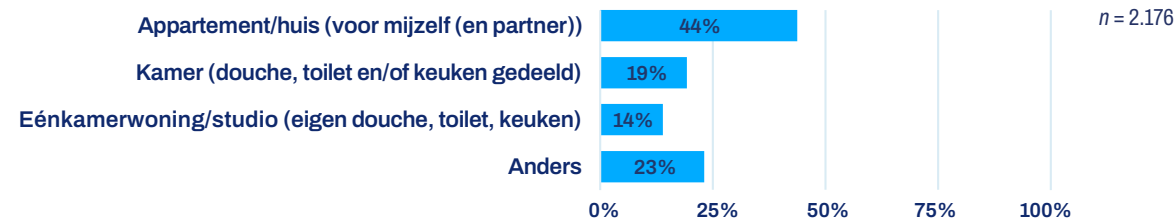


¹ ABF Research (2025). Landelijke Monitor Studentenhuisvesting 2025. Onderzoek in opdracht van Kences en ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening.

² Ministerie van BZK (2026). Landelijk actieplan studentenhuisvesting.

16.3 Hoe zou je je woning omschrijven?

Van de studenten die niet bij hun ouders/verzorgers wonen, geeft 44 procent aan in een appartement of huis te wonen met meerdere kamers voor zichzelf, of gedeeld met diens partner. Bijna twintig procent woont op een kamer waarbij men douche, toilet en/of keuken deelt met anderen, en veertien procent heeft een eenkamerwoning of studio waarbij men douche, toilet en/of keuken niet deelt met een ander.

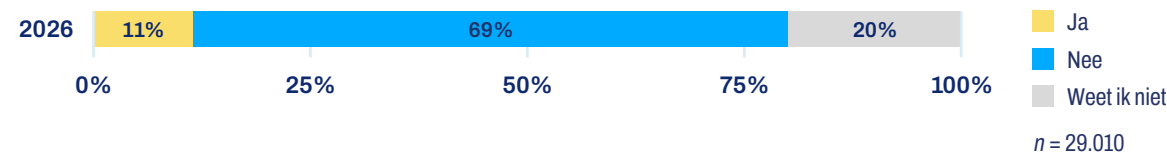


16.4 Wat betaal je maandelijks aan huur? n = 2.172

Van de groep studenten die niet bij de ouders/verzorgers woont, betaalt 34 procent maandelijks huur en heeft zeventien procent een koopwoning: de overige vijftig procent weet het niet of wil niet aangeven wat ze maandelijks aan huur betalen. De huurders betalen maandelijks gemiddeld €639,- aan huur inclusief of €741,- exclusief.

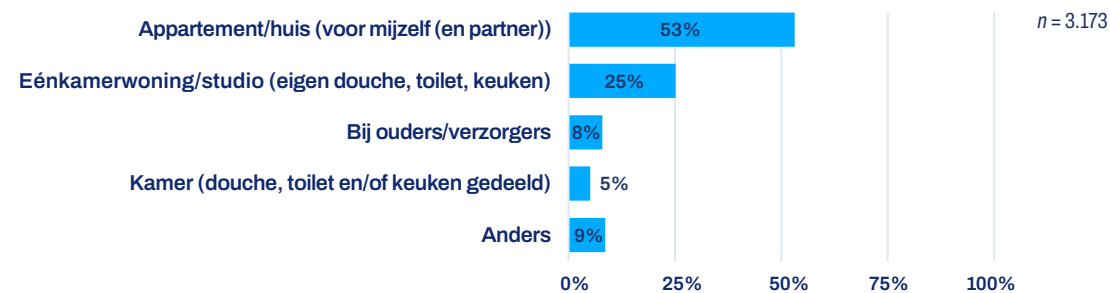
16.5 Ben je van plan binnen 1 jaar te verhuizen?

Het merendeel van de mbo'ers (69%) is niet van plan binnen één jaar te verhuizen; ruim tien procent is dat wel.



16.6 Hoe zou je het liefst wonen als je gaat verhuizen?

Studenten die aangaven binnen één jaar te willen verhuizen, willen het liefst (53%) in een appartement of huis wonen met meerdere kamers voor zichzelf, of gedeeld met diens partner. Een kwart hoopt op een eenkamerwoning of studio waarbij men douche, toilet en/of keuken niet deelt met een ander.

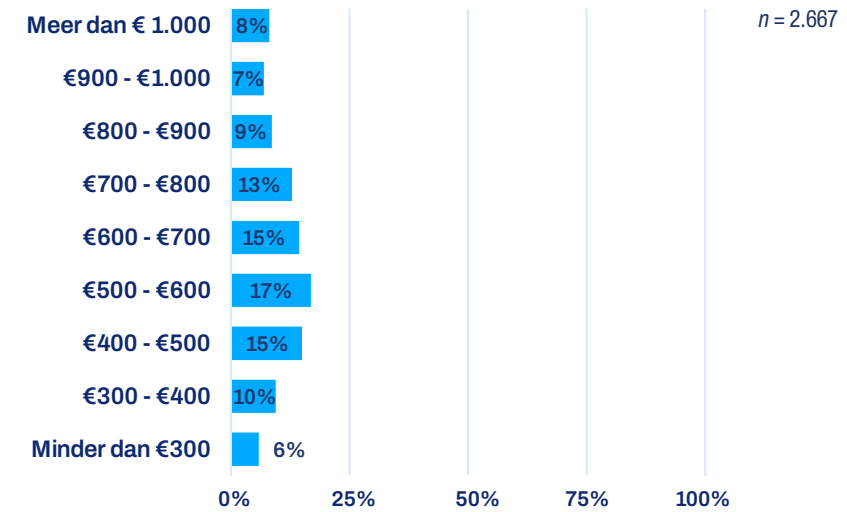


16.7 In welke plaats wil je (gaan) wonen? n = 3.174

De meerderheid van de studenten die binnen één jaar wil verhuizen, wil binnen Nederland wonen (69%). Ruim tien procent wil in het buitenland wonen; twintig procent weet niet waar men wil gaan wonen. Ruim duizend studenten noemden een plaats waar ze willen wonen. De tien meest genoemde plaatsen (in Nederland) waar studenten willen wonen zijn Eindhoven, Rotterdam, Groningen, Utrecht, Amsterdam, Nijmegen, Leiden en Arnhem. Binnen deze top tien komt de gewenste woonplaats meestal overeen met de plaats of regio waar hun school zich bevindt, behalve bij Amsterdam.

16.8 Wat is het maximale budget dat je per maand wilt uitgeven aan een woonruimte? Dit is het bedrag na aftrek van huurtoeslag en inclusief kosten voor gas, water, elektriciteit.

Zeventig procent van de studenten die binnen één jaar willen verhuizen, wil maandelijks maximaal 300 tot 800 euro uitgeven aan huur.



16.9 Met hoeveel personen wil je samenwonen? Tel jezelf niet mee in het antwoord. n = 2.910

Studenten die niet aangaven alleen te willen wonen, geven het vaakst aan dat ze met één of twee anderen samen willen wonen (67% geeft dit aan).

Mbo'ers worden nog te vaak vergeten als er beleid voor studenten wordt ontwikkeld. Dit kan gaan over verschillende onderwerpen, en studentenhuisvesting is daar een goed voorbeeld van. Voorheen werd in de Landelijke Monitor Studentenhuisvesting (LMS)¹ namelijk alleen gefocust op hbo- en wo-studenten. Om aan te kunnen sluiten bij de behoefte van mbo-studenten, is het belangrijk hen naar hun wensen te vragen en ze actief te betrekken bij het vormen van beleid. Om zoveel mogelijk studenten te bereiken en informatie op te halen, hebben we dit thema dit jaar toegevoegd aan de JOB-monitor. De resultaten zullen dus ook worden meegenomen in de LMS, zodat mbo-studenten daar een volwaardige plek krijgen. Daarnaast bestaat het Landelijk Actieplan Studentenhuisvesting (2022-2030)² ook ondertekend door JOB, uit de volgende actiepunten:

- Vergroten van het aanbod van studentenwoningen
- Studentenwoningen moeten betaalbaar zijn
- Opvangen van de piekbelasting en verbeteren van de rechtspositie van internationale studenten

Met dit actieplan zullen wij ons samen met de andere betrokken partijen actief inzetten voor passende studentenhuysvesting voor mbo'ers die daar behoefte aan hebben. Daarnaast bestrijden we de discriminatie van mbo'ers op het gebied van huisvesting, want dat mbo'ers niet worden toegelaten door verhuurders is onacceptabel. We roepen alle organisaties die zich met studentenhuysvesting bezighouden op om het belang van een toegankelijke studentenwoningmarkt te onderschrijven, ongeacht de opleidingsrichting van studenten. Dit moet actief worden uitgedragen in visie, beleid en communicatie. JOB zet zich samen met de LSVb ook in voor inclusief hospiteren. Dit doen we via een campagne waarin we studenten bewust proberen te maken van wie ze (on)bewust uitsluiten met hun oproepen en hospiteeravonden. Deze campagne zal te zien zijn op verschillende sites waar zulke oproepen voor studentenhuysvesting worden geplaatst.

JOB adviseert:

- Zorg voor een betere informatievoorziening vanuit scholen over studenten- en jongerenhuysvesting. Door aandacht voor huysvesting te integreren in beleid, zorgen we ervoor dat dit op verschillende momenten tot uiting komt. Denk bijvoorbeeld aan informatie tijdens introductieweken, een webpagina met tips voor studenten, en aandacht voor huysvesting tijdens lessen burgerschap.
- Maak studentenhuysvesting toegankelijk voor mbo-studenten. Dit doen we onder andere door het actief bestrijden van discriminatie op basis van opleiding en het aansluiten bij de behoefte van mbo'ers in het soort studentenwoningen dat wordt aangeboden.

17

MODULE: DIGITALISERING

Ook de module digitalisering is een nieuwe module in de JOB-monitor van 2026 en omvat vragen over telefoongebruik in de klas, gebruik van AI en digitale vaardigheden. De razendsnelle digitale ontwikkelingen zien we ook terug in het onderwijs. In deze module vragen we studenten of er voldoende aansluiting is bij de digitale ontwikkelingen vanuit de opleiding die zij volgen. Vanwege de plek die deze ontwikkelingen innemen in het onderwijs, is het belangrijk om de ervaringen van studenten hierin op te halen. Daarnaast bestaat er discussie over mobielgebruik in de klas, ook in relatie tot de regels op het vo, hbo en wo. Studenten kunnen in deze module aangeven of de regels hierover duidelijk zijn en wat zij daarvan vinden.

Het totaaloordeel van de mbo-student over digitalisering baseren we op de volgende vragen:

- Leer je goed omgaan met AI in jouw opleiding?
- Vind jij dat er genoeg aandacht wordt besteed aan digitale vaardigheden in jouw opleiding?
- Vind je dat docenten genoeg kennis hebben over de inzet van digitale hulpmiddelen in het onderwijs en de beroepspraktijk?

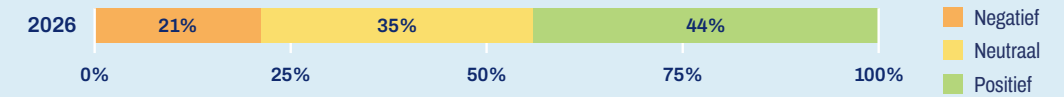
De resterende losse vragen zijn de volgende:

- Zijn er duidelijke afspraken gemaakt over het gebruik van mobiele telefoons in de klas?
- [indien duidelijke afspraken] Ben je het eens met de afspraken/regels over het gebruik van mobiele telefoons in de klas?
- [indien geen duidelijke afspraken] Vind jij dat er afspraken moeten worden gemaakt over het gebruik van mobiele telefoons in de klas?

17.1

Totaaloordeel over digitalisering

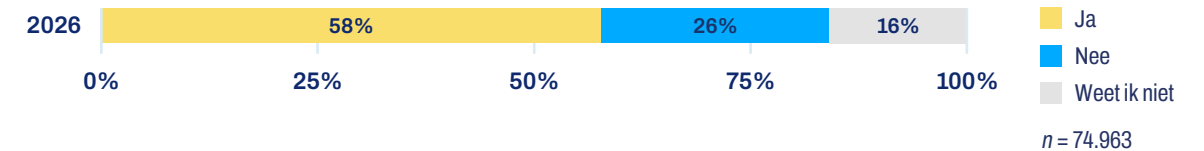
De meeste mbo'ers (44%) zijn positief over het onderwerp digitalisering; ruim twintig procent is hier negatief over, de rest is neutraal.



17.2

Zijn er duidelijke afspraken gemaakt over het gebruik van mobiele telefoons in de klas?

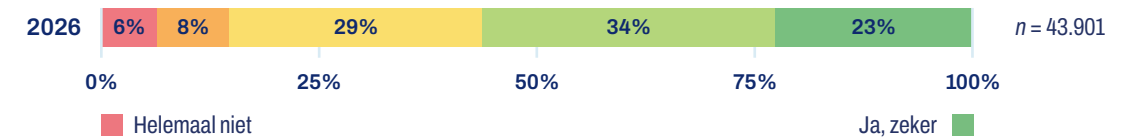
Bijna zestig procent van de studenten geeft aan dat er duidelijke afspraken zijn gemaakt over het gebruik van mobiele telefoons in de klas. Bij een kwart van de mbo'ers is dat niet het geval, zestien procent weet het niet. Entree-, mbo-2- en mbo-3-studenten, bol-studenten, studenten zonder ondersteuningsbehoefte en jongere studenten geven vaker aan dat er afspraken zijn gemaakt over mobiele telefoon in de klas, of dat ze het niet weten, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen.



17.3

Ben je het eens met de afspraken/regels over het gebruik van mobiele telefoons in de klas?

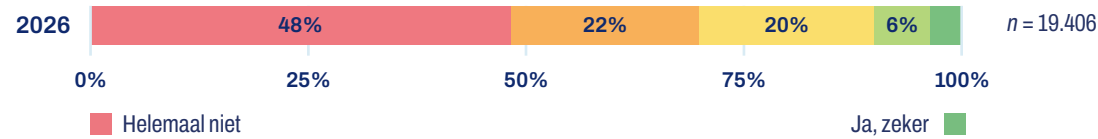
Van de studenten die aangaven dat er afspraken zijn gemaakt over het gebruik van mobiele telefoons in de klas, is het merendeel (57%) het hier (helemaal) mee eens. Een kleine dertig procent heeft hier geen mening over; veertien procent is het er (helemaal) niet mee eens. Entree-studenten, studenten met een ondersteuningsbehoefte, mannen en oudere studenten geven vaker aan het eens te zijn met afspraken/regels over het gebruik van mobiele telefoons in de klas, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen.



17.4

Vind jij dat er afspraken moeten worden gemaakt over het gebruik van mobiele telefoons in de klas?

Van de studenten die aangaven dat er géén afspraken zijn gemaakt over het gebruik van mobiele telefoons in de klas, vindt een ruime meerderheid van zeventig procent van de studenten dat er geen afspraken gemaakt hoeven te worden. Slechts tien procent vindt dat er wél afspraken gemaakt moeten worden. Entree- en mbo-2-studenten, bol-studenten, studenten met een ondersteuningsbehoefte, mannen en jongere studenten vinden vaker dat er afspraken gemaakt moeten worden over het gebruik van mobieltjes in de klas, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen.

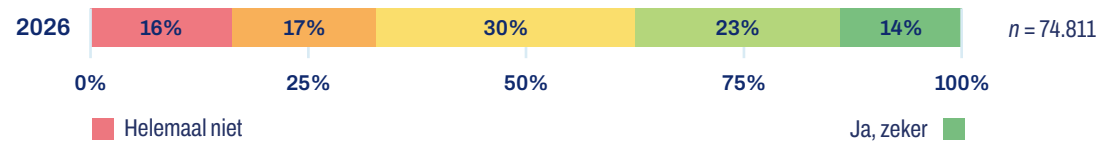


17.5

Leer je goed omgaan met AI in jouw opleiding?

In een toelichting lezen studenten dat het bij AI-vaardigheden gaat over begrijpen wat AI is, hoe het werkt en hoe je ermee omgaat. Je leert waar AI voor wordt gebruikt en over de gevolgen ervan, bijvoorbeeld over privacy en eerlijkheid, zodat je AI op een veilige manier kunt gebruiken. Ruim een derde van de mbo'ers geeft aan wél te leren hoe je goed omgaat met AI, een derde geeft juist aan hier (helemaal) niet over te leren. Mbo-4-studenten, bol-studenten, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, mannen en jongere studenten geven, vaker dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen, aan in hun opleiding goed te leren omgaan met AI.

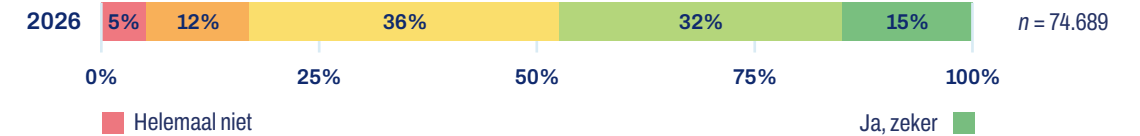
37% IS POSITIEF OVER HOE ZE LEREN OMGAAN MET AI



17.6

Vind jij dat er genoeg aandacht wordt besteed aan digitale vaardigheden in jouw opleiding?

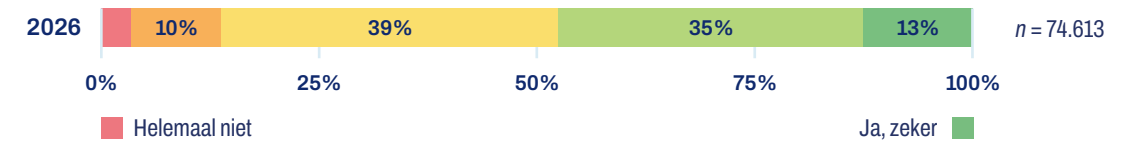
Bij digitale vaardigheden gaat het over goed omgaan met computers, internet en digitale apparaten, zo legden we uit aan de studenten. Daarbij hoort ook het leren hoe je online naar informatie zoekt, hoe je veilig omgaat met gegevens en hoe je goed communiceert op sociale media. Ook is er aandacht voor kritisch nadenken over wat je leest en ziet op het internet. Bijna de helft van de studenten geeft aan dat er voldoende aandacht wordt besteed aan digitale vaardigheden in diens opleiding. Zeventien procent is het daar niet mee eens. Mbo-4-studenten, bol-studenten, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, mannen en jongere studenten geven vaker aan dat er voldoende aandacht wordt besteed in hun opleiding aan digitale vaardigheden, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen.



17.7

Vind je dat docenten genoeg kennis hebben over de inzet van digitale hulpmiddelen in het onderwijs en de beroepspraktijk?

Gevraagd naar de kennis van hun docenten over de inzet van digitale hulpmiddelen in het onderwijs en de beroepspraktijk, geeft bijna de helft van de studenten aan hier tevreden over te zijn. Een kleine veertig procent is hier neutraal over, veertien procent denkt dat hun docenten over onvoldoende kennis beschikken. Entree- en mbo-2-studenten, bol-studenten, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, mannen en oudere studenten geven, vaker dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen, aan dat docenten genoeg kennis hebben over de inzet van digitale hulpmiddelen in onderwijs en beroepspraktijk.



De ontwikkelingen rondom digitale hulpmiddelen en (generatieve) AI volgen elkaar in stroomversnelling op en zijn inmiddels ook uit het onderwijs moeilijk weg te denken. Deze ontwikkelingen hebben invloed op de arbeidsmarkt en specifiek de beroepen waar studenten voor worden opgeleid. Het is belangrijk dat hier binnen de opleiding aandacht aan wordt besteed, zodat studenten zowel leren over deze ontwikkelingen en het inzetten van digitale middelen als over de ethische aspecten die daarbij horen. Op dit moment zijn er grote verschillen tussen instellingen en opleidingen, wat directe gevolgen kan hebben voor de kennis waarmee studenten doorstromen naar de arbeidsmarkt. Actie is dus vereist. Dat 33 procent van de studenten negatief is over het leren omgaan met AI, is volgens ons een te groot deel. De aandacht voor digitale vaardigheden wordt een stuk positiever beoordeeld, daar is slechts zeventien procent van de studenten negatief over.

In dit thema besteden we ook aandacht aan mobielgebruik, een apparaat dat soms juist als digitaal hulpmiddel gebruikt kan worden voor interactieve lessen. We vinden het belangrijk dat de afspraken over mobielgebruik duidelijk zijn voor de studenten en dat deze samen met hen worden opgesteld. Zo kan bijvoorbeeld de studentenraad hierbij worden betrokken. Van de studenten die aangeven dat er duidelijke afspraken zijn over mobielgebruik, is een ruime meerderheid (57%) het eens met de regels.

JOB adviseert:

- Zorg voor duidelijk beleid rondom het gebruik van (generatieve) AI dat regelmatig wordt herzien en doorontwikkeld. In het beleid richting studenten dient zowel aandacht te zijn voor welke AI-tools wel of niet mogen worden gebruikt, als transparantie over het gebruik van AI door de instelling zelf en de invloed daarvan op studenten. Denk bijvoorbeeld aan het berekenen van verwacht studiesucces met behulp van AI, waarover transparant moet worden gecommuniceerd en waarbij rekening moet worden gehouden met kansengelijkheid en privacy van studenten.
- Zorg dat onderwijsprofessionals op de hoogte zijn van de AI Act¹ en dat hier ook naar wordt gehandeld binnen de instelling. Dit betekent dat instellingen zorg dragen voor het scholen van personeel in digitale vaardigheden en AI. Het is belangrijk dat er een duidelijk aanspreekpunt is binnen de instelling bij wie ook de verantwoordelijkheid is belegd, zowel onderwijsprofessionals als studenten moeten hier terecht kunnen met vragen.
- Besteed in alle opleidingen aandacht aan de ontwikkeling van AI-vaardigheden en digitale vaardigheden. Koppel deze vaardigheden zowel aan het beroep waar de student voor wordt opgeleid, als aan de meer algemene burgerschapsopdracht. Zo is er aandacht voor praktische zaken, zoals het soort tools dat kan worden gebruikt binnen de beroepscontext, maar ook voor de risico's, ethische vraagstukken en gevolgen voor de samenleving als geheel. Studenten moeten een weloverwogen keuze kunnen maken over de inzet van deze vaardigheden en het gebruik moet niet worden verplicht.

¹ De EU AI Act is de wet die van kracht is binnen de EU en stelt regels voor het gebruik van kunstmatige intelligentie. De wet zorgt voor ethisch en transparant AI-gebruik, beschermt rechten en vermindert risico's.

18

MODULE: DOORSTROOM

Ook de module doorstroom is nieuw in de JOB-monitor 2026. Bij doorstroom gaat het om de doorstroom van studenten na hun huidige opleiding; naar werk of naar een vervolgopleiding. Naast het opleiden tot een specifiek beroep en volwaardige deelname aan de maatschappij, hoort het toewerken naar een vervolgopleiding ook bij de drievoudige benadering van het mbo. Daarbij komt dat mbo'ers hard nodig zijn in onze samenleving en we steeds meer toewerken naar het waarderen van het mbo-diploma als een volwaardig eindstation. Via deze module vragen we studenten naar wat hen helpt en drijft in de keuzes rondom doorstroom, zodat we zo goed mogelijk op de behoeften van studenten kunnen aansluiten en kunnen zien waar nog extra aandacht nodig is. In het thema *Onderwijs en begeleiding* (H6) vragen we naar de tevredenheid over hoe school helpt bij de keuze om verder te studeren of te gaan werken. In deze module stellen we de vervolgvragen, daarbij kijken we ook naar de verschillende sectoren.

We baseren ons voor dit onderwerp op losse vragen:

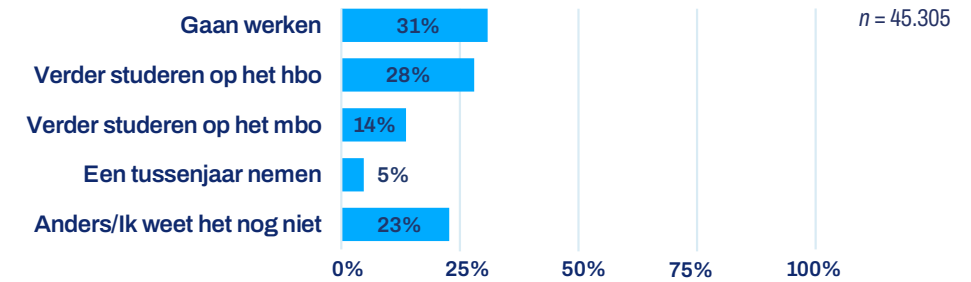
- Na je opleiding kan je verder leren of gaan werken. Wat wil jij na je opleiding doen?
- Wat hielp jou bij het kiezen van wat je na je opleiding gaat doen?
- [Indien verder studeren] Wat is voor jou de belangrijkste reden om verder te studeren?
- [Indien gaan werken] Wat is voor jou de belangrijkste reden om te gaan werken? Meerdere antwoorden mogelijk.
- Ben je, door je vorige school of opleiding, goed begeleid bij de keuze voor de opleiding die je nu volgt?
- Ik heb het gevoel dat ik met een mbo-diploma mijn studieloopbaan goed kan afronden en kan beginnen met werk.

42% WIL DOORSTUDEREN
AAN HET MBO OF HBO

18.1

Na je opleiding kan je verder leren of gaan werken. Wat wil jij na je opleiding doen?

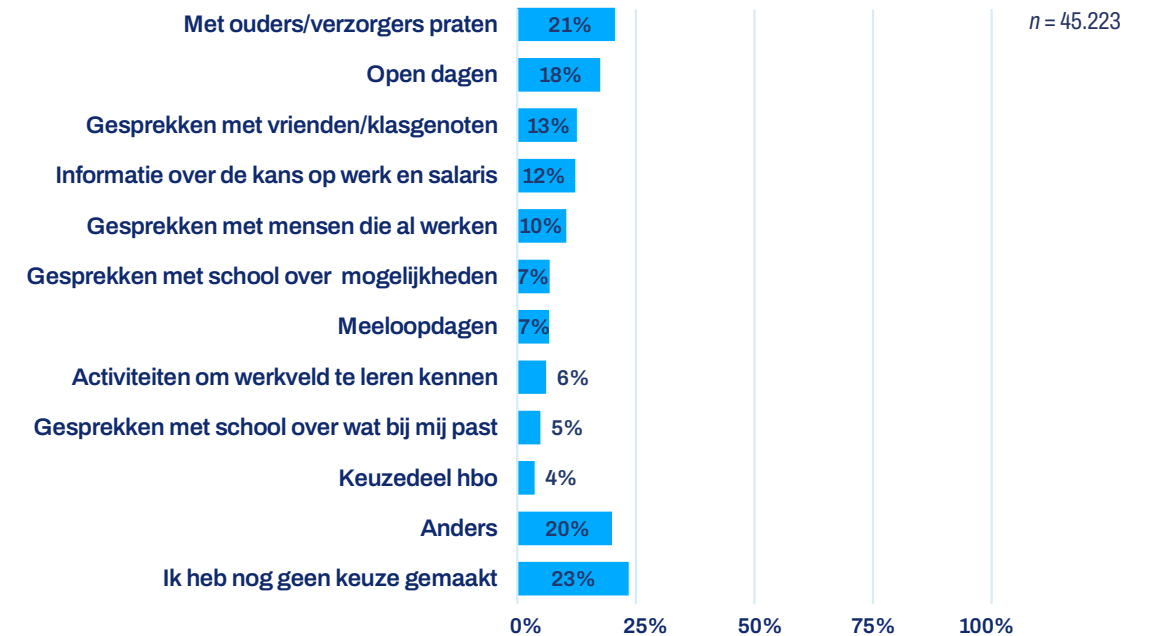
De meeste studenten, ruim veertig procent, willen na de opleiding verder studeren op het hbo (28%) dan wel het mbo (14%). Ruim dertig procent geeft aan na de opleiding te willen gaan werken: ruim vijftig procent van deze groep is jonger dan 18 jaar. Een kwart is er nog niet over uit wat te doen na de opleiding; vijf procent is van plan een tussenjaar te nemen. Mbo-3-studenten, bbl'ers, mannen en oudere studenten geven vaker aan na hun opleiding te willen gaan werken, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen. Studenten in de sectoren Afbouw, hout en onderhoud (51%), Mobiliteit en voertuigen (54%), Techniek en procesindustrie (45%) en Transport (52%) willen het vaakst gaan werken na hun opleiding. Studenten in de sectoren Entree (18%), Economie en administratie (19%), Informatie en communicatietechnologie (24%) en Zorg en welzijn (26%) willen dat juist het minst vaak.¹



18.2

Wat hielp jou bij het kiezen van wat je na je opleiding gaat doen?

Een kleine kwart van de studenten heeft nog geen keuze gemaakt over wat ze na de opleiding gaan doen. De studenten die dit wel al weten, geven aan dat gesprekken met ouders/verzorgers (20%) helpen bij het maken van die keuze, evenals het bezoeken van open dagen (17%), gesprekken voeren met vrienden en klasgenoten (13%), het krijgen van informatie over de kans op werk en salaris (12%) en gesprekken voeren met mensen die al werken (10%). Studenten konden meerdere antwoorden kiezen. Het keuzedeel hbo (4%), gesprekken met school over wat bij de student past (5%) en activiteiten om het werkveld te leren kennen (6%) worden minder vaak genoemd als helpend bij het maken van een keuze voor wat te doen na de studie.

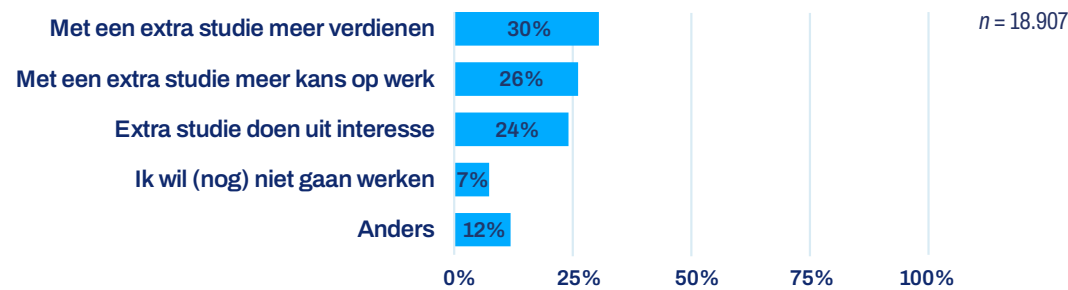


¹ Als we rekening houden met de achtergrondkenmerken van studenten, verschilt alleen de sector Zorg en welzijn niet significant van de sectoren Toerisme en Handel.

18.3

Wat is voor jou de belangrijkste reden om verder te studeren?

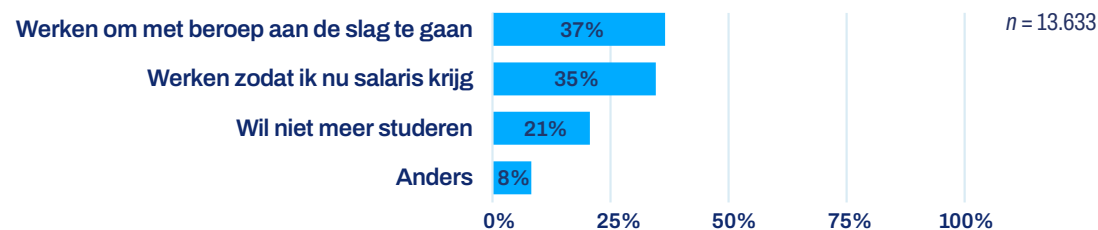
Studenten die aangaven verder te willen studeren op het mbo dan wel het hbo, gaven aan dit met name te doen om daarmee meer te kunnen verdienen (30%) of de kans op werk te vergroten (26%). Een kwart wil uit interesse een extra studie doen, en zeven procent wil (nog) niet gaan werken. Met name Entree-, mbo-2- en mbo-3-studenten, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, mannen en oudere studenten geven vaker aan verder te willen studeren om de kans op werk of op meer verdienen te vergroten. In bijna alle sectoren benoemt de meerderheid van de studenten extra kansen (op een baan dan wel op meer salaris) als belangrijkste reden om verder te willen studeren (tot 68% bij sector Entree), behalve in de sectoren Ambacht, laboratorium en gezondheidstechniek (47%), Media en vormgeving (41%), Uiterlijke verzorging (48%) en Voedsel, natuur en leefomgeving (49%). Bij de sector Zorg en welzijn is dit 54 procent.²



18.4

Wat is voor jou de belangrijkste reden om te gaan werken?

Studenten die aangeven na de opleiding te willen gaan werken, willen dit met name omdat ze graag met hun beroep aan de slag willen (37%). Voor een deel (35%) is het krijgen van salaris ook belangrijk, evenals het niet meer willen studeren (21%). Mbo-3-studenten, bol'ers, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, vrouwen en oudere studenten geven vaker dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen aan dat ze willen gaan werken, ofwel om met hun beroep aan de slag te kunnen gaan ofwel om een salaris te gaan verdienen. In alle sectoren benoemt de meerderheid van de studenten dat met hun beroep aan de slag willen gaan of salaris willen gaan verdienen de belangrijkste reden is om te gaan werken, variërend van 63 procent van de studenten in de sector Bouw en infra tot 84 procent in de sector Ambacht, laboratorium en gezondheidstechniek. In de sector Zorg en welzijn is dit 75 procent.³



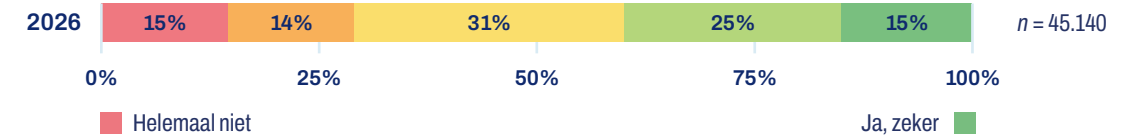
² Als we rekening houden met de achtergrondkenmerken van studenten, blijkt er geen (significant) verschil tussen de sectoren Zorg en welzijn en Afbouw, Handel, Informatietechnologie, Techniek, Toerisme, Veiligheid en Mobiliteit.

³ Gelet op de achtergrondkenmerken van studenten, verschillen de sectoren Toerisme, Media en Mobiliteit niet (significant) van de sector Zorg en welzijn. In de sectoren Afbouw, Ambacht, Transport, Uiterlijke verzorging en Veiligheid wordt willen werken om salaris te krijgen significant vaker genoemd dan in de sector Zorg en welzijn.

18.5

Ben je, door je vorige school of opleiding, goed begeleid bij de keuze voor de opleiding die je nu volgt?

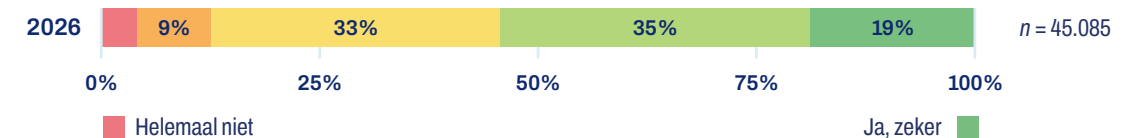
Veertig procent van de studenten geeft aan door de vorige school of opleiding goed begeleid te zijn bij de keuze voor de opleiding die men nu volgt, voor 29 procent was dat niet het geval. Mbo-2- en mbo-3-studenten, bbl'ers, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, mannen en jongere studenten geven vaker aan goed begeleid te zijn bij hun keuze voor hun huidige opleiding, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen. Studenten die nu studeren in de sectoren Ambacht, laboratorium en gezondheidstechniek en Media en vormgeving zijn het minst positief over de begeleiding van hun vorige school of opleiding bij de keuze voor de opleiding die ze nu volgen; studenten in de sectoren Afbouw, hout en onderhoud en Bouw en infra zijn dit juist het meest.⁴



18.6

Ik heb het gevoel dat ik met een mbo-diploma mijn studieloopbaan goed kan afronden en kan beginnen met werk.

Ruim de helft van de mbo-studenten heeft het gevoel dat men met een mbo-diploma de studieloopbaan goed kan afronden en kan starten met werk. Een derde staat hier neutraal in, dertien procent is het daar (helemaal) niet mee eens. Entree-, mbo-2- en mbo-3-studenten, bbl'ers, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, mannen en oudere studenten geven vaker aan het gevoel te hebben met hun mbo-diploma aan de slag te kunnen, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen. In de sector Economie en administratie hebben studenten het minst vaak het gevoel dat ze met hun mbo-diploma hun studieloopbaan goed kunnen afronden en beginnen met werk, gevolgd door studenten uit de sector Handel en ondernemerschap. In de sectoren Afbouw, hout en onderhoud, Bouw en infra, Mobiliteit en voertuigen, Techniek en procesindustrie, en Transport, scheepvaart en logistiek zijn studenten het vaakst positief.⁵



⁴ Rekening houdend met de achtergrondkenmerken van studenten, blijkt de sector Afbouw niet (significant) te verschillen van de sector Zorg en welzijn. Ook de sectoren Horeca, Techniek, Uiterlijk en Mobiliteit verschillen niet van Zorg en welzijn. Alle andere sectoren behalve Bouw scoren lager dan Zorg en welzijn.

⁵ Als we rekening houden met de achtergrondkenmerken van studenten, blijven deze verschillen staan.

Uit de resultaten blijkt dat het grootste deel van de studenten weet wat ze willen doen na hun huidige opleiding, namelijk: aan het werk gaan of doorstuderen op het mbo of hbo. Maar een kleine twintig procent van de studenten weet nog niet wat ze na hun huidige opleiding willen gaan doen. We vinden het jammer om te zien dat dertien procent van de studenten aangeeft niet het gevoel te hebben dat ze met een mbo-diploma hun studieloopbaan goed kunnen afronden en kunnen beginnen met werk. Het mbo zou een volwaardig eindstation moeten zijn.

In het Regeerakkoord⁶ wordt aandacht besteed aan de krapte op de arbeidsmarkt. Om dat tegen te gaan zijn in het akkoord een aantal oplossingen geschetst binnen het mbo: investeren in de financiële zekerheid van studenten, betere voorlichting over baankansen, betere aansluiting op de arbeidsmarkt met het mbo als volwaardig eindstation, en sturing op studiekeuze. We zijn het er mee eens dat studenten betere voorlichting moeten krijgen over hun studiekeuze. Dit zou al moeten gebeuren in het voortgezet onderwijs. Bijna dertig procent van de studenten heeft namelijk aangegeven dat ze door hun vorige school niet goed zijn begeleid bij de keuze voor hun huidige opleiding. We zien dat studenten die niet tevreden zijn met hun studiekeuze overstappen naar een andere studie of vroegtijdig hun school verlaten, dat vinden we zonde. Dit jaar presenteert JOB een **handreiking over Loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB)**. In de handreiking worden goede voorbeelden van LOB-ervaringen en -methoden genoemd, zodat we van succesverhalen kunnen leren.

Hoewel we vinden dat studenten betere voorlichting moeten krijgen voordat ze starten aan de opleiding en als ze de opleiding na afronding verlaten, zijn we geen voorstander van het sturen van deze studiekeuze. Studenten zouden een opleiding moeten kiezen die bij hen past en die leidt naar het beroep dat ze willen uitoefenen. Natuurlijk vinden we wel dat ze geïnformeerd moeten worden over het verwachte salaris en de baankansen om vervolgens een weloverwogen keuze te kunnen maken. Twaalf procent van de studenten heeft aangegeven dat informatie over de kans op werk en de hoogte van het salaris helpt bij het kiezen wat ze na de opleiding willen doen. Deze informatie moet dus meegenomen worden in de studieloopbaanbegeleiding. JOB is betrokken bij KiesMBO⁷. Op dit platform kunnen studenten via het stukje Studie in cijfers zien hoe opleidingen zijn beoordeeld, op basis van de JOB-monitor data. Op het platform wordt ook weergegeven hoe groot de kans op een stage en baan is en wat het gemiddelde salaris van de afgestudeerde studenten is.

We vinden dat de financiële zekerheid van studenten moet worden verbeterd, zoals genoemd in het Regeerakkoord. Dertig procent van de studenten geeft namelijk aan te willen doorstuderen om meer salaris te krijgen. We willen toewerken naar een situatie waar het mbo als een volwaardig eindstation wordt gezien. Om dat te bereiken moeten regelingen zoals studiefinanciering en stagevergoedingen gelijkgetrokken worden met het hbo en wo. Zo hopen we dat meer dan 54 procent van de studenten met hun mbo-diploma het gevoel krijgt dat ze hun studieloopbaan goed hebben afgerond en aan het werk kunnen. Hier ligt ook een verantwoordelijkheid voor de werkgeversorganisaties, die ervoor moeten zorgen dat de arbeidsvoorwaarden en salarissen voor mbo-afgestudeerden worden verbeterd.

JOB adviseert:

- Zet in op een doorlopende LOB-leerlijn die aansluit op het voortgezet onderwijs en op de behoefte van studenten, door met studenten en studentenraden in gesprek te gaan over wat hun behoefte aan begeleiding en LOB-activiteiten is.
- Maak eerlijke arbeidsmarktinformatie en voorlichting over beroepen onderdeel van LOB, zodat studenten alle tools hebben om de keuze voor een passend beroep of passende vervolgstudie te maken.
- Zorg voor goede begeleiding van school naar duurzaam werk. Check actief in bij de afgestudeerde student en bied hulp aan bij het zoeken naar een baan.
- Zorg voor meer financiële zekerheid en betere arbeidsvoorwaarden in de tekortsectoren, te beginnen bij betere en hogere stagevergoedingen voor studenten.

⁶ D66, VDD en CDA (2026). Regeerakkoord 2026-2030. Aan de slag, bouwen aan een beter Nederland.

⁷ SBB e.a. (z.j.) Website KiesMBO.

19

MODULE: REISAFSTAND OPLEIDING

Met deze nieuwe module wordt gekeken hoe het staat met de reisafstand tot de opleiding van de mbo-student. Daarbij gaat het om de reistijd, invloed van reisafstand op studiekeuze en ervaring van studenten van deze reistijd. Dit is een terugkerend thema in gesprek met studenten, en iets waar zij op dagelijkse basis mee te maken hebben. De bereikbaarheid en reisafstand tot een opleiding hebben invloed op de motivatie om naar school te komen. Daarnaast kan het aanbod van studies in de buurt de studiekeuze bepalen, wat de nodige aandacht behoeft in verband met de krimp en fusies.

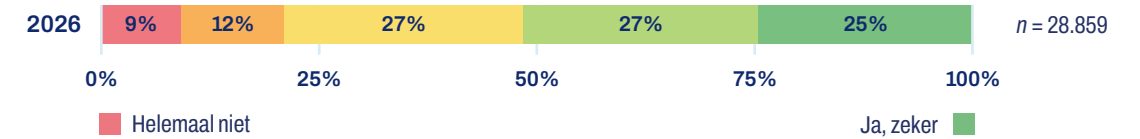
We stelden studenten de volgende vragen:

- Vond je het bij het maken van je studiekeuze belangrijk om dicht bij je studie te wonen?
- Hoelang reis je vanuit je huis naar jouw school (enkele reis)?
- Hoe reis je meestal naar school?
- Ben je tevreden over de reistijd naar jouw school?
- Ben je tevreden over de bereikbaarheid van jouw school? Zijn er bijvoorbeeld genoeg parkeerplekken en bushaltes?
- [Indien stage bol] Hoelang reis je vanuit je huis naar jouw huidige/laatste stage (enkele reis)?

19.1

Vond je het bij het maken van je studiekeuze belangrijk om dicht bij je studie te wonen?

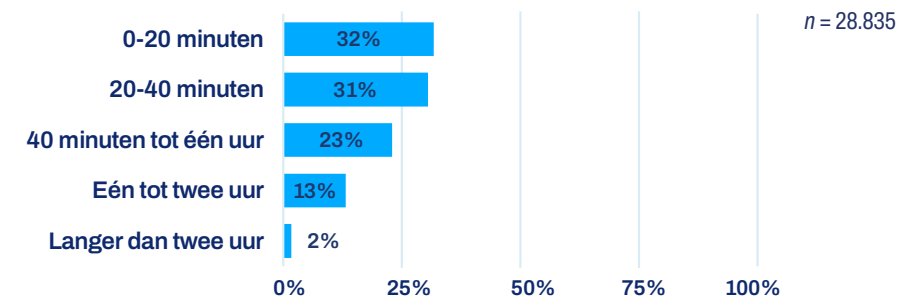
Ruim de helft van de mbo-studenten geeft aan het bij het maken van de studiekeuze belangrijk te vinden om dicht bij de studie te wonen; voor ruim twintig procent was dit (helemaal) niet belangrijk. Entree- en mbo-2-studenten, bol-studenten, vrouwen en oudere studenten gaven, vaker dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen, aan bij het maken van de studiekeuze dichtbij te wonen belangrijk te vinden.



19.2

Hoelang reis je vanuit je huis naar jouw school (enkele reis)?

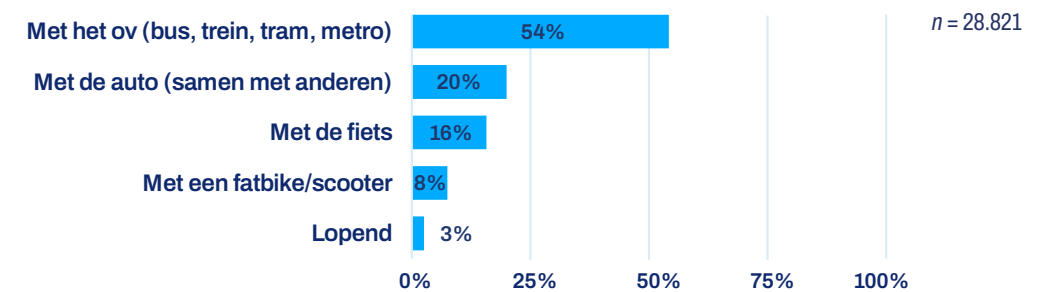
De meeste studenten zijn binnen een uur op hun opleiding: 32 procent is tot twintig minuten onderweg, 31 procent doet er twintig tot veertig minuten over en 23 procent doet er veertig minuten tot één uur over. Mbo-3- en mbo-4-studenten, bol'ers, studenten met een ondersteuningsbehoefte en jongere studenten gaven vaker aan een hogere reistijd te hebben, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen.



19.3

Hoe reis je meestal naar school?

Ruim de helft van de mbo'ers gaat met het openbaar vervoer naar school. Een vijfde deel reist, eventueel samen met anderen, met de auto en zestien procent pakt de fiets. Entree- en mbo-2-studenten, bol'ers, vrouwen en jongere studenten geven vaker aan gebruik te maken van het OV, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen.

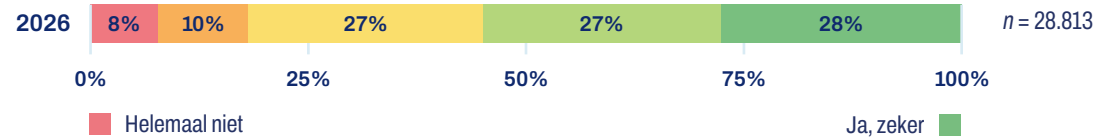


19.4

Ben je tevreden over de reistijd naar jouw school?

Een ruime meerderheid is tevreden over diens reistijd naar school, een kleine twintig procent is dat niet. Entree-studenten, bbl'ers, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, mannen en oudere studenten zijn vaker tevreden over hun reistijd naar school, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen. Studenten met een langere reisafstand, en studenten die met het OV reizen, zijn minder tevreden over hun reistijd naar school.¹

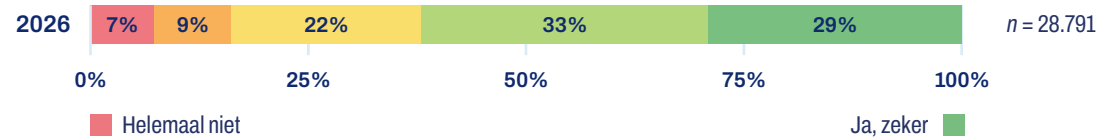
55% IS TEVREDEN OVER DE REISTIJD NAAR SCHOOL



19.5

Ben je tevreden over de bereikbaarheid van jouw school? Zijn er bijvoorbeeld genoeg parkeerplekken en bushaltes?

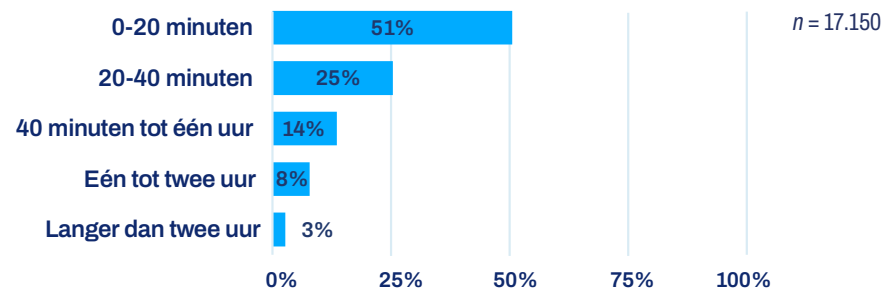
Ook over de bereikbaarheid van hun school zijn studenten in het algemeen wel te spreken: ruim zestig procent is hier tevreden over, zestien procent is dat niet. Entree-studenten, bol-studenten, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, mannen en jongere studenten zijn vaker tevreden over de bereikbaarheid van hun school, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen.



19.6

Hoelang reis je vanuit je huis naar jouw huidige/laatste stage (enkele reis)?

De helft van de bol-studenten die stage lopen of liepen, gaf aan daar vanuit huis binnen twintig minuten te zijn. Een kwart deed er twintig tot veertig minuten over, veertien procent was er binnen veertig minuten tot één uur. Mbo-3-studenten, studenten met een ondersteuningsbehoefte, mannen en oudere studenten reizen vaker lang naar hun stage, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen.



¹ Pearson correlatie: -0.56 en -0.31. Deze correlaties blijven staan als we controleren voor de achtergrondkenmerken van studenten.



JOB geeft gastlessen aan entree, mbo-2- en bbl-studenten over participatie. Deze studenten zijn minder goed vertegenwoordigd in de formele medezeggenschap, maar staan op deze manier alsnog in direct contact met JOB. Participeren gaat natuurlijk verder dan deelname aan de studentenraad, dus via de gastlessen besteden we aandacht aan hoe je kunt meepraten op school en hoe je ervoor zorgt dat jouw stem wordt gehoord. Een van de terugkerende onderwerpen in deze gastlessen is de reisafstand en bereikbaarheid van de school.

Uit de resultaten blijkt dat een ruime meerderheid van de studenten positief is over reistijd naar school, en nog iets meer studenten zijn positief over de bereikbaarheid van de school. Ook vond de helft van de studenten het belangrijk om dicht bij de studie te wonen bij het maken van een studiekeuze. In de afgelopen jaren is het aantal mbo-studenten afgenomen, terwijl de vraag om mbo-afgestudeerden op de arbeidsmarkt stijgt. Naast de afname in het aantal studenten hebben er een aantal fusies plaatsgevonden tussen mbo-instellingen. Dit kan ertoe leiden dat bepaalde opleidingen op minder plekken worden aangeboden, waardoor studenten verder moeten reizen of toch voor een andere opleiding kiezen. JOB vindt het belangrijk dat studenten een opleiding kunnen volgen die past bij hun interesses en talenten. De reisafstand, bereikbaarheid en het aanbod van opleidingen in de buurt spelen hierbij allemaal een rol.

JOB adviseert:

- Zorg dat het studentenreisproduct wordt doorontwikkeld en bekijk de mogelijkheden voor een brede mobiliteitskaart. Denk hierbij bijvoorbeeld ook aan reizen met een OV-fiets. Betrek studenten bij deze ontwikkeling en kijk met hen waar zij behoefte aan hebben. Onderzoek ook de mogelijkheden voor bbl-studenten, zodat zij tijdens hun studie goed kunnen reizen naar zowel hun school als leerwerkplek.
- Maak in de provincie afspraken met regionale vervoerders over beschikbaarheid van openbaar vervoer en aansluiting bij schooltijden.
- Zorg voor samenwerking in de onderwijsregio, zodat het aanbod voor studenten wordt vergroot zonder dat studenten daarvoor een langere reisafstand moet afleggen.

20

MODULE: EXAMENS

In deze nieuwe module over examens gaan we in op ervaringen van studenten rond hun toetsen, examens en (praktijk)opdrachten. Ook gaan we met deze module in op passend examineren: het toestaan van hulpmiddelen en het doen van aanpassingen voor studenten met een ondersteuningsbehoefte. De klachten die JOB krijgt via de klachtenlijn gaan in de meeste gevallen over toetsen en examens. We zijn daarom benieuwd naar de ervaringen van studenten rondom dit thema. Studenten in het hbo en wo hebben recht op inzage van hun examens. In het mbo is dit niet op deze manier vastgelegd, maar mogen studenten wel hun antwoorden inzien op basis van de AVG-wetgeving. Aangezien het belangrijk is om te kunnen leren van gemaakte fouten, zijn we benieuwd naar de bekendheid van deze optie bij studenten.

Voor het totaaloordeel keken we naar de volgende vragen:

- Krijg je op tijd informatie over wanneer een examen is?
- Ik voel me door de lessen goed genoeg voorbereid op de afronding van mijn vakken.
- Heb je over het algemeen genoeg tijd om een examen te maken?

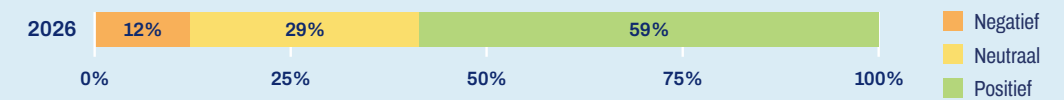
Daarnaast komen de volgende losse vragen aan bod:

- Heb je informatie gekregen over passend examineren?
- Kun je je toetsen en examens na het maken nog inzien, zodat je weet wat je kunt verbeteren?

20.1

Totaaloordeel over examens

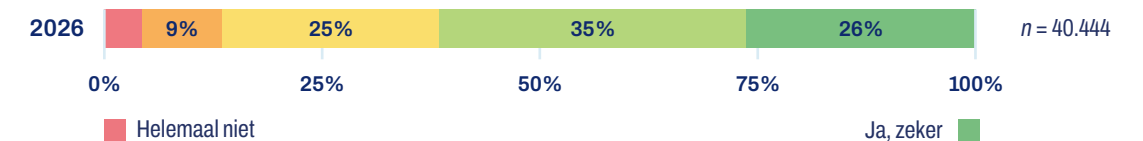
Bijna zestig procent van de mbo-studenten oordeelt positief over de examens. Ruim tien procent is het daar (helemaal) niet mee eens; het overige gedeelte is neutraal.



20.2

Krijg je op tijd informatie over wanneer een examen is?

In de opleiding wordt op verschillende momenten gekeken naar wat een student kan, bijvoorbeeld met behulp van toetsen, examens en (praktijk)opdrachten, zo lichten we toe aan de studenten. Twintig procent van de studenten gaf aan nog geen examens te hebben. De meeste studenten (61%) krijgen op tijd informatie over wanneer een examen is, dertien procent vindt dat ze deze informatie (helemaal) niet op tijd krijgen. Entree-, mbo-2- en mbo-3-studenten, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, mannen en oudere studenten geven, vaker dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen, aan dat ze tijdig informatie krijgen over wanneer een examen is.

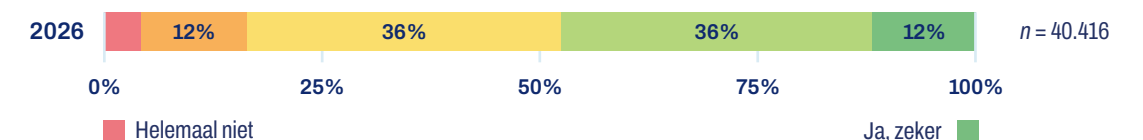


48% VOELT ZICH GOED
GENOEG VOORBEREID OP DE
AFRONDING VAN DE VAKKEN

20.3

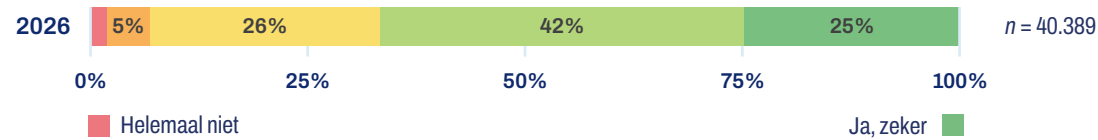
Ik voel me door de lessen goed genoeg voorbereid op de afronding van mijn vakken.

De helft van de studenten (48%) die al wel examens kreeg, geeft aan door de lessen goed genoeg voorbereid te zijn op de afronding van diens vakken. Zestien procent is het daar niet mee eens; de rest zit ertussenin. Entree-, mbo-2- en mbo-3-studenten, bol-studenten, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, mannen en oudere studenten geven vaker aan zich door hun lessen goed voorbereid te voelen op afronding van hun vakken, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen.



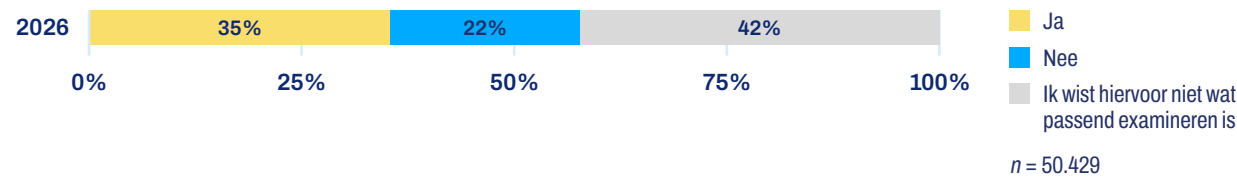
Heb je over het algemeen genoeg tijd om een examen te maken?

Een ruime meerderheid van de mbo'ers (67%) die al wel examens heeft, geeft aan voldoende tijd te hebben voor het maken van examens; zeven procent is het daar (helemaal) niet mee eens. Entree-, mbo-2- en mbo-3-studenten, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, mannen en oudere studenten geven vaker, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen, aan dat ze over het algemeen voldoende tijd hebben om een examen te maken.



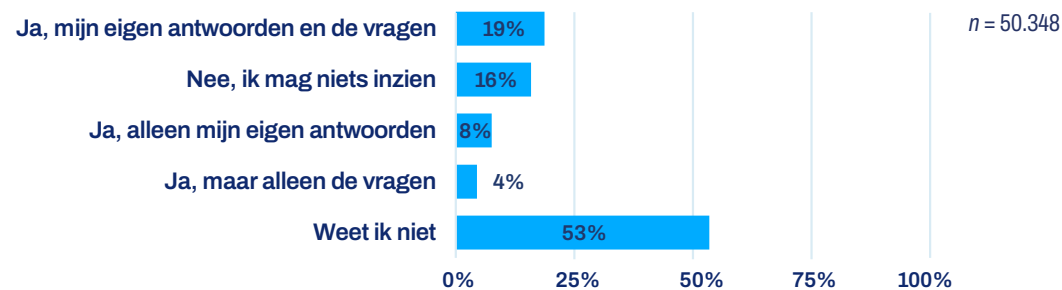
Heb je informatie gekregen over passend examineren?

In een toelichting voorafgaand aan deze vraag, leggen we uit wat passend examineren is. Passend examineren betekent dat je een examen maakt op een manier die past bij jouw hulpvraag. Denk bijvoorbeeld aan extra tijd voor het maken van een toets, een rustige plek of een mondeling examen in plaats van een schriftelijk examen. Ruim een derde van de studenten geeft aan informatie te hebben gekregen over passend examineren; ruim twintig procent heeft dat niet. De overige ruim veertig procent wist vóór onze uitleg niet wat passend examineren was. Entree-, mbo-2- en mbo-3-studenten, bol-studenten, mannen en oudere studenten geven vaker aan informatie te hebben gekregen over passend examineren, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen. Ook studenten met een ondersteuningsbehoefte geven vaker aan informatie te hebben gekregen examineren.¹



Kun je je toetsen en examens na het maken nog inzien, zodat je weet wat je kunt verbeteren?

Ruim de helft van de mbo-studenten weet niet of het mogelijk is om toetsen en examens na het maken nog in te zien. Twintig procent geeft aan zowel eigen antwoorden als vragen in te mogen zien, acht procent geeft aan alleen de eigen antwoorden te zien te krijgen en vier procent kan alleen de vragen inzien. Zestien procent van de studenten mag niets inzien. Entree- en mbo-2-studenten, bol-studenten, mannen en oudere studenten geven vaker aan hun antwoorden in te kunnen zien, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen.



¹ Pearsoncorrelatie: 0.04. Deze correlatie blijft staan als we controleren voor de achtergrondkenmerken van studenten.

JOB heeft een klachtenlijn waar studenten contact kunnen opnemen voor vragen en klachten over hun studie. Het thema waar al jaren de meeste klachten over binnenkomen, is toetsen en examens. De klachten gaan voornamelijk over diplomering, de organisatie van examens en over vrijstellingen. Daarnaast hebben we relatief veel klachten ontvangen over het rekenexamen. Deze klachten gaan voornamelijk over zorgen die studenten hebben over het halen van het examen. Verdere uitleg hierover staat beschreven bij het thema *Lessen (H5)*. De andere klachten zijn dus meer praktisch van aard, en gaan over het tijdig krijgen van informatie over examens en het hebben van onvoldoende tijd bij een examen. De resultaten zijn over het algemeen goed, het overgrote deel van de studenten is hier positief over. Om dit verder te verbeteren kan er extra aandacht worden besteed aan de ervaringen van mbo-4-studenten en studenten met een ondersteuningsbehoefte, die hier in het algemeen minder tevreden over zijn. JOB presenteert twee keer per jaar een overzicht van de binnengekomen klachten; dit doen we elk studiejaar in de vorm van een **rapportage**² en elk kalenderjaar via een **infographic**³.

Het inzagerecht is voor hbo- en wo-studenten vastgelegd in de *Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW)*. Voor mbo-studenten is dit niet op zo'n zelfde manier vastgelegd, maar zij kunnen hun eigen antwoorden en gemaakte werk wel inzien op basis van de AVG-wetgeving. Uit de klachten en resultaten blijkt dat studenten deze mogelijkheid niet altijd krijgen. Een meerderheid van de studenten geeft aan niet te weten of zij hun toetsen en examens kunnen inzien, en zestien procent van de studenten geeft aan dat dit niet kan. Dat zou niet zo mogen zijn. Wij vinden het belangrijk dat studenten hun gemaakte examens kunnen inzien om hiervan te leren. Daarbij willen we ook een stap verder gaan: scholen moeten niet alleen het gemaakte werk beschikbaar maken voor inzage, maar daarbij ook de opdrachten. Op die manier wordt het voor studenten pas echt inzichtelijk waar zij fouten hebben gemaakt en zich nog kunnen verbeteren.

Het mbo is ook een plek waar mensen zich omscholen. De afgelopen tijd hebben wij ons ingezet voor een verruiming van de vrijstellingsgronden. Dit is een onderwerp waar wij terugkerend klachten over binnenkrijgen via de klachtenlijn. Het is moeilijk uit te leggen dat iemand met een afgeronde mbo-opleiding in dezelfde opleidingsvorm, afgeronde docentenopleiding Nederlands of een Cambridge English-certificaat geen vrijstelling kan krijgen voor die generieke vakken. De verbreding van het beleid heeft nog niet plaatsgevonden, maar we zullen ons hiervoor blijven inzetten. In februari 2026 is door de Tweede Kamer een motie aangenomen met het verzoek om het vrijstellingenbeleid voor generieke examens in het mbo te verruimen. De samenleving heeft veel vakmensen nodig, dus laten we de mensen die daaraan bij willen dragen niet in de weg zitten met deze formaliteiten.

JOB adviseert:

- Geef studenten de mogelijkheid om hun examens in te zien, zodat zij hiervan kunnen leren. Zorg dat hier ruimte voor wordt gemaakt tijdens de lessen of via extra ingeplande momenten, zodat ook studenten die dit zelf niet aanvragen deze mogelijkheid krijgen.
 - Zorg ervoor dat er duidelijke regels rondom inzage worden opgenomen in de onderwijs- en examenregeling.
- Zorg voor een ruim vrijstellingenbeleid, zodat mensen die zich willen omscholen of verder willen leren zich kunnen focussen op het ontwikkelen van het beroep.
- Zorg, in het kader van passend examineren, ook voor verschillende vormen van examineren. Denk daarbij aan een portfolio, opdracht, projecten, en schriftelijke en digitale examens.

²JOBmbo (2025). Klachtenrapportage studiejaar 2024-2025.

³JOBmbo (2025). Klachten van mbo'ers in 2025.

21

MODULE: ONDERWIJSTIJD EN -KWALITEIT

Bij het onderwerp onderwijstijd en -kwaliteit geven mbo'ers hun oordeel over de hoeveelheid lessen, de kwaliteit van de lessen, keuzemogelijkheden en aansluiting bij de beroepspraktijk. In de thema's is bij *Lessen* (H5) aandacht voor de generieke vakken, en bij *Onderwijs en begeleiding* (H6) voor de docenten, begeleiding en nut van de lessen voor de toekomst. In deze module besteden we hier verder aandacht aan met extra vragen. De urennormen, kwaliteit van de lessen en aansluiting bij de beroepspraktijk zijn terugkerende onderwerpen als het gaat over waardering van en motivatie voor de opleiding vanuit studenten. We vragen studenten naar hun ervaringen rondom deze onderwerpen en focussen meer op de koppeling met het beroep.

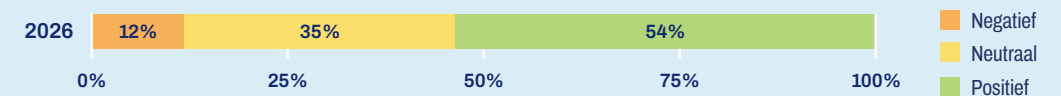
Alle vragen gezamenlijk uit deze nieuwe module, leiden tot een totaaloordeel:

- Heb je genoeg les(uren) per vak om de lesstof goed te begrijpen?
- Wat vind je van de kwaliteit van de lessen?
- Heb je voldoende keuzemogelijkheden in je opleiding? Denk aan vakken buiten je eigen opleiding, vakken op een hoger niveau volgen of vertragen of versnellen.
- Worden er in de lessen voldoende goede voorbeelden uit de praktijk gebruikt die aansluiten bij je toekomstige beroep?
- De manier waarop mijn docenten lesgeven (zoals uitleg, opdrachten en groepswork) past goed bij wat ik moet leren voor mijn beroep.

21.1

Totaaloordeel over onderwijstijd en -kwaliteit

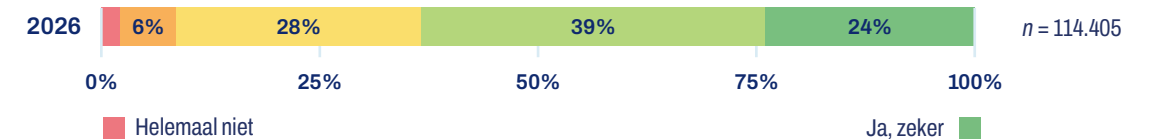
Ruim de helft van de mbo'ers (54%) is positief over het onderwerp onderwijstijd en -kwaliteit. Ruim tien procent is hier negatief over; de rest blijft neutraal op dit onderwerp.



21.2

Heb je genoeg les(uren) per vak om de lesstof goed te begrijpen?

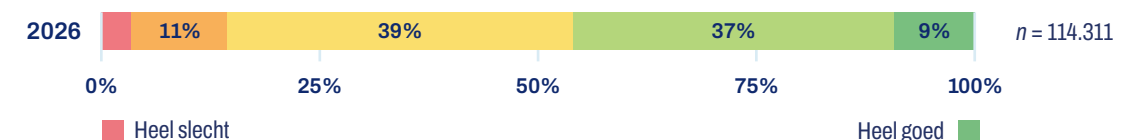
De meeste mbo'ers (63%) geven aan dat ze voldoende les(uren) krijgen per vak om de lesstof goed te begrijpen; slechts negen procent is het daar (helemaal) niet mee eens. Entree- en mbo-2-studenten, bol-studenten, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, mannen en jongere studenten geven, vaker dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen, aan dat ze genoeg les(uren) hebben om de lesstof goed te begrijpen. Studenten die aangeven voldoende les(uren) per vak te krijgen om de lesstof goed te begrijpen, zijn ook positiever over hoe goed de lessen voorbereiden op afronding van hun vakken (H20).¹



21.3

Wat vind je van de kwaliteit van de lessen?

Ongeveer de helft van de studenten (46%) vindt de kwaliteit van de lessen (heel) goed; veertien procent vindt de kwaliteit van de lessen juist (heel) slecht. Entree-, mbo-2- en mbo-3-studenten, bol-studenten, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, mannen en oudere studenten zijn vaker positief over de kwaliteit van de lessen, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen. Studenten die positiever zijn over de lessen Nederlands, rekenen, Engels, burgerschapsonderwijs (H5) en/of studenten die positiever oordelen over hoe hun docenten lesgeven (H6), zijn positiever over de kwaliteit van de lessen.²

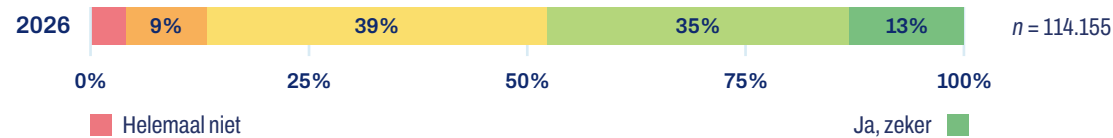


¹ Pearson correlatie: 0.47. Deze correlatie blijft bestaan als we controleren voor achtergrondkenmerken van studenten.

² Pearson correlatie: tussen 0.25 en 0.60. Deze correlaties blijven bestaan als we controleren voor achtergrondkenmerken van studenten.

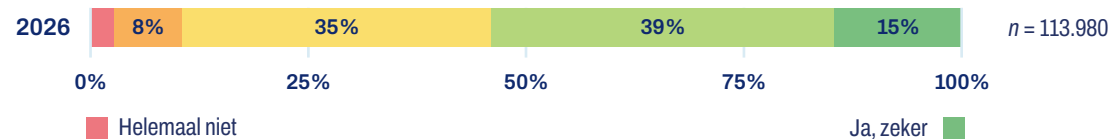
Heb je voldoende keuzemogelijkheden in je opleiding? Denk aan vakken buiten je eigen opleiding, vakken op een hoger niveau volgen of vertragen of versnellen.

We zien dat iets minder dan de helft van de mbo-studenten van mening zijn dat ze voldoende keuzemogelijkheden hebben in hun opleiding. Dertien procent is het daar (helemaal) niet mee eens. Entree-, mbo-2- en mbo-3-studenten, bol-studenten, studenten zonder ondersteuningsbehoefte en mannen zijn vaker tevreden over de keuzemogelijkheden in hun opleiding, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen.



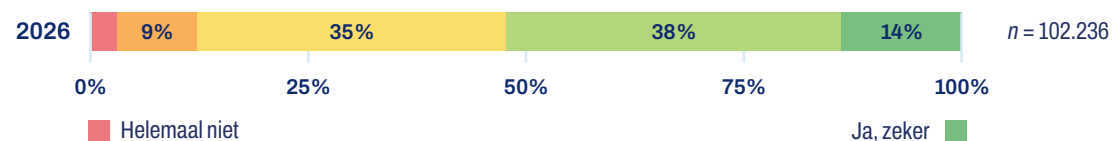
Worden er in de lessen voldoende goede voorbeelden uit de praktijk gebruikt die aansluiten bij je toekomstige beroep?

Ruim de helft van de studenten in het mbo (54%) geeft aan dat er in de lessen voldoende goede voorbeelden uit de praktijk gebruikt worden, die aansluiten bij het toekomstige beroep. Tien procent is het daar (helemaal) niet mee eens, de rest staat hier neutraler in. Mbo-2- en mbo-3-studenten, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, mannen en oudere studenten geven vaker, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen, aan dat er voldoende goede voorbeelden uit de praktijk gebruikt worden.



De manier waarop mijn docenten lesgeven (zoals uitleg, opdrachten en groepswork) past goed bij wat ik moet leren voor mijn beroep.

Tien procent van de studenten geeft aan niet te weten of de manier waarop hun docenten lesgeven, past bij wat men moet leren voor diens beroep. Van de studenten die dat wél weten, geeft ruim de helft (52%) aan dat dit zeker wel het geval is. Tegelijkertijd geeft twaalf procent aan dat de manier waarop docenten lesgeven (helemaal) niet aansluit bij wat ze moeten leren voor hun beroep. Entree-, mbo-2- en mbo-3-studenten, bol-studenten, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, mannen en oudere studenten zijn vaker positief over de manier waarop hun docenten lesgeven, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen.



Een hoge onderwijskwaliteit is van belang om de ontwikkeling van studenten zo goed mogelijk te stimuleren. Studenten zijn relatief positief over het aantal uur per vak om de lesstof goed te begrijpen, maar zij zijn minder positief over de kwaliteit van de lessen en de keuzemogelijkheden in de opleiding. Voor een goede doorstroom naar de arbeidsmarkt is het belangrijk dat het onderwijs aansluit op de beroepspraktijk. Het is dus goed dat een ruime meerderheid van de studenten tevreden is over de voorbeelden die worden gebruikt en dat de manier van lesgeven aansluit bij wat zij moeten leren voor hun beroep. Op dit moment wordt het wetsvoorstel VABA behandeld, oftewel Verbetering Aansluiting Beroepsonderwijs-Arbeidsmarkt. Het doel is om de wet vanaf 1 augustus 2026 in werking te laten treden. Instellingen krijgen hierdoor meer ruimte om maatwerk te bieden en onderwijs flexibeler in te richten, om steeds aansluiting te vinden bij de behoefte van studenten en bij de (veranderende) arbeidsmarkt.

De ontwikkelingen in 'flexibel onderwijs' gaan over de mogelijkheden over alle onderwijssectoren heen. Dit kan gaan over mogelijkheden op internationaal niveau, tussen verschillende onderwijssectoren (mbo-hbo-wo), binnen de mbo-sector als geheel, maar ook over mogelijkheden binnen instellingen en opleidingen zelf. Op al deze niveaus zijn op dit moment nog veel drempels voor studenten die verschillen per school. Denk bijvoorbeeld aan verschillen in regels rondom het vrijstellingenbeleid, doordat de inrichting hiervan grotendeels door school zelf mag worden bepaald. We zouden dan ook graag zien dat er een eenduidig accreditatiesysteem is, waarin alle instellingen en opleidingen dezelfde waarde toekennen aan een behaald resultaat of behaalde vaardigheid. Zo kunnen studenten makkelijker richting geven aan hun leer- en ontwikkelingsroute, zonder drempels te ervaren of onnodig tijd kwijt te zijn aan herhalende vakken.

JOB adviseert:

- Zorg dat de koppeling tussen de opleiding en de beroepspraktijk veel aan bod komt in de lessen,

onder andere door gebruik te maken van voorbeelden en opdrachten uit de praktijk. Zo worden studenten goed voorbereid op de doorstroom naar de arbeidsmarkt.

- Investeer in mogelijkheden voor flexibel onderwijs, zodat studenten eventueel het tempo van hun opleiding meer zelf kunnen bepalen door te kunnen versnellen en te vertragen. Daarnaast moeten studenten ook meer mogelijkheden krijgen om te verdiepen en te verbreden. Dit zou mogelijk moeten zijn via keuzes voor onderwijs binnen de eigen opleiding, maar juist ook binnen de instelling als geheel of zelfs over onderwijssectoren heen. Dit is niet alleen passend bij de behoefte van de initiële student, maar ook voor bijscholing en zij-instroom. Hierdoor kan het onderwijs flexibeler aansluiten op de veranderende arbeidsmarkt.
- Zorg voor een breed gedragen en eenduidig accreditatiesysteem om flexibel onderwijs mogelijk te maken, zoals bijvoorbeeld met microcredentials³. Met deze manier van werken krijgen alle lerenden de mogelijkheid om hun leerroute flexibel in te richten en kunnen zij op de arbeidsmarkt inzicht te geven in hun vaardigheden. Zo wordt snel duidelijk waar nog ontwikkeling nodig is.
- Besteed bij het implementeren van flexibel onderwijs en het gebruik van microcredentials ook aandacht aan de manier waarop resultaten worden bewaard. Door bijvoorbeeld gebruik te maken van een eduwallet⁴ kan een individu internationaal aantonen welke vaardigheden die beheerst. Zo zorgen we ervoor dat de behaalde resultaten gemakkelijk kunnen worden gekoppeld aan de persoon, in plaats van dat de waarde hiervan bij de onderwijsinstellingen ligt. Op deze manier kan dit gemakkelijk worden gedeeld met een nieuwe werkgever of onderwijsinstelling en waarborgen we kansengelijkheid. Zo zijn het niet meer individuele werkgevers of onderwijsinstellingen die de waarde van een vaardigheid of resultaat bepalen. Dat heeft ook positief effect op het vrijstellingenbeleid en het kunnen meebewegen op de arbeidsmarkt.

³ MBO Raad (z.j.): Microcredentials zijn de bewijzen van de leeruitkomsten die een lerende heeft opgedaan na een korte leerervaring. Deze leeruitkomsten zijn getoetst aan transparante en duidelijk gedefinieerde criteria.

⁴ Npuls (z.j.): Eduwallet is een digitale portemonnee waarin lerenden hun onderwijsgegevens veilig en overzichtelijk kunnen bewaren. Denk aan diploma's, certificaten, microcredentials, edubadges en skills.

Studenten, scholen en landelijke partijen zien studentenwelzijn als een van de belangrijkste thema's. Deze module wordt vanaf de JOB-monitor 2027 dan ook een tweejaarlijks terugkerend thema. Dit jaar is het thema al als module aangeboden, omdat de Studententeiling NPO (Nationaal Programma Onderwijs) niet langer wordt afgenomen. Deze module, die volledig bestaat uit nieuwe vragen, gaat in op mentale gezondheid, het gevoel begrepen te worden en ergens terecht te kunnen op school. Studenten konden er altijd voor kiezen geen antwoord te willen geven op een vraag.

Op basis van onderstaande drie vragen is een totaaloordeel van de mbo-student op het onderwerp welzijn gevormd:

- Vind je dat er genoeg aandacht aan mentale gezondheid wordt besteed door jouw opleiding?
- De docenten van mijn opleiding begrijpen mij.
- Heb je het gevoel dat je bij iemand op jouw opleiding terecht kan als je wilt praten over onderwerpen zoals prestatiedruk, (geld)stress of moeilijke situaties?

De volgende losse vragen worden besproken:

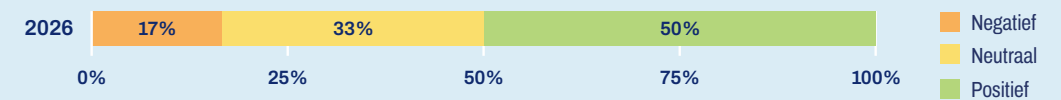
- Op mijn school wordt aandacht besteed aan de mentale gezondheid van studenten.
- Op welke manier wil jij het liefst dat er aandacht wordt besteed aan mentale gezondheid op je school?
- Welk rapportcijfer geef jij jouw mentale gezondheid over het algemeen?¹
- Heb je het gevoel dat je bij iemand op jouw opleiding terecht kan als je wilt praten over onderwerpen zoals prestatiedruk, (geld)stress of moeilijke situaties?

¹ Deze vraag werd, afhankelijk van de keuze van de school, gesteld via deze module of als losse vraag binnen het thema Werkagenda/Stagepactoevoegen: Niet elke school koos ervoor deze vraag te stellen. Niet elke school koos ervoor deze vraag te stellen.

22.1

Totaaloordeel over welzijn

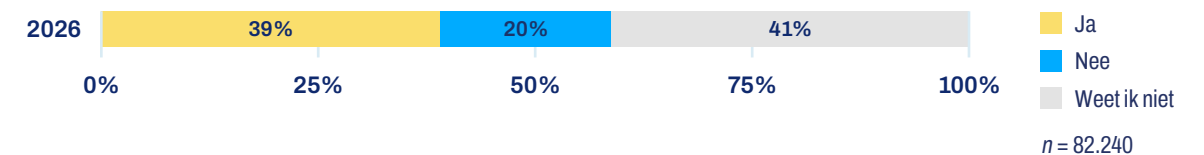
De helft van de mbo-studenten is positief over welzijn op school. Zeventien procent is hier negatief over; een derde is neutraal over dit onderwerp.



22.2

Op mijn school wordt aandacht besteed aan de mentale gezondheid van studenten.

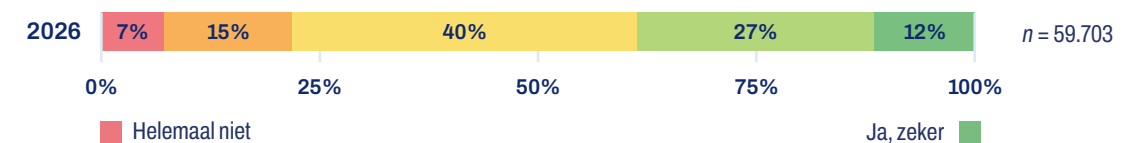
Mentale gezondheid gaat over hoe studenten zich voelen in hun hoofd, hoe ze omgaan met stress, moeilijke situaties en emoties: als je emotioneel gezond bent, voel je je meestal goed, kun je problemen aan en voel je je niet alleen. Ruim veertig procent van de mbo-studenten geeft aan niet te weten of er op de eigen school überhaupt aandacht wordt besteed aan de mentale gezondheid van studenten. Ongeveer een even groot deel (39%) geeft aan dat dit wel het geval is; de rest (20%) geeft aan dat dit niet het geval is. Entree-, mbo-2- en mbo-3-studenten, bol-studenten, studenten met een ondersteuningsbehoefte, vrouwen en oudere studenten geven vaker aan dat er op school aandacht wordt besteed aan de mentale gezondheid van studenten, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen.



22.3

Vind je dat er genoeg aandacht aan mentale gezondheid wordt besteed door jouw opleiding?

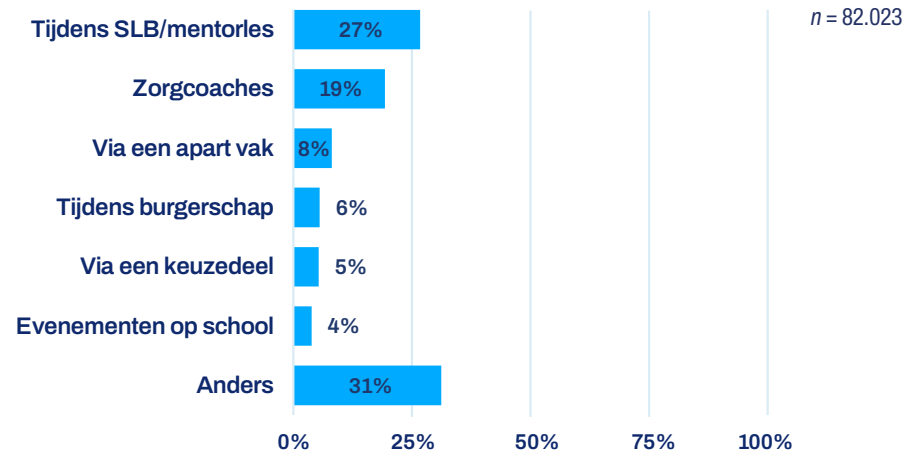
Van de studenten geeft 28 procent aan niet te weten of er voldoende aandacht aan mentale gezondheid wordt besteed door de eigen opleiding. Van de studenten die dat wel weten, is bijna veertig procent hier tevreden over; ruim twintig procent is dat juist niet. Entree-, mbo-2- en mbo-3-studenten, bol-studenten, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, mannen en oudere studenten vinden vaker, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen, dat er genoeg aandacht aan mentale gezondheid wordt besteed op hun opleiding.



22.4

Op welke manier wil jij het liefst dat er aandacht wordt besteed aan mentale gezondheid op je school?

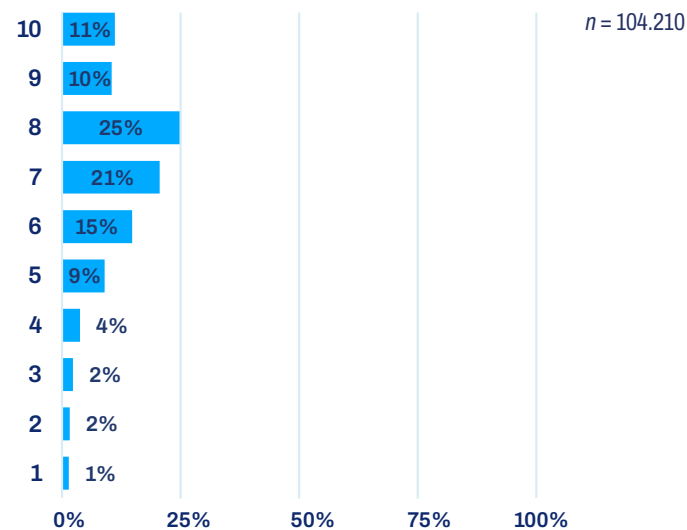
Studenten geven aan op welke manier ze het liefst willen dat er op school aandacht wordt besteed aan mentale gezondheid. De voorkeur gaat daarbij uit naar andere opties dan die in de vraag waren opgenomen (31%), aandacht hiervoor tijdens de SLB- of mentorlessen (27%) of door zorgcoaches (19%).



22.5

Welk rapportcijfer geef jij jouw mentale gezondheid over het algemeen?

Vier procent van de studenten gaf liever geen cijfer aan de eigen mentale gezondheid over het algemeen. Van de studenten die dat wel deden, gaven de meeste studenten hun mentale gezondheid een 8. Gemiddeld gezien gaven zij hun mentale gezondheid een 7. Entree- en mbo-2-studenten, bbl-studenten, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, mannen en jongere studenten geven hun mentale gezondheid vaker een hoger cijfer, studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen. Studenten die positiever zijn over hun mentale gezondheid geven ook vaker aan terecht te kunnen bij iemand op school als zij willen praten over hun mentale gezondheid.²

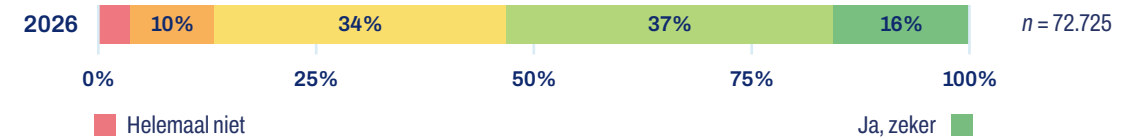


² Ook wanneer er rekening gehouden wordt met de achtergrondkenmerken, blijft deze correlatie bestaan.

22.6

De docenten van mijn opleiding begrijpen mij.

Elf procent van de mbo'ers gaf aan niet te willen zeggen of docenten van hun opleiding hen begrepen. Van de studenten die dit wel aangaven, gaf ruim de helft (53%) aan dat docenten van hun opleiding hen begrepen; veertien procent was het daar (helemaal) niet mee eens. Entree-, mbo-2-en mbo-3-studenten, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, mannen en oudere studenten vinden, vaker dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen, dat docenten van hun opleiding hen begrijpen.

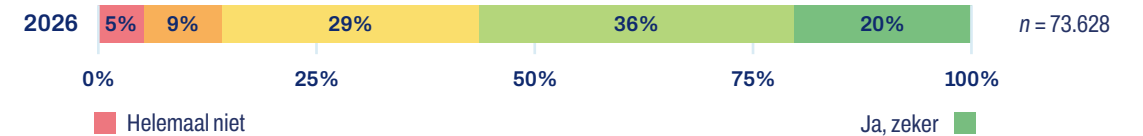


56% KAN BIJ IEMAND OP SCHOOL TERECHT OM TE PRATEN OVER ONDERWERPEN ZOALS PRESTATIEDRUK, (GELD)STRESS OF MOEILIJKE SITUATIES

22.7

Heb je het gevoel dat je bij iemand op jouw opleiding terecht kan als je wilt praten over onderwerpen zoals prestatiedruk, (geld)stress of moeilijke situaties?

Tien procent van de studenten wilde niet aangeven of ze het gevoel hadden bij iemand op de opleiding terecht te kunnen over onderwerpen zoals prestatiedruk, (geld)stress of moeilijke situaties. Van de studenten die dit wel hebben aangegeven, had ruim de helft (56%) het idee bij iemand terecht te kunnen; veertien procent had dat gevoel (helemaal) niet. Entree-studenten, bol-studenten, studenten zonder ondersteuningsbehoefte, mannen en oudere studenten geven vaker aan het gevoel bij iemand op de opleiding terecht te kunnen, dan studenten uit hun directe vergelijkingsgroepen. Studenten die positiever zijn over het terechtkunnen bij iemand voor deze zaken, zijn daar ook positiever over met betrekking tot het ergens terecht kunnen op school als ze zich niet veilig voelen (H12).³



³ Pearson correlatie: 0.52. Deze correlatie blijft bestaan als we rekening houden met de achtergrondkenmerken van studenten.

JOB CONCLUDEERT

Het is essentieel dat studenten goed in hun vel zitten om zich verder te kunnen ontwikkelen. Om ervoor te zorgen dat dit voor zoveel mogelijk studenten het geval is, moeten we integraal werken aan studentenwelzijn. Binnen een school, maar ook binnen een gemeente en op landelijk niveau, zijn er veel mensen en partijen die zich bezighouden met en inzetten voor studentenwelzijn. Voor een integrale aanpak is samenwerking van groot belang, zodat hulp waar nodig op laagdrempelige wijze aan studenten kan worden aangeboden. JOB is aangesloten bij de maatschappelijke commissie van Stijn om studentenwelzijn structureel en duurzaam te verankeren binnen de onderwijsinstellingen.⁴

Trimbos onderzocht de risicofactoren en oplossingen van prestatiedruk en stress onder mbo-studenten en zij presenteerden de uitkomsten in *Als je door de bomen het bos niet meer ziet*⁵. Uit de resultaten blijkt dat prestatiedruk bij mbo'ers bestaat uit een opeenstapeling van verantwoordelijkheden en een gebrek aan waardering en erkenning voor de studie die zij doen. Dan gaat het bijvoorbeeld over als mbo'er naast studeren en stage lopen ook nog een bijbaan te moeten hebben om financieel rond te komen, en daarbij ook nog te merken dat je minder waardering krijgt dan een hbo-stagiair of wo-opgeleide. Dat zorgt ervoor dat veel mbo'ers hun opleiding ook niet als volwaardig eindstation zien, zoals we ook zagen in de module *Doorstroom* (H18).

Naast de uitkomsten van het onderzoek presenteert Trimbos ook concrete actiepunten om de prestatiedruk te verminderen, waaronder: versterk de sleutelrol van de docent/begeleider en versterk de vaardigheden van de studenten zelf. Het is dus belangrijk dat er genoeg aandacht wordt besteed aan mentale gezondheid, dat studenten zich begrepen voelen door docenten en dat zij bij iemand op school terecht kunnen om over onderwerpen rondom mentale gezondheid te praten. Uit onze resultaten blijkt dat een ruime meerderheid dit positief beoordeeld, maar dus ook dat dit voor veel studenten nog een stuk beter kan. Vooral de mate van aandacht voor mentale gezondheid in de opleiding wordt door een grote groep studenten als 'neutraal' beoordeeld. Daarnaast valt het op dat studenten verschillende wensen hebben over hoe er aandacht aan mentale gezondheid moet worden besteed op school. We zijn benieuwd welke wensen studenten nog meer hebben, omdat veel van hen (31%) aangaf een andere behoefte te hebben dan de mogelijke antwoorden.

JOB adviseert:

- Zorg voor goede informatievoorziening op school over hulp rondom studentenwelzijn. Studenten moeten weten waar zij terechtkunnen als ze ergens tegenaan lopen, dus verbeter de zichtbaarheid en toegankelijkheid van meld- en informatiepunten en vertrouwenspersonen op school en zorg dat professionals een breed begrip hebben van de zaken die van invloed kunnen zijn op het welzijn van de mbo-studenten.
- Zorg voor een integrale aanpak rondom studentenwelzijn. Het is belangrijk dat verschillende stakeholders, waaronder studenten zelf, actief worden betrokken en samenwerken op dit thema. Dit gaat om stakeholders binnen de onderwijsinstelling maar bijvoorbeeld ook om gemeenten en zorg- en preventieprofessionals.

⁴ Trimbos (2025). Stijn: programma studentenwelzijn.

⁵ Trimbos (2025). Als je door de bomen het bos niet meer ziet: Verdiepend onderzoek naar de risicofactoren en oplossingen van prestatiedruk en stress bij mbo-studenten.

23

MODULE: LLO-STUDENTEN

In de routing van de vragenlijst werd tot dit jaar enkel onderscheid gemaakt in bol- en bbl-studenten. Een andere groep in het mbo zijn de llo-studenten: Leven Lang Ontwikkelen. Deze trajecten zijn voor zowel werknemers als werkzoekenden van groot belang om bij te blijven in een veranderende arbeidsmarkt. De JOB-monitor sluit nog onvoldoende aan op deze groep studenten, vandaar dat er is gekozen om een nieuwe, aparte module aan hen aan te bieden. Deze studenten hebben, naast de standaardthema's, enkel deze module voorgelegd gekregen. Dit is een eerste stap in het toewerken naar een monitor die aansluit bij de belevingswereld van llo-studenten; we blijven afwegen of de JOB-monitor hier het juiste instrument voor is en of dit een manier is om dit doel te behalen. Instellingen hebben ook een afweging gemaakt in het al dan niet actief bevragen van deze studenten, waardoor de monitor wel of niet deze studenten van die school heeft bereikt.

Voor de llo-studenten¹ werd een eigen, nieuwe module ingericht, bestaande uit de volgende vragen:

- Welk type/vorm opleiding volg je op dit moment?
- Heb je op dit moment een werkgever?
- Wat is de belangrijkste reden dat je deze opleiding bent gaan volgen?
- Welke mogelijkheden worden door school aangeboden om de opleiding goed te volgen?
- Ben je tevreden over de mogelijkheden vanuit school om je opleiding goed te volgen?
- De opleiding die ik nu volg sluit aan bij mijn wensen.
- Welke mogelijkheden zouden het volgen van de opleiding (nog) makkelijker maken?
- [indien werkgever] Welke mogelijkheden biedt jouw werkgever aan om de opleiding te kunnen volgen.
- Wie betaalt jouw opleiding (geheel of voor het grootste deel)?
- Zou je willen dat JOBmbo of een andere organisatie opkomt voor jouw belangen als llo-student?
- Zou je mee willen doen aan bijeenkomsten of onderzoeken om jouw mening over het mbo te geven?

In deze tabellen wordt de verdeling van een aantal achtergrondkenmerken binnen de respons van de llo-studenten weergegeven. Dit zijn de ongewogen percentages. De resultaten zijn wél gewogen, en geven dus een representatief beeld weer.

Geslacht	Ongewogen %
Man	38,3%
Vrouw	61,7%

Leeftijd	Ongewogen %
25	9,7%
26+	90,3%

Opleidingsvorm	Ongewogen %
entree	1,1%
mbo-2	11,8%
mbo-3	32,4%
mbo-4	54,6%

Ondersteuningsbehoefte	Ongewogen %
geen ondersteuningsbehoefte	72,1
wel een ondersteuningsbehoefte	27,9

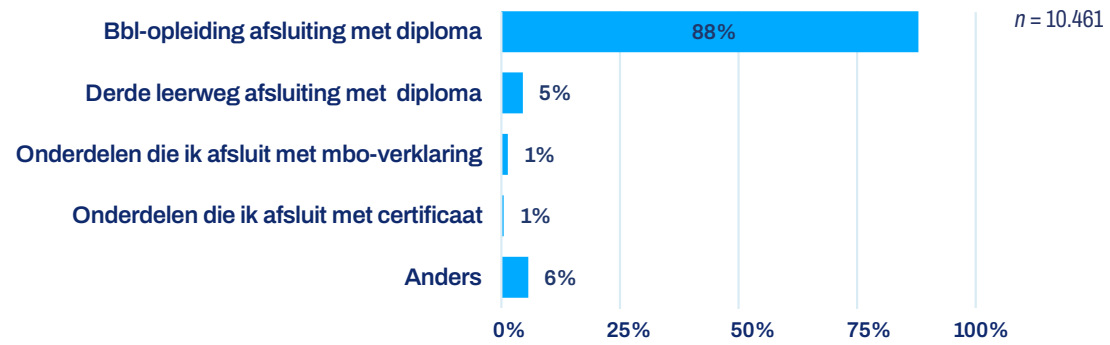
Top 5 domeinen	Ongewogen %
Zorg en welzijn	64,0%
Techniek en procesindustrie	11,9%
Ambacht, laboratorium en gezondheidstechniek	4,1%
Voedsel, natuur en leefomgeving	3,7%
Mobiliteit en voertuigen	2,5%

Regio	Ongewogen %
West	45,3%
Noord	15,6%
Oost	28,3%
Zuid	10,8%

¹ Studenten die ouder waren dan 24 op het moment dat het respondentenbestand werd gemaakt of waarvan geen leeftijd bekend was, kregen de volgende vraag: 'Een llo-student is iemand van 25 jaar of ouder, die al eerder een opleiding heeft gevolgd of ouder is, of op iets latere leeftijd een mbo-studie volgt: Leven Lang Ontwikkelen. Ben jij een llo-student? [ja/nee]'. Enkel llo'ers die een inschrijving bij DUO hebben, konden inloggen in de JOB-monitor.

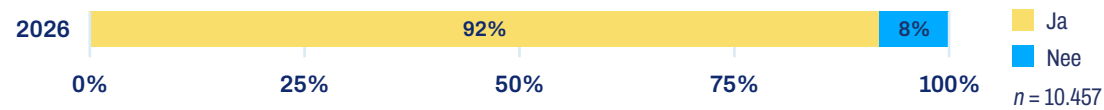
23.1 Welk type/vorm opleiding volg je op dit moment?

De meeste llo-studenten (88%) volgden een bbl-opleiding die afgesloten wordt met een diploma.



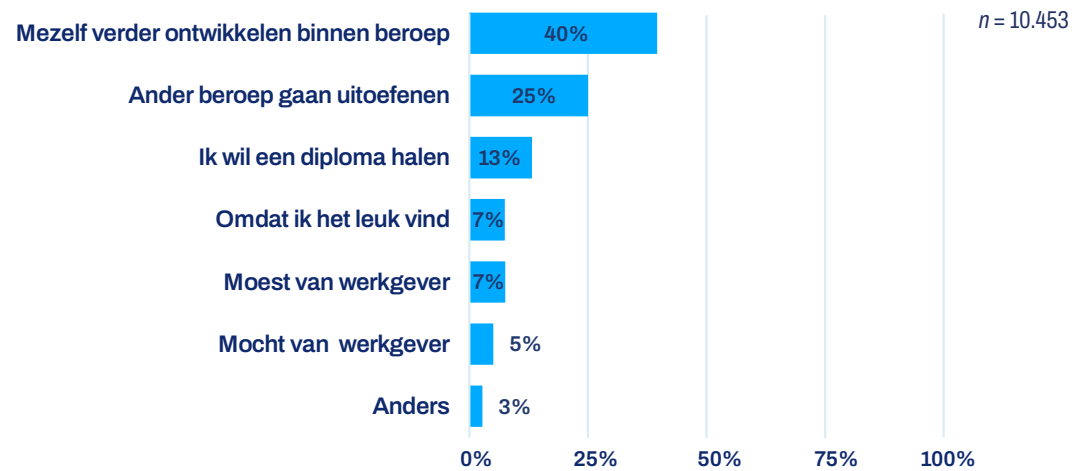
23.2 Heb je op dit moment een werkgever?

Het merendeel van de llo'ers (92%) had op dit moment een werkgever.



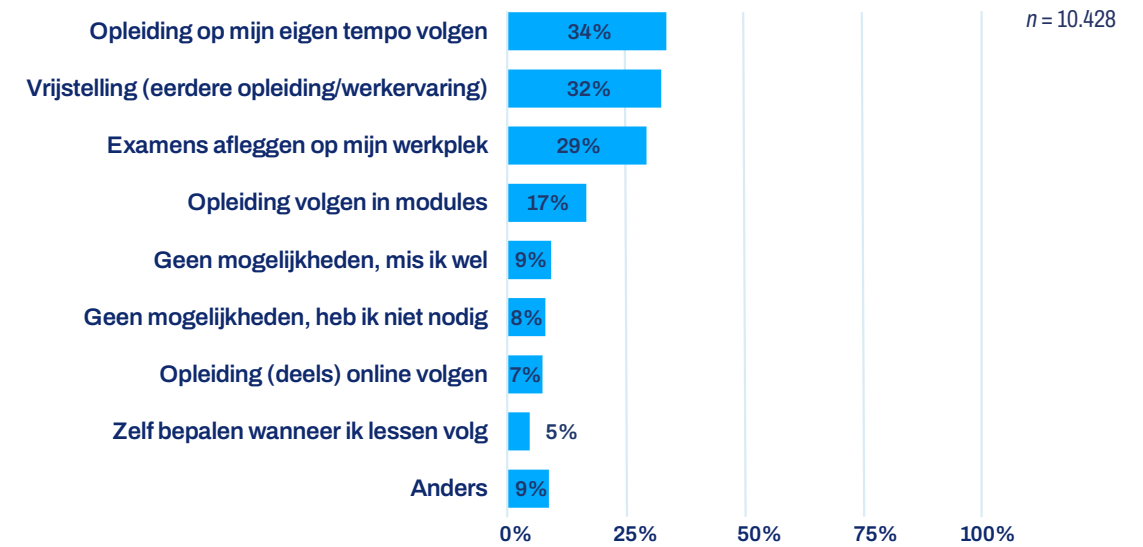
23.3 Wat is de belangrijkste reden dat je deze opleiding bent gaan volgen?

Het zichzelf verder ontwikkelen binnen het beroep was voor llo-studenten de voornaamste reden om een opleiding te gaan volgen. Een kwart volgt de opleiding omdat men een ander beroep wil gaan uitoefenen; voor dertien procent is het behalen van een diploma de voornaamste reden.



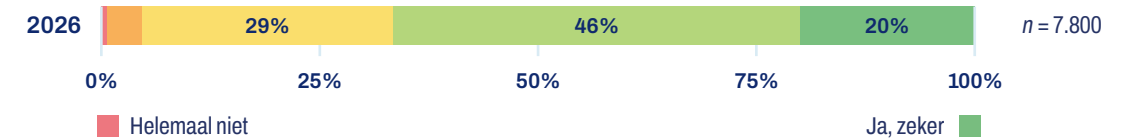
23.4 Welke mogelijkheden worden door school aangeboden op de opleiding goed te volgen?

Llo-studenten konden meerdere mogelijkheden aangeven die door school worden aangeboden om de opleiding goed te volgen. Daarbij werden het volgen van de opleiding op het eigen tempo (34%), vrijstellingen krijgen (32%) en het afleggen van examens op de werkplek (29%) het vaakst genoemd. Zeventien procent van de llo'ers gaf aan dat er geen mogelijkheden worden geboden om de opleiding goed te volgen: ongeveer de helft van hen miste dit wel, de andere helft niet.



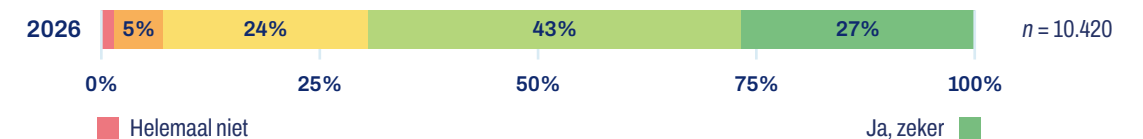
23.5 Ben je tevreden over de mogelijkheden vanuit school om je opleiding goed te volgen?

Llo'ers die die aangaven dat de school mogelijkheden aanbiedt om de opleiding goed te kunnen volgen, waren daar vooral positief over: 67 procent gaf aan hier tevreden over te zijn.



23.6 De opleiding die ik nu volg sluit aan bij mijn wensen.

Zeventig procent van de llo'ers gaf ook aan een opleiding te volgen die aansluit bij de eigen wensen; voor zeven procent blijkt dit (helemaal) niet het geval.

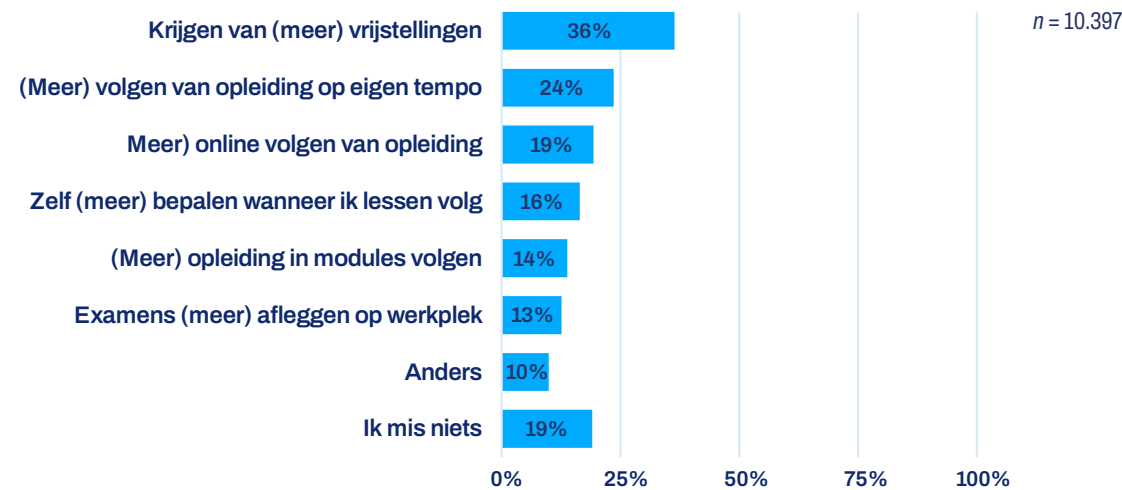


70% IS POSITIEF OVER HOE DE OPLEIDING AANSLUIT BIJ HUN WENSEN

23.7

Welke mogelijkheden zouden het volgen van de opleiding (nog) makkelijker maken?

Bijna twintig procent van de llo-studenten gaf aan niets te missen om het volgen van de opleiding (nog) makkelijker te maken. Het krijgen van (meer) vrijstellingen (36%), het (meer) kunnen volgen van de opleiding op het eigen tempo (24%) en het (meer) online kunnen volgen van de opleiding (19%) zouden het (nog) makkelijker maken om de opleiding te volgen. Studenten konden meerdere antwoorden kiezen.



23.8

Welke mogelijkheden biedt jouw werkgever aan om de opleiding te kunnen volgen?

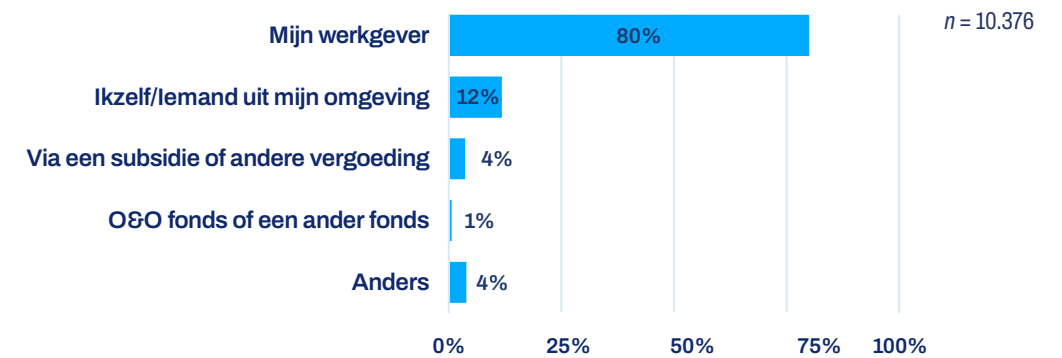
Llo-studenten die een opleiding volgden en op dit moment een werkgever hebben, vroegen we naar de mogelijkheden die hun werkgever biedt om de opleiding te kunnen volgen. Het vaakst werd genoemd dat de werkgever de opleiding betaalt (77%). Ook het kunnen volgen van de opleiding onder werktijd (45%), het kunnen aantonen van vaardigheden op de werkplek (43%) en het kunnen opdoen van nieuwe werkervaring voor de opleiding (37%) werden genoemd. Studenten konden meerdere antwoorden kiezen.



23.9

Wie betaalt jouw opleiding (geheel of voor het grootste deel)?

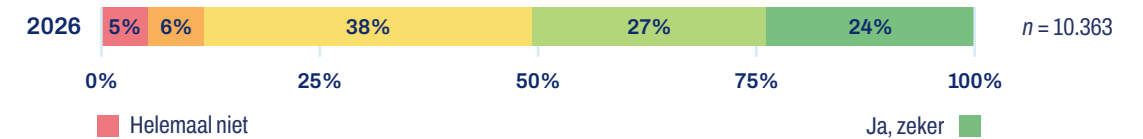
Voor tachtig procent van de llo-studenten geldt dat de werkgever de opleiding geheel of voor het grootste deel betaalt.



23.10

Zou je willen dat JOBmbo of een andere organisatie opkomt voor jouw belangen als llo-student?

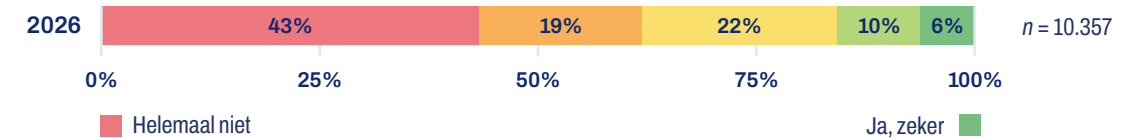
De helft van de llo'ers geeft aan wel te willen dat JOB of een andere organisatie opkomt voor de belangen van de llo-student; ruim tien procent heeft die behoefte (helemaal) niet.



23.11

Zou je mee willen doen aan bijeenkomsten of onderzoeken om jouw mening over het mbo te geven?

Slechts zestien procent van de llo-studenten zou in de toekomst mee willen werken aan bijeenkomsten of onderzoeken om diens mening over het mbo te geven; 62 procent heeft die behoefte (helemaal) niet.



JOB CONCLUDEERT

De ontwikkeling in mogelijkheden voor flexibel onderwijs, zoals ook beschreven in de module *Onderwijstijd en –kwaliteit* (H21), is ook positief voor de groep llo-studenten. Uit de resultaten blijkt dat veel van deze studenten al tevreden zijn over de mogelijkheden binnen hun huidige opleiding en dat de opleiding aansluit bij hun wensen, dat is positief. De mogelijkheden die het volgen van de opleiding nog makkelijker zouden maken, gaan vooral over vrijstellingen en het volgen van de opleiding in eigen tempo. Dit sluit goed aan bij de wens voor meer flexibel onderwijs met een breed accreditatiesysteem, waarover we eerder al schreven in de module *Onderwijstijd en –kwaliteit* (H21).

Het wetsvoorstel VABA (Verbetering aansluiting beroepsonderwijs-arbeidsmarkt) zal hier naar verwachting ook een belangrijke bijdrage aan leveren. De samenwerking tussen onderwijs en arbeidsmarkt is in de trajecten van llo-studenten goed zichtbaar. Werkgevers dragen bij via verschillende mogelijkheden, zoals het betalen van het lesgeld en studeren onder werktijd, bij het volgen van de opleiding. Via het bbl-offensief² wordt ook aandacht besteed en worden acties gekoppeld aan het versterken van de bbl-opleidingen. Het overgrote deel van de bovenstaande resultaten is afkomstig van studenten die uiteindelijk een bbl-diploma halen (88%).

Uit de resultaten blijkt ook dat de helft van de llo-studenten (51%) graag zou willen dat JOB of een andere organisatie opkomt voor hun belangen, maar een klein deel (11%) heeft die behoefte (helemaal) niet. Daarnaast heeft een groot deel van de llo-studenten (62%) geen behoefte om deel te nemen aan bijeenkomsten of onderzoeken om hun mening te geven. De ontwikkelingen rondom het wetsvoorstel VABA en het bbl-offensief, maar ook het pact *Opleiden voor de arbeidsmarkt van de toekomst* gaan llo-studenten aan. In het Regeerakkoord³ wordt de investering in Leven Lang Ontwikkelen expliciet genoemd. Vanuit JOB pleiten we voor het actief meenemen van llo-studenten in deze ontwikkelingen. Op die manier zorgen we voor participatie van llo-studenten over onderwerpen die hen direct aangaan.

JOB adviseert:

- Zorg voor flexibel onderwijs met een breed accreditatiesysteem. Hiermee vergemakkelijken we de aansluiting van het onderwijs op de steeds veranderende arbeidsmarkt. Op basis van de accreditaties, zoals microcredentials opgenomen in een eduwallet, kunnen mensen aantonen welke vaardigheden zij al bezitten en waar omscholing of bijscholing nodig is. Zie meer informatie hierover in de module *Onderwijstijd en –kwaliteit* (H21).
- Zorg voor een breed vrijstellingenbeleid. Voor huidige studenten en werknemers komt het brede accreditatiesysteem te laat, maar het kan wel worden ingezet bij het volgen van nieuwe scholing. Daarnaast is het belangrijk dat – zo lang een accreditatiesysteem met microcredentials nog niet de norm is – ervaring van llo-studenten op waarde wordt geschat. Zo lopen mensen die zich willen omscholen naar bijvoorbeeld de tekortsectoren niet tegen onnodige, praktische bezwaren aan. Denk bijvoorbeeld aan het moeten volgen van generieke vakken, waardoor zij afzien van een llo-traject.
- Voer de mogelijkheden die voor llo-studenten al gelden verder in voor de mbo-sector als geheel, dus ook voor de initiële studenten. Juist de goede voorbeelden rondom flexibiliseren, aanpassingen en maatwerk waar nodig, en de tevredenheid van studenten daarover in de llo-trajecten, laten zien wat er mogelijk is en waar we op kunnen voortbouwen.

² Ministerie van OCW (2025). Actielijnen bbl-offensief.

³ D66, VDD en CDA (2026). Regeerakkoord 2026-2030. Aan de slag, bouwen aan een beter Nederland.

24.

ALGEMENE TEVREDENHEID

In de voorgaande hoofdstukken bespraken we de oordelen van studenten over de verschillende onderwerpen uit de thema's en modules. Dit hoofdstuk gaat in op de algemene beoordeling van studenten over hun opleiding en hun school. Aan het eind van de basisvragenlijst vragen we welk rapportcijfer studenten geven aan hun opleiding en hun school. Deze rapportcijfers worden gebruikt om te laten zien hoe tevreden studenten over het algemeen zijn over een opleiding of instelling. Deze rapportcijfers zijn vergeleken met de resultaten op de themavragen, we laten zien welke vragen samenhangen met de rapportcijfers. Ook kijken we naar de verschillen tussen de scholen en waar deze vandaan komen.

De volgende vragen zijn gesteld:

- Welk rapportcijfer geef je jouw opleiding?
[rapportcijfer: 1 – 10]
- Welk rapportcijfer geef je jouw school?
[rapportcijfer: 1 – 10]

Algemene waardering van de opleiding en de school

Mbo-studenten gaven hun opleiding net als voorgaande jaren gemiddeld een voldoende; een 6,8. Het vaakst gaven studenten hun opleiding een 7. De beoordeling van hun school is iets lager, namelijk gemiddeld een 6,6, maar ook hier gaven studenten het vaakst een 7. Ook dit gemiddelde rapportcijfer is hetzelfde als de vorige keren. Voor zowel de opleiding als de school komen alle cijfers voor van één tot en met tien. Dit zijn de gemiddelde cijfers die alle studenten aan hun opleiding en school gaven.

Verschillen tussen de rapportcijfers

De gemiddelde rapportcijfers zijn berekend over de cijfers die alle deelnemende mbo-studenten hebben gegeven aan hun opleiding en school. Een gemiddelde van zoveel meningen zegt niet zo veel; het is interessanter om te kijken naar de verschillen. Zijn er bijvoorbeeld instellingen die

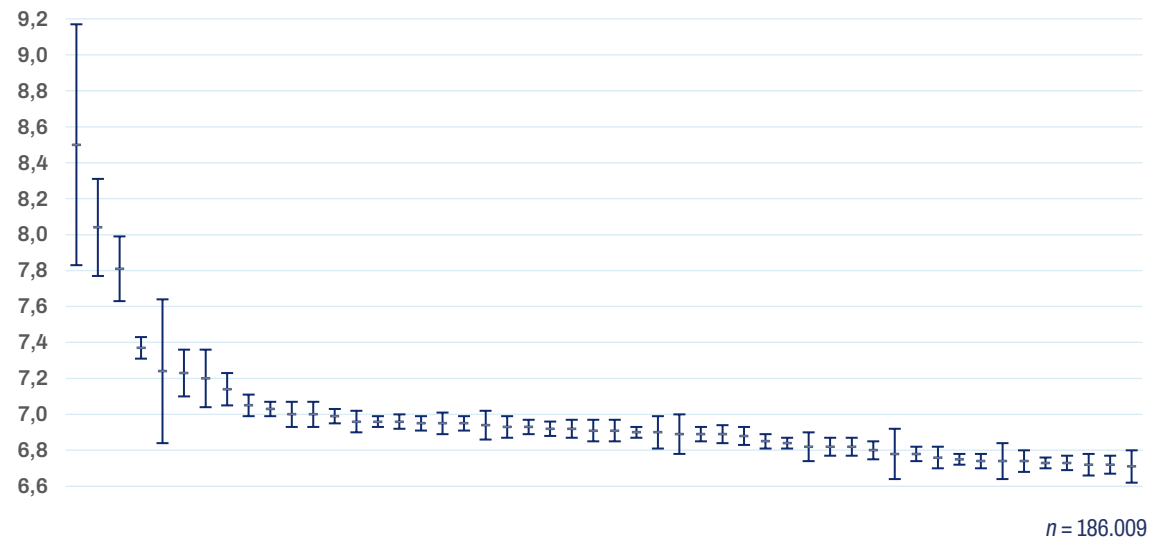
veel hogere of lagere cijfers krijgen van hun studenten dan anderen? Door te berekenen hoeveel de rapportcijfers van studenten binnen een instelling van elkaar verschillen, zien we in hoeverre studenten van dezelfde school het met elkaar eens zijn. Op basis van de mate waarin de cijfers binnen een school van elkaar verschillen, en het aantal studenten van die school (dat de JOB-monitor heeft ingevuld) wordt een range (bereik) berekend.

De range geeft het spreidingsgebied weer waarbinnen het 'echte' cijfer zou vallen als het onderzoek herhaald zou worden. Deze ranges zijn weergegeven in de volgende grafiek. Elke lijn stelt een school voor. De eerste school (links) heeft als gemiddeld cijfer een 8,5 gekregen, maar het echte cijfer ligt ergens tussen de 7,8 en 9,2. We zien in de grafiek dat er scholen zijn die dus echt van elkaar verschillen.

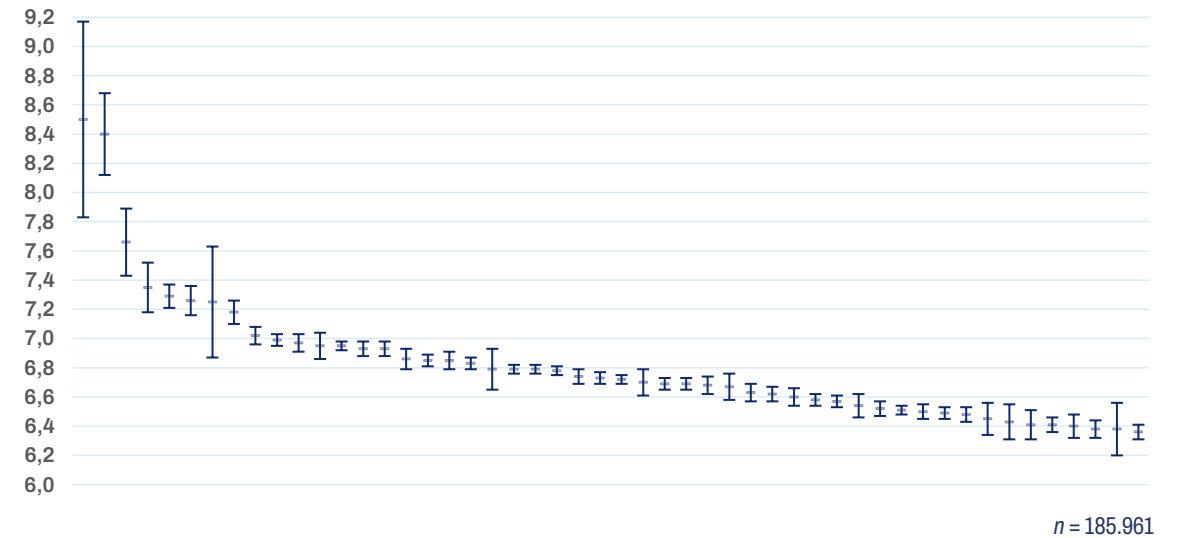
De gemiddelde rapportcijfers voor de school zijn op dezelfde manier weergegeven in de volgende grafiek (gemiddelde van alle cijfers voor die instelling). Let op: de instellingen zijn niet in beide grafieken in dezelfde volgorde weergegeven. De scholen zijn voor elke grafiek opnieuw op volgorde van

hoogste naar laagste gemiddelde cijfer gezet. De hoogste en laagste cijfers voor de school liggen nog iets verder uit elkaar dan de cijfers voor de opleiding.

Rapportcijfer voor de opleiding (95% betrouwbaarheidsintervallen)



Rapportcijfer voor de school (95% betrouwbaarheidsintervallen)



Samenhang tussen onderwerpen en rapportcijfers

De samenhang tussen de rapportcijfervragen en andere vragen uit de vragenlijst is getoetst. Hiervoor is een multivariate regressieanalyse uitgevoerd¹ met alle losse themavragen, achtergrondkenmerken van studenten (leerweg, niveau, ondersteuningsbehoefte, geslacht, leeftijd) en kenmerken van de instelling (regio, sector, type). Hierbij zijn alleen de vragen meegenomen die door alle studenten zijn beantwoord². Deze samenhang zegt iets over de aspecten waar een instelling op kan inzetten, om de algemene tevredenheid voor volgende editie (nog verder) te verbeteren.

Vragen die de meeste samenhang³ hebben met het rapportcijfer voor de opleiding:

- Heb je stage/bpv gelopen of doe je dat op dit moment?
- Wat vind je van het nut van de lessen voor jouw toekomst?*
- Wat vind je van hoe jouw docenten lesgeven?*
- Wat vind je van hoe opdrachten van school aansluiten bij het werk dat je doet op je werkplek?
- Ik ben er trots op dat ik op het mbo zit.
- Wat vind je van de begeleiding tijdens je opleiding?*
- Wat vind je van hoe opdrachten van school aansluiten bij het werk dat je doet op je stage-/bpvplek?

Vragen en achtergrondkenmerken die de meeste samenhang hebben met het rapportcijfer voor de school:

- Voel je je veilig op school?
- Heb je stage/bpv gelopen of doe je dat op dit moment?
- Wat vind je van hoe opdrachten van school aansluiten bij het werk dat je doet op je werkplek?
- Wat vind je van hoe je school luistert naar jouw mening?***
- Wat vind je van hoe jouw docenten lesgeven?***
- Wat vind je van de manier waarop school je helpt om goed te presteren?***
- Ondersteuningsbehoefte
- Leerweg
- Ik ben er trots op dat ik op het mbo zit.

Ook hebben we gekeken of de rapportcijfers verschillen tussen type studenten⁴. Zowel de opleiding als de school worden beter beoordeeld door entree-, mbo-2- en

mbo-3-studenten, alsook door bol-studenten, studenten zonder ondersteuningsbehoefte en oudere studenten, in vergelijking met hun directe vergelijkingsgroepen. Er is geen verschil tussen mannen en vrouwen.

Het meest bepalend voor het algemene oordeel over de opleiding is of men stage/bpv heeft gelopen; het meest bepalend voor het algemene oordeel over school is of men zich veilig voelt op school. Verder is het voor beide rapportcijfers belangrijk of hun docenten goed lesgeven, of de opdrachten van school aansluiten bij het werk op de leerwerkplek (bbl) en of ze trots zijn op het mbo te zitten. Voor de tevredenheid over de opleiding specifiek, maakt het uit of de lessen van nut zijn voor de toekomst, of de begeleiding tijdens de opleiding goed is en of opdrachten van school aansluiten bij het werk dat je doet op je stageplek (bol)? De waardering van de school neemt toe wanneer school luistert naar de mening van de student en school de student helpt om goed te presteren.



¹ Voor de sterkte van het verband is gekeken naar de bèta-coëfficiënt (nadat voor categorische variabelen een sheaf-coëfficiënt is berekend); antwoordcategorieën als "ik weet het niet", "ik wil het niet zeggen", "niet van toepassing" zijn meegenomen, op een manier dat ze geen verstorende factor zijn voor het model.

² Losse modulevragen konden niet worden opgenomen, omdat deze niet aan alle studenten zijn voorgelegd.

³ bèta-coëfficiënt $\geq 0,10$. ⁴ Multivariate regressieanalyse met alleen de achtergrondkenmerken van studenten.

⁴ Multivariate regressieanalyse met alleen de achtergrondkenmerken van studenten.

* Deze vraag stond in 2024 ook in de lijst met vragen die de meeste samenhang vertoonden met rapportcijfer opleiding.

** Deze vraag stond in 2024 ook in de lijst met vragen die de meeste samenhang vertoonden met rapportcijfer school.

BIJLAGEN

A	Extra informatie	134
B	Respons en achtergrondkenmerken	136
C	Indeling in clusters	138
D	Vragenlijst	140
E	Gebruikte afkortingen	150



EXTRA INFORMATIE

- ABF Research (2025). Landelijke Monitor Studentenhuisvesting 2025. Onderzoek in opdracht van Kences en ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening.
- Broek, van den, A., Brukx, D. & Lodewick, J. (2019). Herziening vragenlijst JOB-monitor 2020. Nijmegen: ResearchNed
- D66, VDD en CDA (2026). Regeerakkoord 2026-2030. Aan de slag, bouwen aan een beter Nederland.
- ECBO (2025). Gelijwaardige behandeling mbo-studenten. De behoeften van mbo-studenten centraal.
- ECIO (2020). Checklist informatievoorziening passend inclusief onderwijs.
- European Union (2024). Regulation (eu) 2024/1689 of the European parliament and of the council. EU AI Act. <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj/eng>
- Eurostat (2026). NUTS. 'Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques'. Geraadpleegd via <https://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts/overview>
- Gemeente Utrecht e.a. (2023) Manifest: Zoek de breedte op.
- Gemeente Utrecht e.a. (2025). Talentenmaatschappij.
- Groen, A., Enden, van den, G. & Veerman, N. (2024). Nibud Studentonderzoek 2024. Onderzoek naar de geldzaken van mbo-, hbo- en wo-studenten.
- Inspectie van het Onderwijs (2026). De Staat van het Onderwijs 2026.
- JOBmbo (2024). Een studievereniging in het mbo oprichten, hoe doe je dat?
- JOBmbo (2024). How to Studievereniging. Een handleiding voor de oprichting van een studievereniging in het middelbaar beroepsonderwijs.
- JOBmbo (2024). Inspiratiefolder voor gemeenten. Mbo doet mee!
- JOBmbo (2024). Servicedocument facilitering studentenraden.
- JOBmbo (2025). Handreiking Passend onderwijs.
- JOBmbo (2025). Klachten van mbo'ers in 2025.
- JOBmbo (2025). Klachtenrapportage studiejaar 2024-2025.
- JOBmbo (2026). Toolkit Veilige Toiletten: Iedreen oke op de wc! Veilige toiletten op het mbo.
- JOBmbo e.a. (2024) Stagewijzer. Alles wat je moet weten wanneer je stage gaat lopen.
- JOBmbo e.a. (2025). Routekaart en posters over stagediscriminatie.
- JOBmbo, MBO Raad en OCW (2026). Basisregels schoolkostenbeleid mbo.
- Lodewick, J., Oostendorp, T. & Luyten, E. (2026). Onderzoeksverantwoording JOB-monitor 2026. Nijmegen: ResearchNed
- Ministerie OCW (2026). Kamerbrief Verkenning wettelijk verplichten stagevergoedingen.
- Ministerie van BZK (2026). Landelijk actieplan studentenhuisvesting.
- Ministerie van OCW (2023). Monitor integrale veiligheid mbo.
- Ministerie van OCW (2025). Actielijnen bbl-offensief.
- Ministerie van OCW e.a. (2023). Samen Werken aan Talent. Werkagenda mbo 2023-2027.
- Ministerie van OCW e.a. (2023). Stagepact mbo 2023 – 2027. Februari 2023. Publicatie-nr. 23400359
- Ministerie van OCW e.a. (2026). KiesMbo. <https://www.kiesmbo.nl/over-kiesmbonl>
- Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (2026). Stagevergoedingen in cao's 2025.
- Regeringscommissaris seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld (2023). Studentenpact. Seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld. Een actiegerichtte aanpak van studenten voor positieve seksualiteit in het studentenleven.
- SBB (2025). Uitkomsten BPV-monitor 2024.
- SBB (2026). Mbo-opleidingskoppeltabel. Geraadpleegd via <https://kwalificatie-mijn.s-bb.nl/Lijsten/Groep/19>
- Trimbo (2025). Als je door de bomen het bos niet meer ziet: Verdiepend onderzoek naar de risicofactoren en oplossingen van prestatiedruk en stress bij mbo-studenten.
- Trimbo (2025). Stijn: programma studentenwelzijn.



RESPONS EN ACHTERGRONDKENMERKEN

Leeftijd	Respons
17 jaar en jonger	60,5%
18 - 19 jaar	21,1%
20 - 21 jaar	7,4%
22 - 25 jaar	4,9%
26 jaar en ouder	6,1%

Geslacht	Respons
man	49,6%
vrouw	50,4%

Schooltype	Respons
aoc	6,6%
roc	87,2%
vakinstelling	6,2%
22 - 25 jaar	4,9%
26 jaar en ouder	6,1%

Leerweg	Respons
bbl	21,8%
bol	78,2%

Opleidingsvorm	Respons
entree	3,3%
mbo-2	15,0%
mbo-3	19,8%
mbo-4	62,0%

Regio	Respons
West	41,6%
Noord	15,3%
Oost	27,1%
Zuid	16,0%

Domein	Respons
Zorg en welzijn	29,3%
Veiligheid en sport	8,6%
Economie en administratie	8,3%
Techniek en procesindustrie	6,9%
Voedsel, natuur en leefomgeving	6,4%
Media en vormgeving	5,2%
Handel en ondernemerschap	5,1%
Horeca en bakkerij	4,9%
Informatie en communicatietechnologie	4,0%
Mobiliteit en voertuigen	4,0%
Bouw en infra	3,4%
Entree	3,3%
Uiterlijke verzorging	3,0%
Transport, scheepvaart en logistiek	2,9%
Ambacht, laboratorium en gezondheidstechniek	1,8%
Afbouw, hout en onderhoud	1,8%
Toerisme en recreatie	1,3%

Ondersteuningsbehoefte	Respons
Geen ondersteuningsbehoefte	69,0%
Wel een ondersteuningsbehoefte	31,0%

Taal	Respons
Nederlands	98,4%
Engels	0,7%
NT2	0,9%

INDELING IN CLUSTERS

Onderwijs en begeleiding (cronbach's alpha=0,853)

- Wat vind je van de manier waarop school je helpt om goed te presteren?
- Wat vind je van hoe jouw docenten lesgeven?
- Wat vind je van de begeleiding tijdens je opleiding?
- Wat vind je van hoe je school luistert naar jouw mening?
- Wat vind je van het nut van de lessen voor jouw toekomst?

Hoe helpt je school je bij deze keuze?

- Stage (bol) | school (cronbach's alpha=0,768)
- Wat vind je van hoe school jou heeft voorbereid op je stage/bpv?
- Wat vind je van hoe school je begeleidt/heeft begeleid tijdens je stage/bpv?
- Wat vind je van hoe opdrachten van school aansluiten bij het werk dat je doet op je stage-/bpv-plek?

Positie mbo-studenten (cronbach's alpha: 0,765)

- Als mbo-student voel ik me net zo veel student als een student op een hbo of universiteit.
- Anderen zien mij als mbo'er net zo veel als student, als een student op een hbo of universiteit.
- Ik ben er trots op dat ik op het mbo zit.

Stage (bol) | leerbedrijf (correlatie: 0,632)

- Wat vind je van hoe het leerbedrijf je heeft begeleid {begeleidt} tijdens je stage/bpv?
- Wat vind je van wat je leert op je stage/werkplek?

Werkplek (bbl) | school (correlatie: 0,446)

- Wat vind je van de mogelijkheid om jouw werkervaring te bespreken op school?
- Wat vind je van hoe opdrachten van school aansluiten bij het werk dat je doet op je werkplek?

Werkplek (bbl) | werkplek (correlatie: 0,684)

- Wat vind je van de manier waarop het leerbedrijf je begeleidt?
- Wat vind je van wat je leert op je werkplek?

Sociale veiligheid (cronbach's alpha=0,795)

- Heb je het gevoel dat je bij iemand op school terecht kan als je je niet veilig voelt?
- Ben je tevreden met wat je school doet tegen discriminatie op school?
- Ben je tevreden met wat je school doet tegen pesten op school?

Studentparticipatie (cronbach's alpha=0,847)

- Kan je meepraten over hoe het op jouw school beter kan?
- Vragen docenten wel eens naar jouw mening?
- Heb je het gevoel dat school openstaat voor nieuwe voorstellen, activiteiten of ideeën op school?
- Ik weet waar ik terecht kan om mijn mening te delen over hoe het beter kan op school.
- Ik voel me serieus genomen als ik mijn mening geef op school.

Digitalisering (cronbach's alpha: 0,703)

- Leer je goed omgaan met AI in jouw opleiding?
- Vind jij dat er genoeg aandacht wordt besteed aan digitale vaardigheden in jouw opleiding?
- Vind je dat docenten genoeg kennis hebben over de inzet van digitale hulpmiddelen in het onderwijs en de beroepspraktijk?

Examens (cronbach's alpha: 0,739)

- Krijg je op tijd informatie over wanneer een examen is?
- Ik voel me door de lessen goed genoeg voorbereid op de afronding van mijn vakken.
- Heb je over het algemeen genoeg tijd om een examen te maken?

Onderwijstijd en -kwaliteit (correlatie: 0,816)

- Heb je genoeg les(uren) per vak om de lesstof goed te begrijpen?
- Wat vind je van de kwaliteit van de lessen?
- Heb je voldoende keuzemogelijkheden in je opleiding?
- Worden er in de lessen voldoende goede voorbeelden uit de praktijk gebruikt die aansluiten bij je toekomstige beroep?
- De manier waarop mijn docenten lesgeven (zoals uitleg, opdrachten en groepswork) past goed bij wat ik moet leren voor mijn beroep

Welzijn (cronbach's alpha: 0,787)

- Vind je dat er genoeg aandacht aan mentale gezondheid wordt besteed door jouw opleiding?
- De docenten van mijn opleiding begrijpen mij.
- Heb je het gevoel dat je bij iemand op jouw opleiding terecht kan als je wilt praten over onderwerpen zoals prestatiedruk, (geld)stress of moeilijke situaties?

D VRAGENLIJST

Start vragenlijst

De studentenraad, JOBmbo en jouw school willen graag weten hoe jij denkt over jouw opleiding.

In de JOB-monitor gebruiken we een aantal van jouw gegevens: instelling, opleiding, leerweg (bol/bbl), niveau, leeftijd en geslacht. JOBmbo verwerkt jouw antwoorden anoniem. Niemand kan zien welke antwoorden van jou zijn.

Tweejaarlijkse thema's

Lessen

1. Wat vind je van de lessen Nederlands?
[heel slecht](#) ○○○○○ [heel goed](#) [ik krijg geen lessen Nederlands](#)
2. Wat vind je van de lessen rekenen?
[heel slecht](#) ○○○○○ [heel goed](#) [ik krijg geen lessen rekenen](#)
4. Wat vind je van de lessen Engels?
[heel slecht](#) ○○○○○ [heel goed](#) [ik krijg geen lessen Engels](#)
5. Wat vind je van jouw burgerschapsonderwijs?
[heel slecht](#) ○○○○○ [heel goed](#) [ik krijg geen burgerschap](#)

Onderwijs en begeleiding

1. Wat vind je van de manier waarop school je helpt om goed te presteren?
[heel slecht](#) ○○○○○ [heel goed](#)
2. Wat vind je van hoe jouw docenten lesgeven?
[heel slecht](#) ○○○○○ [heel goed](#)
3. Wat vind je van de begeleiding tijdens je opleiding?
[heel slecht](#) ○○○○○ [heel goed](#)
4. Wat vind je van hoe je school luistert naar jouw mening?
[heel slecht](#) ○○○○○ [heel goed](#) [niet van toepassing/weet ik niet](#)
5. Wat vind je van het nut van de lessen voor jouw toekomst?
[heel slecht](#) ○○○○○ [heel goed](#)
6. Na de opleiding moet je kiezen: verder leren of gaan werken. Hoe helpt je school je bij deze keuze?
[heel slecht](#) ○○○○○ [heel goed](#)

BPV: stage/leerwerkplek

Stage (bol)

1. Heb je stage/bpv gelopen of doe je dat op dit moment?
 - a. Ja, ik loop op dit moment stage/bpv
 - b. Ja, ik heb stage/bpv gelopen maar doe dat nu niet
 - c. Nee
2. Was {Is} het moeilijk voor je om een stage-/bpv-plaats te vinden?
 - a. Nee
 - b. Ja
 - c. Niet van toepassing
3. [Alleen als 1 ≠ c] Wat vind je van hoe school jou heeft voorbereid op je stage/bpv?
[heel slecht](#) ○○○○○ [heel goed](#)
4. [Alleen als 1 ≠ c] Wat vind je van hoe school je heeft begeleid {begeleidt} tijdens je stage/bpv?
[heel slecht](#) ○○○○○ [heel goed](#)

5. [Alleen als 1 ≠ c] Wat vind je van hoe opdrachten van school aansluiten bij het werk dat je doet op je stage-/bpvplek?
[heel slecht](#) ○○○○○ [heel goed](#)
6. [Alleen als 1 ≠ c] Wat vind je van hoe het leerbedrijf je heeft begeleid {begeleidt} tijdens je stage/bpv?
[heel slecht](#) ○○○○○ [heel goed](#)
7. [Alleen als 1 ≠ c] Wat vind je van wat je leert op je stage/werkplek?
[heel slecht](#) ○○○○○ [heel goed](#)
8. [Alleen als 1 ≠ c] Voel(de) je je veilig op je stageplek?
[helemaal niet](#) ○○○○○ [ja, zeker](#) [Dat wil ik niet zeggen](#)

Een onkostenvergoeding is geld dat je van stage krijgt voor de kosten die je hebt moeten maken voor bijvoorbeeld het aanvragen van een VOG (Verklaring Omtrent Gedrag), het kopen van werkspullen of reiskosten voor stage. Het gaat dus niet om de stagevergoeding die je krijgt.

9. [Alleen als 1 ≠ c] Krijg/kreeg je van je stage/bpv een onkostenvergoeding?
 Ja Nee Weet ik niet

Sinds 2023 moet elke school een plek hebben waar je stagediscriminatie of stagemisbruik kan melden. Stagediscriminatie betekent dat je bij het vinden van een stage of op je stage anders wordt behandeld, bijvoorbeeld om wie je bent, waar je vandaan komt, hoe je eruitziet of door je geloof. Stagemisbruik betekent dat de taken die je krijgt niet passen bij je stage. Je krijgt bijvoorbeeld (te) moeilijke taken of juist alleen maar makkelijke taken waarmee je niet aan je leerdoelen werkt.

10. Weet je waar je op school een melding kan maken van stagediscriminatie en stagemisbruik?
 Ja Nee

11. [Alleen als 1 ≠ c] Heb je het gevoel dat je te maken hebt (gehad) met stagemisbruik?
 Nee, mijn taken pasten bij mijn werk als stagiair
 Ja, ik kreeg te makkelijke taken
 Ja, ik kreeg te moeilijke taken
 Ja, mijn taken pasten niet bij mijn opleiding
 Weet ik niet

Leerwerkplek (bbl)

1. Wat vind je van de mogelijkheid om jouw werkervaring te bespreken op school?
[heel slecht](#) ○○○○○ [heel goed](#)
2. Wat vind je van hoe opdrachten van school aansluiten bij het werk dat je doet op je werkplek?
[heel slecht](#) ○○○○○ [heel goed](#)
3. Hoe moeilijk was het voor jou om een werkplek te vinden voor je opleiding?
[heel moeilijk](#) ○○○○○ [heel makkelijk](#)
4. Wat vind je van de manier waarop het leerbedrijf je begeleidt?
[heel slecht](#) ○○○○○ [heel goed](#)
5. Wat vind je van wat je leert op je werkplek?
[heel slecht](#) ○○○○○ [heel goed](#)
6. Voel(de) je je veilig op je leerwerkplek?
[helemaal niet](#) ○○○○○ [ja, zeker](#) [Dat wil ik niet zeggen](#)

Een onkostenvergoeding is geld dat je van jouw werkgever krijgt voor de kosten die je hebt moeten maken voor bijvoorbeeld het aanvragen van een VOG (Verklaring Omtrent Gedrag), het kopen van werkspullen, cursusgeld voor je opleiding of reiskosten voor werk. Het gaat dus niet om het loon dat je krijgt van jouw leerwerkplek.

7. Krijg/kreeg je van je leerwerkplek een onkostenvergoeding?
 Ja Nee Weet ik niet

Sinds 2023 moet elke school een plek hebben waar je stagediscriminatie kan melden. Stagediscriminatie betekent dat je bij het vinden van een leerwerkplek of op je leerwerkplek anders wordt behandeld, bijvoorbeeld om wie je bent, waar je vandaan komt, hoe je eruitziet of door je geloof.

8. Weet je waar je op school een melding kan maken van stagediscriminatie?
 Ja Nee

Medezeggenschap

1. Is er een studentenraad op jouw school?
 Ja Nee Weet ik niet
2. Zou je zelf willen meepraten over hoe het op jouw school beter kan?
[helemaal niet](#) ○○○○○ [ja, zeker](#)

Jaarlijkse thema's

2026/2027: Werkagenda/Stagepact

Omgeving, sfeer en veiligheid

1. Voel je je veilig op school?
[helemaal niet](#) [ja, zeker](#)

Positie mbo-studenten

1. Als mbo-student voel ik me net zo veel student als een student op een hbo of universiteit.
[helemaal niet](#) [ja, zeker](#)
2. Anderen zien mij als mbo'er net zo veel als student, als een student op een hbo of universiteit.
[helemaal niet](#) [ja, zeker](#)
3. Ik ben er trots op dat ik op het mbo zit.
[helemaal niet](#) [ja, zeker](#)

Ondersteuningsbehoefte

1. Heb je (behoefte aan) extra ondersteuning door één of meer van onderstaande bijzondere omstandigheden, beperkingen, ziektes of aandoeningen?
 - ADHD, ADD of concentratieproblemen
 - Autisme (Autisme Spectrum Stoornis (ASS), klassiek autisme, Asperger en PDD-NOS (waaronder subgroep McDD))
 - Dyslexie, dyscalculie of een taalontwikkelingsstoornis (TOS)
 - Chronische aandoening/ziekte [migraine, longziekte, huidaandoening, diabetes, chronisch vermoeidheidssyndroom, reuma, artrose, MS, astma, spierziekte, kanker, epilepsie, hart- en vaatziekte, darmstoornis]
 - Psychische aandoening (depressie, psychose, manisch-depressieve stoornis, schizofrenie, bipolaire stoornis, angststoornis, borderline, eetstoornis)
 - Visuele of auditieve functionele beperking
 - Motorische functionele beperking in bewegen of spreken
 - Longcovid
 - Herstel na een ongeluk of operatie
 - Topsport
 - Ondernemerschap
 - Bijzondere familieomstandigheden (scheiding, ziekte of overlijden familielid)
 - Persoonlijke omstandigheden (gendertransitie, zwangerschap, ouderschap, mantelzorg)
 - Andere aandoening, ziekte of persoonlijke omstandigheid

Ja Nee Dat wil ik niet zeggen

Alleen voor studenten met een ondersteuningsbehoefte:

2. Weten jouw docenten dat je een ondersteuningsbehoefte hebt?

Ja, mijn docenten weten dat ik een ondersteuningsbehoefte heb
 Nee, mijn docenten weten niet dat ik een ondersteuningsbehoefte heb
 Ik weet niet of mijn docenten weten dat ik een ondersteuningsbehoefte heb

3. Wat vind je van de hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding op school voor jouw ondersteuningsbehoefte?

[heel slecht](#) [heel goed](#) niet van toepassing/weet ik niet

Scholen moeten zorgen voor passend onderwijs. Dit betekent dat zij hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding moeten bieden voor jouw ondersteuningsbehoefte wanneer dat nodig is.

4. Heb je op school afspraken gemaakt over de hulpmiddelen, aanpassingen (bijvoorbeeld extra tijd bij toetsen of een liftpas) en extra begeleiding die je nodig hebt bij jouw ondersteuningsbehoefte?
 Ja
 Nee
 Weet ik niet
 Niet van toepassing (ik heb geen hulpmiddelen en aanpassingen nodig)
5. [Indien = Nee] Waarom zijn hier geen afspraken over gemaakt? Kies het antwoord dat het beste bij jouw situatie past.
 Het is niet duidelijk met wie ik daarover kan praten
 Het is niet duidelijk hoe school mij kan ondersteunen

- School heeft mij geen informatie gegeven over hoe ze mij kunnen ondersteunen
 - Ik ben pas later tijdens mijn opleiding erachter gekomen dat ik een ondersteuningsbehoefte heb en heb dat niet tegen school gezegd
 - Ik wil zelf geen ondersteuning
 - Anders
6. [Indien stage] Heb je op stage/je leerwerkplek afspraken gemaakt over de hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding die je nodig hebt bij jouw ondersteuningsbehoefte?
 Ja
 Nee (dit wilde ik niet)
 Nee (ik wist niet dat het kon)
 Weet ik niet
 Niet van toepassing (ik heb geen hulpmiddelen en aanpassingen nodig)
 7. Weet je op welke hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding je recht hebt op school bij jouw ondersteuningsbehoefte?
[helemaal niet](#) [ja, zeker](#)
 8. Weet je waar je op school terecht kan als je extra hulpmiddelen, aanpassingen en extra begeleiding nodig hebt bij jouw ondersteuningsbehoefte?
[helemaal niet](#) [ja, zeker](#)

Algemene tevredenheid

1. Welk rapportcijfer geef je jouw opleiding?
 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
2. Welk rapportcijfer geef je jouw school?
 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

MODULES

Studenten krijgen maximaal vier modules toegewezen: maximaal drie worden gekozen door school (twee door het bestuur, één door de studentenraad) en één wordt random toegewezen.

Sociale veiligheid

Sociale veiligheid gaat over of iedereen erbij hoort op school en of school iets doet tegen discriminatie en pesten. Sommige vragen kunnen voor jou vervelend zijn. Je mag daarom altijd kiezen voor 'dat wil ik niet zeggen'.

1. Heb je het gevoel dat je bij iemand op school terecht kan als je je niet veilig voelt?
[helemaal niet](#) [ja, zeker](#) Weet ik niet
2. Ben je tevreden met wat je school doet tegen discriminatie op school?
[helemaal niet](#) [ja, zeker](#) Weet ik niet
3. Ben je tevreden met wat je school doet tegen pesten op school?
[helemaal niet](#) [ja, zeker](#) Weet ik niet
4. Heb jij zelf een van de volgende situaties afgelopen schooljaar op school meegemaakt? Dit kan zowel online als in het echt zijn geweest. We leggen hier onder uit wat we bedoelen:
Discriminatie: nadelig behandeld worden, bijvoorbeeld om wie je bent, waar je vandaan komt, hoe je eruitziet of door je geloof.
Seksueel grensoverschrijdend gedrag: gedrag dat over de grenzen van een ander gaat, bijvoorbeeld door iemand zomaar aan te raken, online seksueel getinte berichten te sturen, seksuele intimidatie en seksueel misbruik.
Chantage: iemand dwingen iets te doen door ergens mee te dreigen.
 Ik ben gepest
 Ik ben gediscrimineerd
 Ik ben bedreigd
 Ik ben geïntimideerd
 Ik ben gechanteed
 Ik heb seksueel grensoverschrijdend gedrag meegemaakt
 Iemand deed mij expres lichamelijk pijn
 Iemand heeft iets van mij gestolen of vernield
 Ik heb geen van deze situaties meegemaakt
 Anders
 Dat wil ik niet zeggen [Exclusief]

Heb je behoefte om met iemand te praten over deze onderwerpen? Neem gerust contact op met de vertrouwenspersoon bij jou op school, jouw eigen mentor, iemand uit je omgeving of MIND Hulplijn.

Positie mbo-studenten

[Vragen randomiseren]

Een studievereniging is een vereniging voor mensen die dezelfde studie volgen. Ook in het mbo kun je een studievereniging beginnen voor bijvoorbeeld alle studenten van de opleiding Sport en Bewegen. Studieverenigingen organiseren bijvoorbeeld activiteiten als feestjes, stagemarkten, reises en lezingen.

1. Wist jij dat je op school een studievereniging kunt beginnen?

Ja Nee

2. Lijkt het je leuk om naast school activiteiten te doen met je studiegenoten bij bijvoorbeeld een studievereniging?

helemaal niet ja, zeker

3. Als ik vertel dat ik op het mbo zit, reageren mensen daar meestal positief op

helemaal niet ja, zeker

Studentparticipatie

Studenten kunnen op verschillende manieren meepraten of meebeslissen op school. Bijvoorbeeld door feedback voor je docent of je mening geven via een vragenlijst. Studentparticipatie gaat over dat je je gehoord voelt op school en dat er voor jou een manier is om mee te praten.

1. Vragen docenten wel eens naar jouw mening?

helemaal niet ja, zeker

2. Kan je meepraten over hoe het op jouw school beter kan?

helemaal niet ja, zeker

3. Ik weet waar ik terecht kan om mijn mening te delen over hoe het beter kan op school.

helemaal niet ja, zeker

4. Heb je het gevoel dat school openstaat voor nieuwe voorstellen, activiteiten of ideeën op school?

helemaal niet ja, zeker

5. Ik voel me serieus genomen als ik mijn mening geef op school.

helemaal niet ja, zeker Niet van toepassing

Geldzaken

[alleen indien BOL] Studenten maken kosten voor het les- of cursusgeld en voor schoolboeken. Je hebt recht op geld om je daarbij te helpen. Zo kun je bijvoorbeeld vanaf je 18e een basisbeurs en aanvullende beurs aanvragen. Ook heb je recht op een studentenreisproduct op je OV-kaart.

1. [alleen indien BOL] Denk je dat je weet waar jij, financieel gezien, allemaal recht op hebt als mbo-student?

helemaal niet ja, zeker

Sinds 2021 is er een verplichte terugkoopregeling. Dit betekent dat de school het geld van de schoolboeken en software voor je computer die jij moest kopen, maar niet hebt gebruikt moet terugbetalen aan jou.

2. Wist je dat je school een terugkoopregeling heeft voor schoolboeken en licenties die je niet hebt gebruikt?

Ja Nee

3. Zijn de schoolkosten zoals je had verwacht? Denk hierbij aan boeken, licenties, werkkleding en werkspullen.

Kosten zijn veel hoger dan ik dacht Kosten zijn veel lager dan ik dacht Mijn werkgever betaalt mijn schoolkosten

4. Kan je rondkomen van het geld dat je maandelijks in totaal ontvangt (alle inkomsten van bijvoorbeeld studiefinanciering, (bij)baan en ouders bij elkaar)?

Zeer makkelijk zeer moeilijk

5. Maak je je zorgen om je financiële situatie op dit moment?

helemaal niet ja, zeker

6. Heb je behoefte aan voorlichting over geldzaken op school? Denk aan informatie over studiefinanciering, het aanvragen van zorgtoeslag enzovoorts.

helemaal niet ja, zeker

Studentenhuysvesting

1. Woon je bij je ouders/verzorgers?

Ja Nee

2. [Indien 1 = Ja] Waarom woon je bij je ouders/verzorgers? [Opties randomiseren - Meerkeuze]

Ik woon in de buurt van mijn opleiding

Het is goedkoper

Ik kan geen woonruimte vinden

Ik heb geen behoefte om uit huis te gaan

Mijn ouders/verzorgers vinden het geen goed idee

Ik vind mezelf te jong om uit huis te gaan

Persoonlijke omstandigheden

Ik weet niet zeker of ik mijn opleiding wil afmaken

Anders

3. [Indien 1 = Nee] Hoe zou je je woning omschrijven?

Kamer waarbij je douche, toilet en/of keuken deelt met anderen

Eénkamerwoning/studio, waarbij je douche, toilet en/of keuken niet deelt met anderen

Appartement/huis met meerdere kamers voor mijzelf/gedeeld met mijn partner

Anders

4. [Indien 1 = Nee] Wat betaal je maandelijks aan huur?

€,- Huur inclusief Huur exclusief

Weet ik niet/wil ik niet zeggen

Ik heb een koopwoning

5. Ben je van plan binnen 1 jaar te verhuizen?

Ja Nee Weet ik niet

6. [Indien 5 = Ja] Hoe zou je het liefst wonen als je gaat verhuizen?

Bij ouders/verzorgers

Kamer waarbij je douche, toilet en/of keuken deelt met anderen

Eénkamerwoning/studio, waarbij je douche, toilet en/of keuken niet deelt met anderen

Appartement/huis met meerdere kamers voor mijzelf/gedeeld met mijn partner

Anders

7. [Indien 5 = Ja] In welke plaats wil je (gaan) wonen?

DROPDOWN: Aalsmeer t/m Zwinderen (gemeente Coevorden)

Een andere woonplaats in Nederland

In het buitenland

Weet ik niet

8. [Indien 5 = Ja] Wat is het maximale budget dat je per maand wilt uitgeven aan een woonruimte? Dit is het bedrag na aftrek van huurtoeslag en inclusief kosten voor gas, water, elektriciteit.

Minder dan €300

€ 300 - €400

€ 400 - €500

€ 500 - €600

€ 600 - €700

€ 700 - €800

€ 800 - €900

€ 900 - €1.000

Meer dan € 1.000

N.v.t. / weet ik niet

9. [Indien 6 = b/c/d/e] Met hoeveel personen wil je samenwonen? Tel jezelf niet mee in het antwoord.

[Open antwoord [numeriek]]

Digitalisering

1. Zijn er duidelijke afspraken gemaakt over het gebruik van mobiele telefoons in de klas?
 Ja Nee Weet ik niet

2. [indien 1 = ja] Ben je het eens met de afspraken/regels over het gebruik van mobiele telefoons in de klas?
[helemaal niet](#) [ja, zeker](#)

- [indien 1 = nee] Vind jij dat er afspraken moeten worden gemaakt over het gebruik van mobiele telefoons in de klas?
[helemaal niet](#) [ja, zeker](#)

AI-vaardigheden gaan over begrijpen wat AI is, hoe het werkt en hoe je er goed mee omgaat. Je leert waar AI wordt gebruikt en over de gevolgen ervan, bijvoorbeeld voor privacy of eerlijkheid. Zo kun je AI, als je het gebruikt, op een slimme en veilige manier gebruiken.

3. Leer je goed omgaan met AI in jouw opleiding?
[helemaal niet](#) [ja, zeker](#)

Digitale vaardigheden gaan over goed omgaan met computers, internet en digitale apparaten. Je leert hoe je online informatie zoekt, hoe je veilig omgaat met je gegevens en hoe je goed communiceert op sociale media. Ook leer je kritisch nadenken over wat je leest of ziet op internet.

4. Vind jij dat er genoeg aandacht wordt besteed aan digitale vaardigheden in jouw opleiding?
[helemaal niet](#) [ja, zeker](#)

5. Vind je dat docenten genoeg kennis hebben over de inzet van digitale hulpmiddelen in het onderwijs en de beroepspraktijk?
[helemaal niet](#) [ja, zeker](#)

Doorstroom

Met doorstroom bedoelen we wat je na je opleiding gaat doen: verder studeren of werken.

1. Na je opleiding kan je verder leren of gaan werken. Wat wil jij na je opleiding doen?

- Verder studeren op het mbo (op een ander mbo-niveau of in een andere richting)
- Verder studeren op het hbo
- Gaan werken
- Een tussenjaar nemen
- Anders/ik weet het nog niet

2. Wat hielp jou bij het kiezen van wat je na je opleiding gaat doen? [meerdere antwoorden mogelijk]

- Activiteiten om het werkveld te leren kennen (bedrijfsbezoek, gastles)
- Informatie over de kans op werk en salaris
- Open dagen
- Meeloopdagen
- Keuzedeel hbo
- Gesprekken met school over de mogelijkheden
- Gesprekken met school over wat bij mij past
- Met ouders/verzorgers praten
- Gesprekken met vrienden/klasgenoten
- Gesprekken met mensen die al werken
- Anders
- Ik heb nog geen keuze gemaakt

3. [Indien 1 = a of b] Wat is voor jou de belangrijkste reden om verder te studeren? Meerdere antwoorden mogelijk. [meerkeuze]

- Ik denk dat ik met een extra studie meer kans heb op werk
- Ik denk dat ik met een extra studie meer kan verdienen
- Ik wil graag een extra studie doen uit interesse
- Ik wil (nog) niet gaan werken
- Anders

- [Indien 1 = c] Wat is voor jou de belangrijkste reden om te gaan werken? Meerdere antwoorden mogelijk. [meerkeuze]

- Ik wil werken zodat ik nu salaris krijg
- Ik wil werken omdat graag met mijn beroep aan de slag wil
- Ik wil niet meer studeren
- Anders

4. Ben je, door je vorige school of opleiding, goed begeleid bij de keuze voor de opleiding die je nu volgt?

- [helemaal niet](#) [ja, zeker](#)

5. Ik heb het gevoel dat ik met een mbo-diploma mijn studieloopbaan goed kan afronden en kan beginnen met werk.

- [helemaal niet](#) [ja, zeker](#)

Reisafstand opleiding

1. Vond je het bij het maken van je studiekeuze belangrijk om dicht bij je studie te wonen
[helemaal niet](#) [ja, zeker](#)

2. Hoelang reis je vanuit je huis naar jouw school (enkele reis)?

- 0-20 minuten
- 20-40 minuten
- 40 minuten tot één uur
- één tot twee uur
- langer dan twee uur

3. Hoe reis je meestal naar school?

- Lopend
- Met de fiets
- Met een fatbike/scooter
- Met de auto (samen met anderen)
- Met het ov (bus, trein, tram, metro)

4. Ben je tevreden over de reistijd naar jouw school?

- [helemaal niet](#) [ja, zeker](#)

5. Ben je tevreden over de bereikbaarheid van jouw school? Zijn er bijvoorbeeld genoeg parkeerplekken en bushaltes?

- [helemaal niet](#) [ja, zeker](#)

6. [Indien stage [BOL] = ja] Hoelang reis je vanuit je huis naar jouw huidige/laatste stage (enkele reis)?

- 0-20 minuten
- 20-40 minuten
- 40 minuten tot één uur
- één tot twee uur
- langer dan twee uur

Examens

In je opleiding wordt op verschillende momenten gekeken naar wat je kan. Dit kan bijvoorbeeld met behulp van toetsen, examens en (praktijk)opdrachten.

1. Krijg je op tijd informatie over wanneer een examen is?

- [helemaal niet](#) [ja, zeker](#) [ik heb nog geen examens](#)

2. Ik voel me door de lessen goed genoeg voorbereid op de afronding van mijn vakken.

- [helemaal niet](#) [ja, zeker](#)

3. Heb je over het algemeen genoeg tijd om een examen te maken?

- [helemaal niet](#) [ja, zeker](#)

Passend examineren betekent dat je een examen maakt op een manier die past bij jouw hulpvraag. Denk bijvoorbeeld aan extra tijd voor het maken van een toets, een rustige plek of een mondeling examen in plaats van schriftelijk.

4. Heb je informatie gekregen over passend examineren?

- ja nee Ik wist hiervoor niet wat passend examineren is

5. Kun je je toetsen en examens na het maken nog inzien, zodat je weet wat je kunt verbeteren?

- Ja, maar alleen mijn eigen antwoorden
- Ja, maar alleen de vragen
- Ja, zowel mijn eigen antwoorden als de vragen
- Nee, ik mag niets inzien
- Weet ik niet

Onderwijstijd en -kwaliteit

1. Heb je genoeg les(uren) per vak om de lesstof goed te begrijpen?

- [helemaal niet](#) [ja, zeker](#)

2. Wat vind je van de kwaliteit van de lessen?

- [heel slecht](#) [heel goed](#)

3. Heb je voldoende keuzemogelijkheden in je opleiding? Denk aan vakken buiten je eigen opleiding, vakken op een hoger niveau volgen of vertragen of versnellen.

- [helemaal niet](#) [ja, zeker](#)

4. Worden er in de lessen voldoende goede voorbeelden uit de praktijk gebruikt die aansluiten bij je toekomstige beroep?

- [helemaal niet](#) [ja, zeker](#)

5. De manier waarop mijn docenten lesgeven (zoals uitleg, opdrachten en groepswerk) past goed bij wat ik moet leren voor mijn beroep

helemaal niet ja, zeker Weet ik niet

Welzijn

Mentale gezondheid gaat over hoe je je voelt in je hoofd. Hoe ga je om met stress, moeilijke situaties en emoties? Als je mentaal gezond bent, voel je je meestal goed, kun je problemen aan en voel je je niet alleen.

Sommige vragen die over jezelf gaan kunnen voor jou vervelend zijn. Je mag bij die vragen kiezen voor 'dat wil ik niet zeggen'.

1. Op mijn school wordt aandacht besteed aan de mentale gezondheid van studenten.

ja nee Weet ik niet

2. Vind je dat er genoeg aandacht aan mentale gezondheid wordt besteed door jouw opleiding?

helemaal niet ja, zeker Weet ik niet

3. Op welke manier wil jij het liefst dat er aandacht wordt besteed aan mentale gezondheid op je school?

- Via een apart vak
- Tijdens burgerschap
- Tijdens SLB/mentorles
- Via een keuzedeel
- Evenementen op school
- Zorgcoaches
- Anders

4. Welk rapportcijfer geef jij jouw mentale gezondheid over het algemeen?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Dat wil ik niet zeggen

5. De docenten van mijn opleiding begrijpen mij.

helemaal niet ja, zeker Dat wil ik niet zeggen

6. Heb je het gevoel dat je bij iemand op jouw opleiding terecht kan als je wilt praten over onderwerpen zoals prestatiedruk, (geld) stress of moeilijke situaties?

helemaal niet ja, zeker Dat wil ik niet zeggen

Heb je behoefte om met iemand te praten over deze onderwerpen? Neem gerust contact op met de vertrouwenspersoon bij jou op school, jouw eigen mentor, iemand uit je omgeving of MIND Hulplijn.

Llo-studenten

Je krijgt deze vragen omdat je volgens onze gegevens een LLO-student bent. Dit onderdeel is voor studenten die al eerder een opleiding hebben gevolgd of op iets latere leeftijd een mbo-studie doen. We noemen deze groep LLO-studenten: Leven Lang Ontwikkelen.

1. Welk type/vorm opleiding volg je op dit moment?

- Ik volg een volledige BBL-opleiding die ik afsluit met een diploma
- Ik volg een volledige opleiding in de derde leerweg (flexibele leerroute of niet-bekostigde leerweg) en sluit die af met een diploma
- Ik volg één of meerdere onderdelen die ik afsluit met een certificaat
- Ik volg één of meerdere onderdelen die ik afsluit met een mbo-verklaring
- Anders

2. Heb je op dit moment een werkgever?

Ja Nee

3. Wat is de belangrijkste reden dat je deze opleiding bent gaan volgen?

- Het moest van mijn werkgever
- Het mocht van mijn werkgever
- Ik wil mijzelf verder ontwikkelen binnen mijn beroep
- Ik wil een ander beroep gaan uitoefenen
- Omdat ik het leuk vind
- Ik wil een diploma halen
- Anders

4. Welke mogelijkheden worden door school aangeboden om de opleiding goed te volgen? [meerdere antwoorden mogelijk]

- Ik kan vrijstellingen krijgen door een eerdere opleiding of werkervaring
- Ik kan de opleiding (deels) online volgen
- Ik kan de opleiding op mijn eigen tempo volgen
- Ik kan zelf bepalen wanneer ik lessen volg
- Ik kan de opleiding volgen in modules
- Ik kan de examens afleggen op mijn werkplek

Er worden geen mogelijkheden aangeboden, maar dat mis ik wel

Er worden geen mogelijkheden aangeboden, maar dit heb ik ook niet nodig

Anders

5. [indien 4 = a t/m f] Ben je tevreden over de mogelijkheden vanuit school om je opleiding goed te volgen?

helemaal niet ja, zeker

6. De opleiding die ik nu volg sluit aan bij mijn wensen.

helemaal niet ja, zeker

7. Welke mogelijkheden zouden het volgen van de opleiding (nog) makkelijker maken? [meerdere antwoorden mogelijk]

- Het krijgen van (meer) vrijstellingen door een eerdere opleiding of werkervaring
- Het (meer) online volgen van de opleiding
- Het (meer) volgen van de opleiding op mijn eigen tempo
- Zelf (meer) kunnen bepalen wanneer ik lessen volg
- De opleiding (meer) in modules kunnen volgen
- De examens (meer) kunnen afleggen op mijn werkplek
- Anders
- Ik mis niets

8. [Indien 2 = ja] Welke mogelijkheden biedt jouw werkgever aan om de opleiding te kunnen volgen [meerdere antwoorden mogelijk]:

- Ik kan de opleiding volgen onder werktijd
- Ik kan de vaardigheden voor mijn opleiding aantonen op mijn werkplek
- Mijn werkgever betaalt de opleiding
- Mijn werkgever laat mij nieuwe werkervaring opdoen die past bij mijn opleiding
- Mijn werkgever draagt niet bij aan mijn opleiding
- Anders

9. Wie betaalt jouw opleiding (geheel of voor het grootste deel)?

- Mijn werkgever
- Ikzelf/Iemand uit mijn omgeving (familie/verzorgers)
- Via het O&O fonds, of een ander fonds
- Via een subsidie of andere vergoeding (van de gemeente, provincie of overheid)
- Anders

JOBmbo komt op voor mbo-studenten, bijvoorbeeld in de politiek en media. Tot nu toe ligt de nadruk op mbo-studenten die na de middelbare school met de opleiding starten.

10. Zou je willen dat JOBmbo of een andere organisatie opkomt voor jouw belangen als llo-student?

helemaal niet ja, zeker

11. Zou je mee willen doen aan bijeenkomsten of onderzoeken om jouw mening over het mbo te geven?

helemaal niet ja, zeker

INSTELLINGSVRAGEN

Hier worden optioneel de eigen vragen van de instelling toegevoegd.

Afsluiting

1. Wil je nog iets meegeven aan je opleiding of je school?

Ja Nee

Vul hier in wat je je opleiding of school wil meegeven, dan geven wij dit door. Let op: zet geen namen of andere dingen in je antwoord waardoor de vragenlijst niet meer anoniem is. [open; alleen als = Ja]

2. Duizenden mbo-studenten vullen de JOB-monitor in. Wil je dat JOBmbo je een mail stuurt met de resultaten van het onderzoek?

We zullen je mailadres niet voor andere dingen gebruiken.

Ja, stuur me de resultaten op dit mailadres: [open]

Nee

3. JOBmbo komt op voor jou als mbo-student! Zo hebben wij ervoor gezorgd dat school jouw ongebruikte schoolboeken moet terugkopen. Ook hebben wij geregeld dat mbo'ers studenten heten in plaats van deelnemers. Om nog meer voor elkaar te krijgen, willen we graag jouw stem horen! Mogen wij jou een paar keer per jaar om je mening vragen?

Ja, JOBmbo mag mij op dit mailadres om mijn mening vragen: [open]

Nee

Bedankt voor het invullen! De studentenraad, JOBmbo en jouw school gaan met jouw antwoorden je school verbeteren. Wil je meer weten over JOBmbo? Volg ons dan op Instagram.

E GEBRUIKTE AFKORTINGEN

AI	Artificial Intelligence (kunstmatige intelligentie)
Aoc	agrarisch onderwijscentrum
Bbl	beroepsbegeleidende leerweg
Bol	beroepsopleidende leerweg
Bpv	beroepspraktijkvorming
BRIN	Basisregistratie Instellingen
Cao	Collectieve arbeidsovereenkomst
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CRM	College voor de rechten van de Mens
CvB	College van Bestuur
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
ECBO	Expertisecentrum beroepsonderwijs
ECIO	Expertisecentrum Inclusief Onderwijs
Hbo	hoger beroepsonderwijs
ISO	Interstedelijk Studenten Overleg
Ivho	Inspectie van het Onderwijs
JOB	Jongeren Organisatie Beroepsonderwijs
JongPIT	Jong Perspectief Inclusie Talent
LHBTIQ+	Lesbisch, homoseksueel, bi+, transgender, intersekse en queer
Llo	Leven lang ontwikkelen
LMS	Landelijke Monitor Studentenhuisvesting
LOB	Loopbaanoriëntatie en -begeleiding
LSVb	Landelijke Studenten Vakbond
Mbo	middelbaar beroepsonderwijs
NJR	Nationale Jeugdraad
NPO	Nationaal Programma Onderwijs
OCW	(ministerie van) Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
OER	Onderwijs- en Examenregeling
OV	Openbaar vervoer
POK	praktijkovereenkomst
Roc	regionaal opleidingscentrum
ROD	Register Onderwijsdeelnemers
SBB	Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven
VABA	Wetsvoorstel Verbetering Aansluiting Beroepsonderwijs-Arbeidsmarkt
WEB	Wet Educatie en Beroepsonderwijs
WHW	Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek
Wo	Wetenschappelijk onderwijs

COLOFON

De JOB-monitor is het tevredenheidsonderzoek van de JOBmbo onder mbo-studenten. De JOB-monitor wordt gefinancierd door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.



Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Algemene projectcoördinatie

JOBmbo, Utrecht
Daniëlle van Leeuwen
Rosa van de Velde

Ontwerp

de Staat van Creatie, Goutum
Jaap de Vries
Tarek Laarif
Jetze Paulusma

Onderzoek

ResearchNed, Nijmegen
Josien Lodewick
Eline Luyten
Carly van Mensvoort
Thomas Oostendorp

Druk

Postfly, Turnhout



JOBmbo

Drieharingstraat 6
3511 BJ Utrecht
Nederland

030 79 00 915
info@jobmbo.nl
www.jobmbo.nl

Het onderzoeksrapport kan worden gedownload via www.jobmbo.nl/monitor
Gedrukte exemplaren kunnen worden (na)besteld bij JOB via info@jobmbo.nl

©2026 ResearchNed Nijmegen in opdracht van Jongeren Organisatie Beroeps onderwijs. Alle rechten voorbehouden. Het is niet geoorloofd gegevens uit dit rapport te gebruiken in publicaties zonder nauwkeurige bronvermelding. ResearchNed werkt conform de kwaliteitsnormen ISO 9001:2015 voor kwaliteitsmanagementsystemen, ISO 20252:2019 voor markt-, opinie- en maatschappelijk onderzoek en NEN-EN-ISO/IEC 27001:2023 voor informatiebeveiliging.

